

**YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI**

**İSMAİL BOZKURT'UN ESERLERİNDE
KÜLTÜREL DEĞERLER VE HİKÂYE ANLATIMI**

DOKTORA TEZİ

Çağın ZORT

**Lefkoşa
Ocak, 2023**

ÇAĞIN ZORT

**İSMAİL BOZKURT'UN
ESERLERİNDE KÜLTÜREL
DEĞERLER VE HİKÂYE
ANLATIMI**

DOKTORA TEZİ

2023

YAKIN DOĞU ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ANABİLİM DALI

İSMAİL BOZKURT'UN ESERLERİNDE
KÜLTÜREL DEĞERLER VE HİKÂYE ANLATIMI

DOKTORA TEZİ

Çağın ZORT

Tez Danışmanı

PROF.DR. ESRA KARABACAK

PROF.DR. ŞEVKET ÖZNUR

Lefkoşa

Ocak, 2023

Onay

Çağın Zort tarafından hazırlanan “İsmail Bozkurt’un Eserlerinde Kültürel Değerler ve Hikaye Anlatımı” başlıklı tez, kapsam ve nitelik açısından kalite standartlarına uygunluğu ile ilgili Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalında Doktora Tezi olarak 31 Ocak 2023 tarihinde kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri	Adı – Soyadı	İmza
Juri Başkanı:	Prof. Dr. Ali Efdal Özkul	
Juri Üyesi:	Prof.Dr. Ahmet Güneşli	
Juri Üyesi:	Prof.Dr. Zehra Altınay	
Juri Üyesi:	Doç.Dr. Mustafa Yeniasır	
Juri Üyesi:	Yrd.Doç.Dr. Yurdal Cihangir	
Danışman:	Prof.Dr. Esra Karabacak	
Eş Danışman:	Prof.Dr. Şevket Öznur	

Anabilim/ Anasanat Dalı Başkanı Onayı

27.1.03/2023

Prof. Dr. Esra Karabacak
Anabilim/Anasanat Dalı Başkanı

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Onayı

...../...../20...
Prof. Dr. Kemal Hüsnü Can Başer
Enstitü Müdürü

Etik İlkelere Uygunluk Beyanı

Bu tezin içinde sunduğum verileri, bilgileri ve belgeleri akademik ve etik kurallar çerçevesinde elde ettiğimi; tüm bilgi, belge, değerlendirme ve sonuçları bilimsel etik ve ahlak kurallarına uygun olarak sunduğumu; çalışmada bana ait olmayan tüm veri, düşünce, sonuç ve bilgilere bilimsel etik kurallar gereği olarak eksiksiz şekilde uygun atıf yaptığımı ve kaynak göstererek belirttiğimi beyan ederim.

Çağın Zort

31/01/2023

Teşekkür

Bu tezimin hazırlanması sırasında doğduğum günden bugüne her türlü maddi ve manevi desteği esirgemeyen kıymetli annem Afet Zort'a, babam Mustafa Zort'a sonsuz teşekkür ediyorum. Tez danışmanlarım, Prof. Dr.Esra Karabacak'a, Prof. Dr. Şevket Öznur'a, desteğini her zaman hissettiren Prof. Dr. Ali Efdal Özkul'a, Dr.Ejdan Sadrazam'a, Prof.Dr. Zehra Altınay'a, Prof.Dr. Fahriye Altınay'a, Prof. Dr. Gökmen Dağlı'ya, Prof. Dr. Oğuz Karakartal'a da teşekkürü bir borç bilirim.

Çağm Zort

Özet

İsmail Bozkurt'un Eserlerinde Kültürel Değerler ve Hikâye Anlatımı

Zort, Çağın

Danışman: Prof. Dr. Esra Karabacak

Eş Danışman: Prof.Dr. Şevket Öznur

Doktora/ Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı

31.01.23, 127 Sayfa

Edebiyat-insan-coğrafya ilişkileri bağlamındaki çalışmalar, son yıllarda artış göstermektedir. Bir şair veya yazarın yaşadığı coğrafyanın ve buradaki coğrafi unsurların eserine sızması, bitki örtüsünün ve coğrafya kaynaklı yaşantı biçimleri ile betimlenmesi, biyografi-coğrafya- edebî eser bağlantılarının tespiti ilgi çekmektedir. 1930'lardan günümüze git gide özgünleşen ve yerel özelliği artan Kıbrıs Türk edebiyatı eserlerinde coğrafi unsurların önemli yer tuttuğu gözlemlenmektedir. Bu noktada Çağdaş Kıbrıs Türk edebiyatı romancısı İsmail Bozkurt'un eserleri zengin bir malzeme, bol tematik öğeler sunmaktadır.

Doğup büyüdüğü, mücahitlik yaptığı, Kıbrıs'ın coğrafi beldelerini romanlarına mekân seçen İsmail Bozkurt, ayrıca eserlerinde Akdeniz-ada bitki örtüsü ile bunlara bağlı yeme-içme kültürünü işlemiştir. Kıbrıs Türk edebiyatı ve romanında eser-coğrafya-insan ve kültürel değerler ilişkilerini işleme bakımından İsmail Bozkurt bir öncüdür.

Anahtar kelimeler: İsmail Bozkurt, Kıbrıs Türk Romanı, Hikâye Anlatımı

Abstract

Cultural Values and Storytelling in the Works of İsmail Bozkurt

Zort, Çağın

Supervisors

Prof. Dr. Esra Karabacak

Prof.Dr. Şevket Öznur

Phd, Department Of Turkish Language and Literature

31.01.23, 127 Pages

Studies in the context of literature-human-geography relations have increased in recent years. The infiltration of the geography in which a poet or writer lives and the geographical elements therein to his work, the description of vegetation and geography-based life styles, and the determination of the connections between biography-geography-literary work attract attention. It is observed that geographical elements have an important place in the works of Turkish Cypriot literature, which has become more and more original and local character from the 1930s to the present. At this point, the works of contemporary Cypriot Turkish literature novelist İsmail Bozkurt offer rich material and abundant thematic elements.

İsmail Bozkurt, who chose the geographical regions of Cyprus where he was born and raised, worked as a mujahideen, as a setting for his novels, also dealt with the Mediterranean-island vegetation and the food and beverage culture connected to them in his works. İsmail Bozkurt is a pioneer in terms of handling the work-geography-human and cultural values relations in Turkish Cypriot literature and novel.

Keywords: İsmail Bozkurt, Turkish Cypriot novel, storytelling

İçindekiler

Onay	1
Etik İlkeler Uygunluk Beyanı	2
Teşekkür	3
Özet	4
İçindekiler	6
Tablolar Listesi	8
Kısaltmalar	9
BÖLÜM I	10
Giriş.....	10
1.1 Araştırmanın Amacı	11
1.2 Araştırmanın Önemi	11
BÖLÜM II.....	12
Kavramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar	12
2.1 Kıbrıs İçi Hayat Coğrafyası Deneyimleri ve Mekânları.....	12
2.2 İlgili Araştırmalar	18
2.3 Kültürel Değerlerin Önemi ve Hikaye Anlatımına Etkisi	21
BÖLÜM III	29
Yöntem.....	29
3.1 Araştırma Modeli.....	29
3.2 Çalışma Grubu.....	29
3.3 Veri Toplama Araçları.....	29
3.4 Verilerin Analizi ve Yorumlanması	30
BÖLÜM IV	31
Bulgular ve Yorumlar	31
BÖLÜM V	80
İsmail Bozkurt'un Romanlarında Kültürel, Siyasi ve Sosyal Unsurlar	80
BÖLÜM VI.....	89
Tartışma	89
6.1 Araştırma Nitel Bulgularına Yönelik Tartışma.....	89
İsmail Bozkurt'un Hikayelerine Yönelik Tartışma.....	91

BÖLÜM VII.....	93
Sonuç ve Öneriler.....	93
7.1 Sonuç	93
7.2 Öneriler.....	94
Kaynakça.....	95
Ekler	106
Ek III:	124
İntihal Raporu	124

Tablolar Listesi

Tablo 1 Kültürel Değerlerin Toplumsal Yaşamda Paylaşımı Hayat.....	71
Tablo 2 Kültürel Değerlerin Paylaşımına İlişkin Örnek Hikâyeler.....	73
Tablo 3 Kültürel Değerlerin Paylaşılmasına İlişkin Eğitimcilerin Görevleri	74
Tablo 4 Kültürel Değerlerin Paylaşılması Konusunda Ailenin Görevleri	76
Tablo 5 Kültürel Değerlerin Metaforla Açıklanması	78

Kısaltmalar

- KKTC:** Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti
- TMT:** Türk Mukavemet Teşkilatı
- KIBATEK:** Kıbrıs, Balkanlar, Avrasya Türk Edebiyatları Vakfı

BÖLÜM I

Giriş

Ziya Gökalp'e göre kültür, bir halkın dini, ahlaki, hukuki, hayali, sanatsal, dilsel, ekonomik ve bilimsel yaşamının uyumlu bir bütünüdür. Kültüre gelen şeyler, bireyin iradesiyle şekillenmez. ve yapaylıktan uzaktır (Gökalp, 2005). Nasıl bir bitki toprak tipine, suya ve iklime göre büyürse; kültür de sosyal yaşam tarafından şekillendirilir. Bu süreçte herhangi bir plan yoktur. Bir toplumun başına gelen olumlu ya da olumsuz anılar, bir kültürün doğuşunu, gelişmesini ve bazen de ölmesini sağlar. Nesir metinler, millî kültürün en önemli araçlarından biri olmuştur. Geleneksel ve modern anlayışla yazılan diğer edebî türler de milli kültürün önemli bir kaynağıdır. Tanzimat'a kadar geleneksel bir anlayışla ele alınan milli kültür, Tanzimat'tan sonra da çağdaş bir anlayışla eserlerde sürdürülmüştür. Halk hikâyeleri ve destanlar, şairler ve rahipler aracılığıyla Türk kültürünün hemen hemen bütün özelliklerini günümüze taşımıştır. Edebiyatın bir sanat olarak geçmişten günümüze kadar yerine getirdiği pek çok görevden biri de geçmişin ve bugünün gelecek nesillere aktarılmasıdır. Yazarlar/şairler edebiyatın bu işlevini kullanarak toplumsal belleği oluştururlar (Türkeli Şanlı, 2011). Burada edebiyat ile toplumsal yapı/bellek arasında çift yönlü bir ilişki vardır: Bazen edebi eserlerin oluşumunda toplumsal koşullar itici güç olurken, bazen de edebi eserler toplumun/toplumsal yeniden yapılanmanın itici gücü olmuştur (Balık, 2016). 1878 yılında İngiliz hakimiyetine giren ve daha sonra sorunlar yaşamaya başlayan Kıbrıs Türk toplumu, bu durumu edebi ürünlerine yansıtmiş ve bunun sonucunda genelde Kıbrıs Türk edebiyatı özelde ise Kıbrıs Türk romanlarının hayat merkezli görünüş öne çıkmıştır: *"(...) Bir yaşantı edebiyatı olan Kıbrıs Türk edebiyatı -roman, öykü ve şiirleriyle- Ada halkının acılarını, mutluluklarını nesilde nesile taşıyan, sosyal değişimleri yansıtan önemli bir kaynaktır. (...)"* (Kefeli, 2013) Kıbrıs Türk edebiyatında özellikle roman ve hikâye türlerinin yaşantıya dayalı olması, bu edebiyatın Kıbrıs'ın geçmişine tanıklık eden ve yaşananları geleceğe taşıyan, bu şekilde de toplumsal bellek oluşturan bir edebiyat görünümü kazanmasını sağlamıştır (Kefeli, 2013). Kıbrıs Türk edebiyatının yaşayan yazarlarından İsmail Bozkurt'un1 romanları da bu özelliği haizdir.

1.1 Araştırmanın Amacı

İsmail Bozkurt'un romanlarındaki kültürel değerleri, kültürel unsurları tespit etmek. Bu çalışmanın amacı, toplumun değerlerinin çevrimiçi ortamda paylaşılmasının etkisinin uzman görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesidir. Araştırma kapsamında kültürel değerlerin metaforlar aracılığıyla paylaşımı da ele alınmıştır.

1.2 Araştırmanın Önemi

Edebiyat dil ile yapılan bir sanattır ve yazılı metinler milli bilincin şekillenmesinde oldukça etkilidir. Yazılı metinler, toplumun hafızasını oluşturan bir bilgi deposudur. Edebiyat, milletlerin inşasında her zaman merkezi bir rol oynamıştır. Milli birliği sağlayan kültürün, gelenek diyebileceğimiz, modernleşmede çok önemli bir yeri vardır. Bu nedenle toplumun ortak kültürünü ve hafızasını temsil eden milli edebiyat itici güç görevi görür (Sanlı, 2011). İsmail Bozkurt, özellikle yazdığı romanlarla Kıbrıs Türklerinin özgürlük mücadelesine ışık tutmaktadır. Yazar, 1955-1974 yılları arası Kıbrıs Türklerinin yaşamı ve kültürün aktarılmasını sağlayarak dönemin doğru anlaşılmasına katkıda bulunmuştur. Bozkurt'un Kıbrıs Türk romanında özel bir yeri vardır. Yayınlanan yazar; 1991 yılında Yusufçuklar oldu mu?, 2002 yılında Belki Bir Gün, 2005 yılında Bir Gecede gibi romanlarıyla 1974'ten sonrası bu türün gelişimine önemli katkılarda bulundu. Kıbrıs Türk edebiyatına romanlarıyla ve başka türlerde eserleriyle büyük katkı koyan İsmail Bozkurt'un romanları bugüne kadar genellikle hep milliyetçilik yönünde incelenmiştir. Bu çalışmada kültürel unsurlar ve kültürel değerler bağlamında incelenmesi ve İsmail Bozkurt üzerine ilk doktora tezi olması bakımından önemlidir.

BÖLÜM II

Kavramsal Temeller ve İlgili Araştırmalar

2.1 Kıbrıs İçi Hayat Coğrafyası Deneyimleri ve Mekânları

İsmail Bozkurt'un *Yusufçuklar Oldu mu?* romanında daha sonra yazacağı *Mangal* romanında olduğu gibi, vatan ve koku duyusunun birleştirildiği, yahut vatana ait bir unsurdan ve onun kokusundan (*Yusufçuklar-Mandalinler*) hareket edildiği gerçeği söz konusudur. Bir Kıbrıs Türk yazarı olarak İsmail Bozkurt'un romanlarında yoğun biçimde işlenen, baskın olan coğrafya, Kıbrıs adasıdır. İlk romanı *Yusufçuklar Oldu mu?*'dan itibaren vatanı Kıbrıs, hem coğrafya olarak, hem de çeşitli kültür yanlarıyla karşımıza çıkar. *Yusufçuklar Oldu mu?* romanının başlığında yer alan ve Kıbrıs coğrafyasında bol bulunan turuncgillerden mandalin söz konusudur. Bu Kıbrıs Türk ağzında yusufçuk olarak geçer. Yazarın *Yusufçuklar Oldu mu?* Romanında karısından ayrılıp vatanı, Kıbrıs'ı terk etmeyi düşünen Kemal, annesi Faize Hanım'ın yusufçuklar oldu mu? Sorusu üzerine bu meyve sayesinde vatan düşüncesine geri döner ve adada kalır: "Birden aklına geldi:

Yusufçuklar oldu mu anne? Bahçede diğer ağaçların yanında bir de yusufçuk ağacı vardı. Meyvelerinin nefis, çok güzel bir kokusu vardı. Kemal bu kokuyu başka hiçbir yerde bulamamıştı. Annesi 'daha olmadı' diye yanıt verirken Kemal, kapıya doğru yürüdü. Kapının dışında küçük bir veranda vardı. Orada iki merdivenle bahçeye iniliyordu. Kemal verandayı çeviren demir koruluklara dayanarak bahçeye bir göz attı. Oldukça geniş bir bahçe idi. Yediveren cinsi bir ekşi ağacı, bir yafa portakal, bir yusufçuk, bir yenidoğduya, iki nar ağacı vardı. Ayrıca evin yan tarafında da talvar üzerinde verigo cinsi bir üzüm asması yayılıyordu. Portakallarla yusufçuklar ağaçların üzerinde yeşil yeşil duruyorlardı. Tam olgunlaşıp tatlılanmamışlardı daha. Limonlar boy boydu. Ağaçta her mevsiminde bol su çıkarabilen olgunları olurdu. Şimdi de vardı. Narlar yeşil yeşildi. İrileşmişlerdi. Ama yemek için erkendi. Verigo üzümün taneleri de iri iri idi. Olgunlaşmalarına çok az zaman vardı. Hafiften kızarmağa başlamışlardı. ¹Bilge Ercilasun, Kemal'in annesinin bahçesindeki mandalin, limon, portakal, nar ve üzüm asmasını seyretmesini değerlendirirken: "Burada onun toprağına ve vatanına olan sevgisi anlatılmak istenmiştir. Yusufçuklar

¹ İsmail Bozkurt, *Yusufçuklar Oldu mu?*, Cem Yayınevi, 2. Baskı, İstanbul 1999, s.21. Yapılan alıntılar bu baskıya aittir.

ise vatanın sembolü olmuştur” der.² Yusufçuklar Oldu mu? Romanında Merkez Lefkoşa şehridir. Kemal’in ailesi Geçitkale’den Kuzeye göçmüş, ayrıca Kemal ve arkadaşları Erenköy’de bulunmuştur: “Nitekim Kemal, olanak bulur bulmaz Burhan’ı da beklemeden Kıbrıs’a gitti; ancak bir süre sonra geri döndü. Bir süre sonra Türkiye’deki öğrencilerin Kıbrıs’a çıkması konusu gündeme geldi. Erenköy’dü çıkılan yer” (s.35) Romanda Kıbrıs mekânları olarak Geçitkale, Erenköy, Lefkoşa ön plandadır. Ayrıca Kemal’in eski kız arkadaşı Nilüfer, Mağusa’ya Salamis’e gelmiştir. Yusufçuklar Oldu mu?’dan sonra yazılan 1995 tarihli Mangal romanına adını veren “Mangal” Kıbrıs’ta yeme-içme kültürüne, geleneğine ait bir olguyu işaret eder. Evde, bahçelerde ve piknikte, aile bireyleri ve dostlarla gerçekleştirilen mangal, kebab yapımı-yeme kültürü bu romanda yazarın yarattığı kahramanları, vatan duygusuna götürür: “Aslında canı öyle bir şiş kebabı istiyordu ki! Kebapçılarda servis edilenden değil! Kıbrıs’ta şöyle mangal başında yapılan cinsinden. Babası hemen hemen istisnasız her haftasonu, evin bahçesinde mangal sefası yapmağa bayılırdı. Dayısı da sık sık yapardı bu işi. Her yaptığında Mustafa’yı da çağırırdı.” (s.18) Kıbrıs coğrafyası doğa, açık mekan, mangal sefasına imkan verirken, Mustafa ve arkadaşlarının bulunduğu büyük kent Ankara, apartman yaşantısı böyle bir şeye izin vermez: “Apartmanda mangal yakamazlardı. Küçük bir balkonları vardı ama olmuyordu işte. Küçük bir mangal edinmişlerdi. Birkaç kez çiftliğe gidip orada kebab partisi yapmışlardı ama olmuyordu nedense! Kıbrıs’taki gibi olmuyordu. Etin tadı da aynı değildi, nedense! Ya da kendilerine öyle geliyordu.” (s.18) Mangal romanının sonunda siyasi entrikalara meraklı babasıyla mizacı uyuşmayan Mustafa, onunla zincirleri koparıp Ankara’dan adaya dönerek askere gitmeye karar verir. Askerliği bir özgürlük, yeni bir hayat ve babasının anlayışından kurtulma olarak görür. Bu esnada bile mangal pişirme Kıbrıs’ın mangal geleneği, “mangal kokusu” Mustafa’yı vatan duygusuna, kavramına götürür. “Bundan böyle ‘kararlarımı ben vereceğim’ dedi kendi kendine. Birden gözlerinin önüne, duman içinde kebab şişleriyle dolu bir mangal geldi. Elinde değildi; Kıbrıs aklına gelince hep böyle duman içinde bir mangal düşlerdi. Kıbrıs’a karşı dayanılmaz bir özlem duydu. Bu özlem bütün benliğini sardı. Her şeyiyle Kıbrıs, burnunda tütü. Uçak, Akdeniz’in üzerinde Kıbrıs’ın üzerine alçalmağa başlamıştı.” (s.115)

² Bilge Ercilasun, “Bir Kıbrıs Romanı-Yusufçuklar Oldu mu?”, *Türk Roman ve Hikayesi Üzerine*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2003, s.339.

Burada iki nokta üzerinde durmak gerekir. Bunlardan birincisi koku duygusu ile vatan (Kıbrıs) kavramı-duygusu arasında kurulan ilişkidir. Romanda bu ilişki mangal sefası-kebab kokusu ile Mustafa tarafından vatani Kıbrıs için kurulur. Bir başka ifade ile Mangal'da mangal-mangal kokusu, vatan duygusunun sembolü olur. Türk edebiyatında beş duyu organından biri veya birkaçıyla birtakım duygu ve kavramlara gitme, karşımıza çıkan bir konudur.³ İsmail Bozkurt'un Mangal romanında da aynı işlevi, Kıbrıs'ın mangal pişirme-kurma geleneği aynı işlevi görür. Burada üzerinde durulması gereken bir diğer nokta, genelde ada Türkleri, özelde ise Kıbrıs Türk karakteriyle ilgili bir durum veya özelliktir. O da gurbette, her nerede yaşar ve çalışırsa açılışın bir ada Türkü için "adası-vatani", eninde sonunda mutlaka geri döneceği yerdir, coğrafyadır.⁴ Mangal romanında da Mustafa, Ankara'daki eğitimi, ilişki yaşadığı Afife, babasıyla olan fikir ayrılıkları ve çatışmaları, hepsini bir kenara bırakıp, yeni bir başlangıç yapmak için yine Kıbrıs'a dönecektir. Mangal'da yazar Kıbrıs coğrafyasına ait yerleşim birimlerinin kimi cadde ve sokaklarını da esere serpiştirmiştir. Ankara'da taksiye binen Kıbrıs Türk genci Mustafa, takside iken Lefkoşa'da arabayla attığı turları hatırlar:

"Girne'ye uzanmaya bayılırdı. Hele yazın! Günlerini Girne'de geçirir, bol bol denize girerdi. Akşamları ise Dereboyu'nda, Girne caddesinde tur atmaya bayılırdı." (s.31) Mustafa'nın dairesini kiraladığı ve ilişki yaşadığı Afife de Kıbrıs'ı görmüş, Girne'yi sevmiştir: "Afife birkaç yıl önce turla bir haftalığına Kıbrıs'a gitmişti. Birlikte çalıştıkları bir arkadaşı ısrar etmiş, o da kırmamıştı onu. Kıbrıs'I çok merak ediyor, nasıl bir yer olduğunu görmek istiyordu zaten! Girne'de kent içinde, deniz kıyısındaki ünlü Dome Hotel'de kalmışlardı.

³ Örneğin, Müftüoğlu Ahmet Hikmet'in 1922 tarihli *Çağlayanlar* adlı öykü kitabında yer alan "Sümbül Kokusu" adlı parçada, Budapeşte'de okuyan iki Türk genci, baharda İstanbul'da satılan sümbül çiçeklerini ve kokusunu Budapeşte'de görüp koklayınca bu onları vatan duygusuna götürür, askerlikleri tecil olduğu halde tecili kaldırıp, I.Dünya Savaşı'nda Çanakkale Cephesi'ne giderler. Buarada sümbül kokusu vatanın sembolü olmuştur. Oğuz Karakartal, Karakartal, Oğuz (Mart, 1989). Müftüoğlu'nun *Çanakkale Hikâyesi: Sümbül Kokusu*, Türk Edebiyatı, nr. 185, İstanbul, s.29-30.

Yakup Kadri Karaosmanoğlu, *Sodom ve Gomore* (1928), *Yaban* (1932) romanları başta olmak üzere eserlerinde "koku duygusunu", çeşitli duygu ve kavramlarla ilişkilendirir. Çağdaş kadın romancılarımızdan Alev Alatl, konusu Kıbrıs'ta geçen romanı *Yaseminler Tüter mi Halâ* (1983)'da yurt dışında bulunan eser kahramanını yasemin kokularını hissettirerek vatan-Kıbrıs duygusuna getirir. Bu tür örnekleri artırmak mümkündür.

⁴ **Çobanoğlu, Özkul.**(2000). "Akdeniz Bağlamında **Adalı Türk** Kimliğinin Oluşumu ve Osmanlı Uygarlığına Katkıları Üzerine Tespitler" *Folklor ve Edebiyat*, C.VI, S. 23.

Genel olarak Kıbrıs'ı, özel olarak da Girne'yi çok sevmiştii Afife! Herkes alışveriş derdinde iken o çevreyi dolaşmayı, insanlarla konuşmayı yeğlemiştii. Sıcakkanlı, uygar, nazik insanlardı genellikle Kıbrıslılar!" (s.37) Bozkurt'un yaşam coğrafyası içinde önemli yerlerden biri olan Türklerle Rumların karma olarak yaşadıkları Boğaziçi bu romanın önemli mekânıdır. Mehmet ile Nitsa'nın aynı köylü olması ve aşklarının burada başlaması yazarın bildiği bir coğrafyayı romana sokması demektir zira eserde Masatepe, Rum Mezarlığı, Türk Mahallesi, Köprü'nün oralar gibi yazarca iyi bilindiği anlaşılan Boğaziçi'ne ait mekânlar sıralanmaktadır. Bu bağlamda, Boğaziçi köyü ve Beştulum Köprüsü daha önceki romanlarında görülmedik biçimde bu romanda betimlenir: Beştulum Deresi, kuzeyden güneye yılan örneği kıvrımlarla uzanıp gider. Yer yer çok daralan, yer yer genişleyen bir vadi içindedir dere yatağı. Dere yatağının her iki yakasında, millerce limongil bahçeleri uzanır. Vadinin doğusu ile batısı, bu limongil bahçelerinden sonra giderek yükselen sırtlarla gerideki dağlara ulaşır. Sırtlar ve dağlar, harnıplıklar, zeytinlikler, makilikler ve çamlıklarla kaplıdır. Boğaziçi köyü, dere yatağına yataklık eden vadinin iki yakasında, birkaç millik bir alana yayılır. Evler, dere yatağının iki yakasındaki limongil bahçeleri arasından başlayarak, gerilerindeki sırtlara doğru sıralanmıştır. Uzaktan bakıldığında bu evler, birbiri üzerinde imiş izlenimi verir. Yüzyıllardır köyde görünüm pek değişmemiştir. Evler taş ya da kerpiçten yapıma idi. Hemen her ev, taş duvar ya da çalı çırpı ve azganla çevrili bir avluya açılırdı. Evlerin büyük çoğunluğunda asma, ekşi, incir, nar ve mısır inciri gibi ağaçlar bulunurdu. Kıbrıs koşullarına göre özgün bir konumu ve özgün nüfus yapısı vardı Boğaziçi'nin. Türk-Rum eşit nüfuslu, karma bir köydü. Dere yatağının doğusunda, kıvrımlı bükümlü bir yolla 2-3 mil kuzeyde, Lefkoşa-Leymosun ile İskele-Leymosun karayoluna bağlanıyordu. Bu yol, köyün kuzeyinde Türk mahallesine giriyor ve bir mil kadar güneyde, köyün tam ortalarında uzunca bir köprüye ulaşıyordu. Köprü, yakın zamanlara kadar taşıdı. İngiliz sömürge yönetimi onu yıktı ve beton bir köprü yaptı. Köprü, dere yatağının batı yakasında, kuzey ve güneye doğru giden iki yola bağlanırdı. Kuzey yolu Türk Mahallesi'ne, güney yolu Rum Mahallesi'ne ulaştırırdı. İsmail Bozkurt'un romanlarında devamlı bir hareket söz konusudur. Realizmin pekçok prensibini romanlarında benimseyen yazar, buna rağmen ayrıntılı betimleme konusuna pek girmez. Belki de bunun istisnası Bir Gün Belki romanıdır. Yazar, Boğaziçi ve civarıyla bağlantılı olarak romanın bir yerinde şu betimlemeye başvurur:

Boğaziçi'nin kuzey-batısındaki Mermetepe'den başlayan sırt, kuzeye doğru uzuyor, Geçitkale'nin batısında, Lefkoşa-Leymosun ve İskele-Leymosun yoluna kadar uzanıyordu. Mermetepe'nin kuzeyinde iki tepe daha vardı. Portakal Burnu'ndan da aynı yöntemle, bir çember halinde sekiz kez geçip kuzeye doğru yürüyüşlerini sürdürdüler. Vuno, Lefkoşa-Leymosun ile İskele-Leymosun karayollarına, Boğaziçi yoluna ve bu yolun kara yoluna ulaştığı yerdeki İskarınu'ya egemen durumda idi. Kuzeyden güneye Boğaziçi'ne doğru akan dere üzerinde uzunca bir köprü vardı. Köprü'nün batı yakasında, batıya Leymosun'a doğru yol dikleniyor ve yol kenarlarındaki bir binada Rum Polis Karakolu bulunuyordu. Sıradan bir karakol değildi bu. Yöreyi denetlemek amacı ile kurulmuş bir askeri üstü. Vuno tepesi, İskarınu Polis Karakolu'nun tam karşısında idi.⁵ Bozkurt'un Bir Gecede adlı romanı tipik bir mücahit ve göç eseridir. Diğer romanlarında karşımıza çıkan ideal kahraman mücahit tipinin bu eserdeki örneği TMT üyesi Turgut Sami'dir. Eser, Türk ve Rumların yan yana yaşadığı Lefkara'dan Rumların saldırı ve yok etme planları üzerinde bir gecede Geçitkale'ye göç edişini anlatır. İsmail Bozkurt'un hayat coğrafyasında Boğaziçi, Geçitkale ve Lefkara'nın önemli bir yeri vardır. Kıbrıs'ın Güney ve Güneydoğusuna düşen bu beldelerde yazar; çocukluk, gençlik ve mücahit yıllarını geçirmiştir. Dolayısıyla Bir Gecede'ye tipik bir hayat coğrafyası romanı denilebilir. Eserde mekân olarak Lefkoşa ve Tahtakale'nin adı geçmekle birlikte esas coğrafya Lefkara olup onu Geçitkale, Boğaziçi coğrafyaları izler. Bozkurt, bu romanında Rum tehditleri sebebiyle Türklerin Lefkara'dan yani bir coğrafyadan beldeden, başka bir coğrafyaya, beldeye gitme, taşınma hareketini karıncaların sessiz sedasız dolaşmalarına benzetir ki Bozkurt'un romanlarının hareket eseri olduğu düşünülürse burada da sessizliğin hareketi söz konusudur: Lefkara, Türk mahallesinin kadın, kız, çocuk ve yaşlıları yollara düşmüştü. Birbirlerinin peşine düşüp kendi ölçütlerine göre uzun kuyruklar oluşturan bir karınca toplumu gibiydiler. (Bozkurt, Bir Gecede, s.152). Bir Gecede romanının aslî mekânı Lefkara'dır. Onu, Geçitkale izler. Eserde Lefkara betimlenirken, tarihî göndermede bulunulur: Lefkara çok ilginç bir köy. Biliyor musun Osmanlı fetih ordusu Kıbrıs'a çıktığı zaman bura halkı papazların önderliğinde ona büyük hizmetlerde bulunmuş ve yardım etmişti. Bunun üzerine Venedikliler de ateşe vermeye kalkmıştı burayı...Osmanlı da Lefkara halkının hizmetine karşılık ayrıcalık tanımıştı. (Bir

⁵İsmail Bozkurt, Bir Gün Belki, Cem Yayınevi, İstanbul, 2002, s.242-243.

Gecede, s.130) Yazar, Lefkara hakkında bilgi verirken sözü sosyo-kültürel hayatın unsurlarından Lefkara nakışına getirir. Lefkara işinin Kıbrıs'tan İtalya ve Avrupa'ya yayıldığı belirtilerek Lefkara'da bütün kadınların bu işe uğraştığı ve ticaretin yapıldığı söylenir. Romanın sonuna doğru Turgut Sami ve Lefkaralı Türklerin, Lefkara'dan göç edişi sırasında yazar mekân-insan ilişkisini ve bağlılığını göstermek için esere bir sahne ekler. Mücahit Turgut Sami'nin bu göç esnasında beyninden ve kalbinden şu duygular geçer: Turgut da beklemekte olduğu Mezarlık yanında kısa süreli bir duygu seline kapıldı. Yirmi sekiz yıl yaşadığı köyünün özellikle Türk Mahallesi'nin her köşesini biliyordu. Dağını taşını az dolaşmamıştı. Lefkara'nın taş yapılı, düz damlı, bir kısmı kiremit çatılı evleri; sokakları, dağı, taşı, ağaçları, insanları ile bütünleşmişti. Bir gün köyünü öylesine bırakıp gideceği hiç aklına gelmemişti. Köyden bir yerlere, özellikle Amerika'ya göç, her Lefkaralı gencin düşü iken, kendisi bir tek gün bile bunu düşünmemişti. Oysa şimdi... Çocukluğu, gençliği, Aliye ile sevişerek evlenmesi, peşpeşe doğan çocukları geçti gözünün önünden. Onlara iyi bir gelecek hazırlayamamıştı. Bundan sonra nasıl hazırlayabilirdi? Mustafa öğretmenin söylediklerini anımsadı: Bu işin sonunu göremeyebileceklerinden söz etmişti Mustafa öğretmen. Eğer öyle olacaksa... “Öf be! Ne olacaksa olsun artık” diye mırıldandı kendi kendine. Kendisini TMT'ye adamıştı. Ne pahasına olursa olsun, üzerine düşeni yapacaktı. Geçitkale'de kendilerini nelerin beklediğini kestirmeye çalıştı. Pek de iyimser değildi öngörülerini. Oraya gidip gelirken gördükleri onu kötümser düşünmeye zorluyordu. Giderek düşünceleri geçmiş son on güne odaklandı. (Bozkurt, Bir Gecede, 169) İsmail Bozkurt'un son romanı Kaza, daha önce de belirtildiği üzere konu ve mekân olarak tamamen Kıbrıs'ı esas alır. Bir başka ifade ile Kaza romanı adanın kuzey ve güneyi ile Kıbrıs coğrafyasını içeriğinde barındırır. Bir trafik kazası vesilesi ile tanışan, önceleri tartışıp birbirini itham eden Kıbrıs Türk genci Ayhan ile Rum kızı Marulla eserin ana kahramanlarıdır. Ayhan'ın olgun, bilgilendirici ve akılcı anlatımıyla ön yargılarını kırmaya başlayan Marulla'nın değişimini romanda okumak mümkündür. Bununla birlikte eserde iki taraf arasında anlaşma umut ve ihtimali gelecek kuşaklara bırakılmıştır. Bozkurt'un Kıbrıs'ta yaşananlar, Kıbrıs sorunu üzerine ve kendi halkının belleğini tazelemek için roman tarzında kaleme aldığı bu Catharsis-Ruhî boşalma veya itiraf eseri, mitolojik öyküleri dahil, Kıbrıs'ın çeşitli noktalarını okuyucuya sunar. Romanda Kıbrıs'ın kuzeyinden konusu veya adı geçen yerler, Metehan-Lefkoşa, Tuzla-Güvercinlik, Muratağa-Sandallar, Mehmetçik-Karpaz,

Kantara, Girne, Lapta, Beşparmaklar başta olmak üzere tanıdık yerleşim birimleridir. Adanın güneyinden adı geçen coğrafi yerler ise Trodoslar, Ainapa, Limasol, Larnaka ve Baf'tır. Kaza romanında Kıbrıs toprağına sahip çıkış ve bir değer atfediş pekçok cümlede kendini hissettirir. Örneğin iki genç arasındaki bir konuşmada şunlar söylenir: “Önemli olan coğrafya ve demek ki Afrodit efsanesi yahut mitolojisi bu yöreye kadar uzanıyor. Bu köyün adı Pygmallion’un sevgilisinin adı. Afrodit bu coğrafyadan, mesela Altın Kum’dan çıkmış olabilir değil mi?” (s.37) Ayhan ile Marulla’nın Kıbrıs’ın kuzeyi ile güneyi arasında yaptıkları coğrafi gezilerde birçok yerin adının geçtiği göze çarpar. Örneğin Ayhan ile Marulla arasındaki bir konuşmayı Marulla bir arkadaşına anlatırken şöyle der: “Ayhan’ın dediğine göre ilkbaharda burası yemyeşil olurmuş, çok da çiçek açarmış. Nergisi bol bir köyden de söz etti Ayhan. Mevsiminde, yol üzerinde demet demet nergis satarmış köylüler. Birden aklına geldi: “Sahi burlarda bir yerden Beşparmak Dağları’na bakıldığında ufuk çizgisinde görüle yatar vaziyette bir insan figürü var...” (s.76-77) Gezilen Kıbrıs mekânlarından biri de Girne’dir. Marulla, Girne’de 74 öncesinde nne ve babasının yaşadığı evi görmek ister. Ayhan bu evi bulur: “Bahçe içinde iki katlı, kiremit çatılı şirin bir evdi” (s.53) İsmail Bozkurt, Kaza romanının bir yerinde, Tanzimat romancısı Ahmet Mithat Efendi’nin yaptığı gibi romanın bir yerinde bir başka romanının reklam ve tanıtımını da yapar. İki gencin sohbetleri sırasında şunlar geçer: “Ayhan önceki gece bir arkadaşının ısrarla tavsiye ettiği bir romanı bitirmişti.” (S.62) Adanın acılarına yakından tanıklık ederek büyümüş Kıbrıslı Türk yazarın Bir Gün Belki adlı romanı 1963’ün hemen öncesinde Güney’deki Boğaziçi (Aytotro) köyünde geçen Türk genci Mehmet ile Rum kızı Nitsa’nın sevdasını anlatıyordu. Boğaziçi yahut Aytotro, Geçitkale Köfünye doğum, öğrenim ve Mücahitlik bakımlarından İsmail Bozkurt’un hayat öyküsünde önemli yer tutar ve yazar onları mutlaka eserinde bir yere koyar.

2.2 İlgili Araştırmalar

İsmail Bozkurt’un romanlarında ayrıntılı olarak yer alan seçilmiş coğrafya Kıbrıs adası olduğundan, eserlerinde Akdeniz ve ada coğrafyasına uygun iki motif üzerinde ağırlıklı durduğu görülür. İsmail Bozkurt’un romanlarında hareket motifi yaygın olduğundan, yazar her ne kadar Realizm’in prensiplerini benimsemiş olsa da eserlerinde ayrıntılı mekân betimlemeleri pek bulunmaz. Mekânlar gerek yerleşim birimi, gerek ev içi, gerçekçi öğeler olarak kullanılır, buralara ait

betimlemeler/tasvirler değil, tariflerde bulunulur. Belki bundan ötürü yazarın romanlarında Akdeniz-Kıbrıs (Ada) coğrafya ve geleneklerine ve özellikle de yeme-içme kültürüne dair motifler ön plana çıkar. İlk romanlarındaki bu tercih ileriki romanlarında daha baskın biçimde gözüktür. Akdeniz-Kıbrıs coğrafyasında yaşamak kaynaklı kimi giyim kuşam, jest ve mimik özellikleri romanlarına yansır. Yazarın daha ilk iki romanında Yusufçuklar oldu mu? ile Mangal'da eserlerin başlıkları Kıbrıs'a özgü motiflerin eserde var olacağını bize gösterir. Yusufçuklar Oldu mu? romanında, Kıbrıs Türk (Ada-Akdeniz) bitki örtüsüne, turunçgil ve zeytin ağaçlarına, Akdeniz iklimine ait motifler esere serpiştirilmiştir. 1963 sonuna kadar Lefkara'da yaşayan ve sonra göçmen bir aile durumuna düşen Kemal'in annesi Faize Hanım, Lefkara'daki günlerini şöyle hatırlar: “Harnıplıkları, zeytinlikleri, bademlikleri bir de bağları vardı...” (s.21) Kemal, eski kız arkadaşı Nilüfer'le birlikte Karpaz'a doğru yol alırlarken, Çayirova'dan geçerler. Kemal, çiçeklerle dolu bu yeri sever zira ona doğduğu Lefkara köyünü hatırlatır: “Köyden çıktıktan sonra bağlıklar, zeytinlikler, harnıplıklar arasında ilerlediler. Kemal buraları çok severdi. Doğa, doğduğu yerlerin doğasına benziyordu. Oraları da dağlık-tepelik, zeytinlik-harnıplıklarla kaplı idi. Kışın yemyeşil olur, binbir çeşit ot kaplardı her yanı. Baharda binbir çeşit, renk renk çiçekler açardı. Kırırlar, bir renk cümbüşü içinde yaşama isteğini arttırırdı. Çiçekler toplarlardı. Çeşit çeşit otlar yerlerdi. Ekşiliceler, dibitatlılar çok güzeldi. Buraları da aynı idi. Kemal ne zaman buralara gelse, özlem giderirdi hep. ‘Buraların doğasını çok seviyorum’ dedi. Kemal ‘doğduğum yerlere benziyor. Buralarda özlem gideriyor, kendimi daha bir özgür hissediyorum’”. (s.98) Yazar, Kıbrıs Türk toplumunun her alanda belleğini koruması arzusunu taşıdığından, insan-coğrafya ilişkisi bağlamındaki konularda da yerel motif ve isimlere başvurur. Bozkurt'un Bir Gün Belki adlı romanında Akdeniz-ada coğrafyasına uygun yemiş ile daha eserin başında karşılaşırız. Roman Şöyle başlar: “Mehmet, elindeki uzun değnekle bulunduğu daldan ulaşabildiği son harnıp çokumunu silkeledi. Harnıplar, saplarından kopup yere düştü.”⁶ Harnıp silkeleme işini, köyün erkekleri yapar ve o harnıplar çuvallara konarak satışa gönderilir.

Bir Gecede romanında her ne kadar Türk-Rum çatışması ve göç olgusu işlense de yazar, romanın aralarına Akdeniz-Kıbrıs coğrafyasına uygun bitki adlarını ve bitki örtüsünü serpiştirir. Mücahit Turgut'un arkadaşı Osman: Yıllarca önce

⁶ İsmail Bozkurt, *Bir Gün Belki*, Cem Yayınevi, İstanbul, 2002, s.5.

Geçitkale'deki rüştüeyi bitirmişti. Lefkara'da harnıplık, zeytinlik, bademlik ve bağı vardı. (Bozkurt, *Bir Gecede*, s.31) diye tanıtılır. Roman kahramanlarından Acar'ın tanıtıldığı altıncı bölümde, onun küçük yaştan itibaren babasına ekip biçme işlerinde, harnıp ve zeytin toplamada, bağ bozumunda, badem ürünü hasadında, üzüm basımında, sirke ve şarap yapımında yardım ettiği belirtildikten sonra merakı olan ot toplayıcılığı ve avcılıktan söz açılarak şöyle denir: Ailenin işi olmadığı zamanlar ya birşeyler okur ya da kendisini doğanın bağrına atar. Bu arada mevsimine göre çeşitli otlar taşırdı eve. Sık sık ava da çıkardı. Eli boş döndüğü olmazdı. Eve taşıdığı gavarlar ve çam mantarı, ağrelli, yumurta otu, gömeç, lapsana, kazayağı, hostes, çitlembik sürgünü, yabancı enginar, yabancı prasa, yabancı ıspanak, gabbar vb çeşitli ot; çitlembik, şınno, alıç, yabancı armudu, çakızdezik yeşil zeytin, gonnara; pulya, diçi, cikla, tavşan, keklik, fassa, üveyik, yabancı güvercin, traş ve diğer av hayvanlarının bir kısmını satarak cep harçlığını çıkarırdı⁷ İsmail Bozkurt'un Kaza romanında Kıbrıs coğrafyasının sadece yerleşim birimi adlarıyla değil, üzerindeki bitki örtüsü ve yaşantı kültürüyle de İsmail Bozkurt tarafından işlendiğini okuruz. Romanın bir yerinde Ayhan: "Bayan Marulla. Aynı toprağın insanlarıyız." (s.23) cümlesi dikkatten kaçmaz. Kaza'da Akdeniz ada coğrafyasına uygun mekânlar verilirken aşağıdaki örnek cümle tarzında cümlelerle karşılaşırız: "Eski Lefkoşa-Limasol karayolunda ilerlediler ve trafik işaretlerinden buldukları Adios Thodoros yoluna sapıp bir vadi içinde ilerlemeye başladılar. Yemşeyildi vadi. Vadinin ortasında Türklerin bir zamanlar peştulum olarak adlandırdıkları Pendaşino Deresi'nin yatağı uzanıyordu. Yatağın iki yakası, limongil bahçeleri, o vadinin yamaçları harnıp, zeytin ağaçları ve makilerle kaplıydı." (s.66). İsmail Bozkurt'un Yusufçuklar Oldu mu? adlı ilk romanı, Kıbrıs adasında da hüküm süren ve tipik Akdeniz iklim unsurlarından olan sıcaklığın, ısının ifadesiyle başlar: "Lefkoşa-Gazimağusa karayolunun geçtiği Mesarya ovası, bu yaz gününün öğle saatlerinde, gölgede 40 derecenin üzerindeki ısı ile kavruluyordu. Büyük bir hızla Gazimağusa'ya doğru giden arabanın açık camından içeriye eden yel, bir fırından çıkıyormuşçasına sıcaktı. Kemal, çocukluğunda annesinin yaktığı ekmek fırınına anımsadı. Fırının içine atılan çalı çırpı, azgan ve odunlar çatır çutur yanarken, ateşin karşısında durmayı çok

⁷ İsmail Bozkurt, *Bir Gecede*, s.45. Kıbrıs'ta özellikle avcılığın eski bir tarihi vardır. Lüzinyan ve Venedik Dönemlerinde de adada avcılığın yaygın olduğu ayrıca Venediklilerin kuş avlarında kullanılmak üzere Osmanlılara eğitilmiş doğan hediye ettikleri ve sattıkları tespit edilmiştir: Nicholas Coureas, "Lüzinyan ve Venedik Dönemlerinde Kıbrıs'ta Avcılık (1192-1570)", *Toplumsal Tarih*, Sayı 256, Nisan 2015, s.74-77.

severdi. Şimdi arabanın camından içeri giren sıcak yel gibi, fırının önünde de yüzüne sıcak bir yel yalayıp geçirdi.” (s.5) Akdeniz coğrafyası sıcağın yanında, beraberinde susuzluk, gündüzleri eve kapanma, güneşin batmaya başlamasıyla birlikte dışa açılmayı da getirir. Kemal’in annesi Faize Hanım, gençliğini Lefkara’da geçirmiş ve yazın sıcağını üzerinde hisseden bir kadındır: “Yaz günleri herkesin yaptığı gibi, kapı pencere açık otururdu. Öğleden sonraya kadar evin önündeki veranda güneş gördüğü için bu saatlerde evin girişinde otururdu” (s.14) Akdeniz coğrafyasında ve Akdeniz’deki adalarda karşılaşılan en büyük sıkıntılardan biri yağmur azlığı sebebiyle yaşanan kuraklık ve susuzluktur. Bu konu, Kıbrıs Türk edebiyatçılarının eserlerinde işledikleri realitelerden biridir.⁸ İsmail Bozkurt da susuzluğa temas eden yazarlardan biridir. Yusufçuklar Oldu mu? Romanında, ana kahraman Kemal’in annesi Fazize Hanım, oğluna susuzluktan şikayet eder: “Annesinin bam teline basmıştı. Ah oğlum! Bu sudan ne çekiyoruz bir bilsen. Üç dört günde birkaç teneke suyu zar zor alabiliyoruz. Onu da tankerle dağıtıyorlar. Şanslısın, dün dört teneke aldım. Depoya çeşmeden damla su akmaz. Hele yukarıdaki depo su görmeyeli yıllar oldu. Mehmet, geçenlerde bir su motoru getirip taktırdı. Ama çekecek su yok. Onun için duşu kullanamazsın.” (Bozkurt, Yusufçuklar Oldu mu?, s.30-31) Yazarın Bir Gecede adlı romanında anlamlı ve kozmik zaman dilimi gecedir. Akdeniz ikliminde özellikle bahar ve yaz mevsiminde geceleyin de havanın açık, durgun ve net olduğuna dair motifler bulunur. Akdeniz geceleri Akdeniz ikliminin bir özelliğidir. Bir Gecede romanında buna dair bir motif karşımıza çıkar. Roman kahramanı Turgut’un Akdeniz göğündeki yıldızlara baka baka geçirdiği uzun saatler vardır. (s.6) Kaza romanında ise Gerçekten de iklimin insan karakteri ve yaşantısında rol oynayıcı bir işlemin vardır: Ayhan, arkadaşı Ali ile sıcak bir yaz günü, bir haftasonu Limasol’a doğru yola çıktılar. Klimalı arabada ayrımında değillerdi ama ısının kırk dereceye ulaştığı çok sıcak temmuz günlerinden biriydi.” (s.57)

Bir başka gün ise sıcak hava şöyle ifade edilir:

“Cumartesi günü bu kez Baf’a gitmek için erken saatlerde yola düşmüşlerdi.

Temmuz ayının ortaları idi. Cayır cayır yanıyordu ada.” (s.62)

2.3 Kültürel Değerlerin Önemi ve Hikaye Anlatımına Etkisi

⁸ Emin Onuş (5-6 Mart 2018). “Susuzluk Sorununun Kıbrıs Türk Edebiyatına Yansıması Üzerine” III. Uluslararası Kibatek -Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu Bildirileri, Lefkoşa, s.255-266.

Realist yazarlarda karşımıza çıkabilen ayrıntılı yemek, sofraya betimlemeleri, yeme içme kültürüyle bağlantılı gıda ve içecek isimleri İsmail Bozkurt'un romanlarında önemli bir yer tutar. Onun, bu yeme içme kültürüne ait unsurları eserine sokup yerli yerine kullanmasında Realizm'den gelen etki söz konusudur. İlk romanı Yusufçuklar Oldu mu?'da karşımıza çıkan "cikla, diçi, pulya, mezeler, kebab ve çeşitlerine diğer romanlarında, örneğin Bir Gecede, Bir Gün Belki'de de karşımıza çıkacaktır. İlk romanı Yusufçuklar Oldu mu?'da bu zengin yeme-içme kültürü Kemal ile arkadaşı Murat arasındaki bir konuşmada şöyle geçer: "Murat, bir şişe viski, bir şişe rakı, bol meze istedi". "cikla, diçi, pulya da var mı?" diye sordu. "Derin dondurucuda var. beklerseniz olur" dedi garson. "Severseniz turşusu da var". "Sen bize turşusundan hemen getir. Diğerlerini de derin dondurucudan çıkar. Nasıl olsa zamanımız bol." "Garson çabucak donattı masayı. Murat'ın buraları iyi tanıdığı belli idi. Masaya viski ve rakı şişesi, soğuk su, buz ve mezeler geldi. Mezeler arasında beyaz peynirden fasulye piyaza, kara zeytinden çakısteze, yoğurttan cacığa, humustan tahına, pancardan gabbar turşusuna, dilimlenmiş turşu yumurtadan domates ve salatalığa, tavuk söğüşten beyin ve dil söğüşe, patates salatasından karışık salataya kadar herşey vardı." "Üç ayrı tabak içinde turşu cikla, diçi ve pulya da geldi. 'Kebab falan da isteyecek misiniz' diye sordu garson. Fırın kebabı da var. Bak' dedi Murat garsona." "Bize ne varsa getireceksin. Ortaya bolca fırın kebabı getir. Ciğer ve uykuluk kavur. Sonunda şiş kebabı, şeftali kebabı ve karışık ızgara da yap. Yalnız bir arkadaşımız daha gelecek. Bu bakımdan servise başla ama yavaş yavaş. Hepsi birden gelmesin. Ha!.. Pide içinde bize hellim ve pastırma kebabı getirmeyi de unutma" (s.42) Mangal'da Kıbrıs'a ait yeme-içme kültürü bağlamındaki motiflere rastlıyoruz. Örneğin; Mustafa ve diğer Kıbrıs Türk gençlerinin kiralamak için baktıkları apartman dairesi de bir önceki kiracıdan kalanlar şöyle sıralanır:

"Konserve kutularından kahve paketlerine, içki şişelerinden Kıbrıs gazetelerine, sigara paketlerinden molehiya dolu bir torbaya kadar pekçok şey vardı ağın üzerinde. Bunun dışında şammali, şiş kebab, hellimli, zeytinli, katmer, tahınlı..." (s.4)

Kıbrıs Türk geleneğinde içme-yeme kültürüne bir düşkünlük vardır. Ayhan'ın Marulla'yı götürdüğü, babadan kalma bir ev vardır. Ev sahibi onlara "Ceviz macunu ile ev işi sıkma limonata ikram eder." İsmail Bozkurt'un romanları içinde yeme içme kültürüne ait en zengin malzemenin bulunduğu roman, Bir Gün Belki'dir. Romanda özellikle cikla avı ve pulya avı konusunda iki ayrı bölüm mevcuttur. Bunlardan pulya avı şöyle anlatılıyor: Yakalanan pulyalar sayıldı: Tam 38 düzine, artı iki pulya

yakalanmıştı. İstamanın arka dibinde çok derin olmayan bir çukur kazıldı ve pulyalar oraya gömüldü. Derhal yeniden iş başı yapıldı. Pulyanın bol olduğu günler, işlem birkaç kez yineleniyordu. İkinci sürgünde 11 düzine artı 7 pulya yakalanınca, üçüncü sürgüne geçildi; ama hava poyraza dönmüştü. İstamaya ulaşan ve çubuklara konan pulyalar az sonra uçup gidiyordu. Poyraz, çubuklar üzerindeki yapışkan maddeyi kurutmuş, yapıştırıcı özelliğini götürmüştü. Kocaman istamadan, yalnızca 5 pulya toplayabildiler. Güneş bayağı yükselmiş ve çevreyi ısıtmıştı. Poyraz olmasa bile, artık işe son vermek gerekiyordu. Tüm pulyalar bir araya toplandı ve yeniden sayıldı. Toplam 50 düzine, artı 2 pulya sayıldı. Bu kez 3'e ayrılmaya başlandı pulyalar: şişman ya da tam yağlı, orta, zayıf diye. 31 düzine artı 5 pulya tam yağlı, 10 düzine artı 3 pulya orta, 8 düzine artı 6 zayıf pulya vardı. Grupta 18 kişi idiler. Grup lideri önce tam yağlı, sonra orta, en son zayıf pulyaları bu 18 kişiye bölüştürdü. Bölüşümü toplu olarak değil, 18 kişiye sıra ile ikişer pulya vererek yapmıştı. Böylesi bir dağılımın daha hakça olduğuna, kimine tam yağlı niyetine orta ya da zayıf ya da tersi dağılım yapılmasının önüne geçildiğine inanılırdı. Hakça dağıtım çok önemli idi pulyacılıkta. Sonuçta herkese bir düzine artı 8 adet tam yağlı, 6 adet orta, 5 adet zayıf pulya düştü. 17 tam yağlı, 15 orta, 12 zayıf pulya arttı. Lider, bunları da kendisine göre dağıttı. Yeni evli Dinçer'e birkaç adet fazladan verdi. Kimse karşı çıkmadı. Payına düşeni kabullendi. Mehmet, herkes gibi taze ve ince bir harnıp dalı kesti. En uçtaki ikisi dışında yapraklarını kopardı. Ucunu sivriltilti. Kabuğunu soydu. Payına düşen pulyaları tek tek, alt gagasını delerek hazırladığı ince harnıp dalına geçirdi. Oldukça kocaman bir küme oldu payına düşen pulyalar. Bazıları hemen orada çok hızlı bir biçimde, kafa hariç pulyaların tüylerini yoldular ve hazırladıkları dala pulyaları tüylenmiş olarak geçirdiler⁹ Cikle avı ise şöyle anlatılır: Az ötedeki sırtın genişçe bir alanındaki harnıp, zeytin, çitlembik, şinya ağaçlarına çubukları yerleştirdiler çabuk çabuk. Sonra geri döndüler. Bekleyeceklerdi. Kuşlar, gün ağarırken uykudan kalkıp cıvıldaşmaya ve yem aramaya çıkacaktı. Çubukların kurulduğu yerler, ciklalarla diçilerin konduğu yerlerdi. Çubuklara konunca, pulyalar gibi yapışıp baş aşağı asılı devriliyor, kendilerine, zaman zaman çubukları yoklayıp cikla ve diçileri toplamak kalıyordu. Mehmet'le Bayram, çubukları dizdikten sonra, traktörün yanına dönüp ateş yaktılar. Mehmet'in çıkınında ekmek, zeytin, domates; Bayram'ın çıkınında ek olarak nor, hellim ve harnıp pekmezi vardı. Hellimi ateşten

⁹ İsmail Bozkurt, *Bir Gün Belki*, Cem Yayınevi, İstanbul, 2002, s.63-64

ayırdıkları korlaşmış kömür üzerinde kebab yaptılar. Hellim kebabının cezbedici kokusu geniş bir çevreye yayıldı. Karınlarını doyurdular. Mehmet'in suskun ve üzüntülü duruşu, bitkinliği, konuşmaması dikkatimi çekmişti Bayram'ın.

-Karadeniz'de gemilerin mi battı be yeğen? Nedir sende bu suskunluk?

Yanıt vermedi Mehmet.

-Yoksa hasta mısın sen?

Yoo! Hasta değilim.

-Başka bir şey mi var yoksa?

-Çok şey var yeğenim.

-Anlatsana yahu!.

-Uykusuzluktan ölüyorum yeğen. Dün gece hiç uyumadım. Az kestireyim, sonra konuşuruz. ¹⁰ Bir Gecede romanında Akdeniz ve adaya özgü otları ve kuşları sayan yazar, Kıbrıs Türk geleneğinde önemli mekânlardan biri olan kahvehaneye de temas eder. Eserin kahramanı Turgut Türk mahallesinin can damarı olan üç Türk kahvehanesinin yan yana olduğu yerde cami kahvehanesinde silahları tutar. İsmail Bozkurt'un eserlerinde dil ve üslup ise Standart Dil-Kıbrıs Ağzı olarak iki şekilde olduğu görülmektedir. 1571'den beri, yani adanın Türklerce fethinden günümüze Kıbrıs'ta Türkçe konuşulmaktadır ve bu Türkçe genel bir kabulle Türkiye Türkçesinin bir ağzı sayılmaktadır. Adada Türkçe'nin Anadolu Türkçesi döneminden başlayan macerasında şair ve yazarların dilin yaşatılması ve Türk varlığının sonraki yüzyıllara taşınması konusundaki önemi inkâr edilemez. Hatta XIX. yüzyıl divan şairi sayılan Kıbrıslı Müftü Hilmi Efendi, II.Mahmut tarafından Sultanü'ş-Şuara (Şairler Sultanı) ilân edilmiştir. Kıbrıs Türklerinin halk edebiyatı ve söz varlığının Anadolu Türklüğü ile hemen hemen aynı olduğunu kaydeden Prof. Dr. Hasan Eren, Kıbrıs ağzında 1571'den sonra Kıbrıs'a yerleştirilen, Konya ve civarından gelen Türklerle daha sonra İçel, Alanya ve Antalya'dan getirilen Türklerin ağız özelliklerinin bir arada bulunduğunu, birleştiğini söyler. ¹¹

Kıbrıs Türk ağzı her ne kadar Türkiye Türkçesinin bir ağzı olsa da kendine özgü bazı özellikler taşır. Bunları ana hatlarıyla şöyle maddeleyebiliriz:

1) Kaynağı Anadolu Türkçesidir.

¹⁰ İsmail Bozkurt, *Bir Gün Belki*, Cem Yayınevi, İstanbul, 2002, s.95.

¹¹ Prof.Dr.Hasan Eren, "Kıbrıs Ağzının Kökeni", *Milletlerarası Birinci Kıbrıs Türk Tetkikleri Kongresi (14-19 Nisan 1999) Türk Heyeti Tebliğleri*, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara, 1971, s.347-359.

- 2) Sözcük yapısında, Türkiye Türkçesi2ndeki aynı “ünlüler” ana yapıyı oluşturur.
- 3) Diyaloglarda devrik tümce kullanılır. Bu, Kıbrıs ağzı2nı Türkiye Türkçesi’nden ayıran en belirgin özelliklerden biri olarak da sayılabilir.
- 4) Kıbrıs Ağzı’nda, canlı cansız ve özel olsun olmasın tüm isimlerde abartılı biçimde küçültme eki kullanılır: Ayşecik, bebecik, ilaççık, kuzucuk, masacık, taşcık, yusufcuk, yürecik gibi.
- 5) Soru tümcelerinde soru eki genellikle kalkar ve son hece uzatılır.
- 6) Bazı sesler değişime uğrayarak yumuşatılır. Örnek olarak “k”, “g”ye dönüşür: “kal” yerine “gal”, “kendisi” yerine “gendi, genni, gendisi” gibi.
- 7) Nazal “n” sıkça kullanılır. “Gideceng?” gibi.
- 8) Sayılan belirgin özellikler dışında Kıbrıs Ağzı2nın Türkiye Türkçesi’nden bir ayrılığı da farklı bir coğrafyanın, yeni bitki ve hayvan faunasının, yeni ilişkilerin, yeni üretim biçiminin yarattığı kendine özgü sözcükler, deyimler ve atasözleridir.
- 9) Kıbrıs Ağzı’na daha çok sıfat ve nesne isimleri olarak, Rumca (ve muhtemelen Rumca aracılığıyla), İtalyanca, sayıları az da olsa son dönemde İngiliz yönetimi dolayısıyla İngilizce’den geçen sözcükleri de bu arada unutmamak gerekir. ¹²

Türklerin, adaya yerleşmeye başladığı XVI. yüzyıl’ın üçüncü çeyreğinden XIX. Yüzyıl’ın ikinci yarısına, adada Batılı edebiyatın etkisini göstermeye başlamasına kadar geçen evrede yani üçyüzyılda oluşmuş; atasözleri, deyimler, bilmece, ninniler, destanlar ve masallarla şekillenmiş zengin bir halk edebiyatı birikimi vardır.

¹³ Kıbrıs’ta bu halk edebiyatı ürünleri, Kıbrıs Türk ağzına özgü özellikleri

¹² Kıbrıs Türk ağzı üzerine yapılmış bazı çalışmalar için bak: Erdoğan Saracoğlu, *Kıbrıs Ağzı*, 3. Baskı, Lefkoşa, 2004. Yıltan Taşçı, *Kıbrıs Ağzı Dil Özellikleri*, Lefkoşa, 2005. Mustafa Gökçeoğlu, *Kıbrıs Türk İkillemeler*, Lefkoşa 2004. Orhan Kabataş, *Kıbrıs Türkçesinin Etimolojik Sözlüğü*, Lefkoşa 2007.

¹³ Mahmut İslamoğlu, *Kıbrıs Türk Folkloru*, Halkın Sesi Matbaası, Lefkoşa, 1969.

Mahmut İslamoğlu-Şevket Öznur, *Kıbrıs Rum Halk Edebiyatında Türkler İçin Yakılan Ağıtlar*, Ateş Matbaacılık, Lefkoşa 2006. Mahmut İslamoğlu-Şevket Öznur, *Karşılaştırmalı Kıbrıs Türk ve Rum Masalları*, Lefkoşa, 2007.

Mahmut İslamoğlu-Şevket Öznur, *Geleneksel Kıbrıs Türk ve Rum Dügünleri*, Gökada Yayınları, Lefkoşa, 2010.

Oğuz Yorgancıoğlu, *Kıbrıs Türk Folkloru*, Lefkoşa, 2000. Oğuz Yorgancıoğlu, *Masallar*, 1998. Oğuz Yorgancıoğlu, *Masallar 2*, Arif-Canbulat Basımevi, Mağusa, 2006. Mustafa Gökçeoğlu, *Kıbrıs Türk Ağzıları Sözlüğü*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Yayılcık Matbaacılık, İstanbul, 2008. Mustafa

barındırırken, XIX. yüzyılın ikinci yarısından sonra gelişen, gazete, roman, hikâye, tiyatro ve şiir türlerindeki ürünler, Kıbrıs Türk ağzıyla değil, İstanbul-Türkiye Türkçesi ile yazılmıştır. 1870'lerden itibaren özellikle 1873'te Namık Kemal'in adaya sürgününden sonra, halk edebiyatı ve divan şiirinden farklı biçimde gelişen yeni edebiyat türlerinde, Osmanlı'nın son evrelerindeki Türkçe ile Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulmasıyla şekillenen yeni Türkçe yazı dili, edebî eser dili olarak benimsenmiştir. Dolayısıyla Kıbrıs Türk edebiyatı diyebileceğimiz modern ada edebiyatı, Kıbrıs Türk ağzı üzerine değil, standart-Türkiye Türkçesi üzerine yazılmaktadır. Bununla beraber, Kıbrıs Türk ağzına özgü sözcükler, kullanımlar ve Kıbrıs Türk ağzına komşu yabancı dillerden giren sözcükler (Venedik İtalyancası, Rumca, Fransızca, İngilizce, Arapça), modern edebiyat eserlerinde karşımıza çıkabilmektedir. Kıbrıs Türklerini bugünlere getiren ve yarınlara götürecektir olan anadilleri Türkçe ve ona bağlılıklarıdır.¹⁴ Kıbrıs'ta konuşulan Türkçe, ada Türklerinin anakara-Anadolu'dan getirdikleri Oğuz Türkçesi'dir. Kıbrıs ağzı olarak da adlandırılan bu Türkçe ile yani doğrudan Kıbrıs Türk ağzıyla yazılmış bazı edebî eserler varsa da, Kıbrıs Türk şair ve yazarları genelde standart Türkçeyi kullanırlar. Halk edebiyatı ürünlerinde (bilmece, mani, masal, destan...) ve halk tiyatrosunda Kıbrıs ağzı daha çok ön plana çıkar. Çağdaş Kıbrıs Türk edebiyatçılarının eserlerinde ise standart Türkçe hakim olmakla birlikte metin içine, cümleler arasında Kıbrıs ağzına özgü sözcükler de serpiştirilmektedir.¹⁵ Matvejevic; Akdeniz'in Kitabı adlı eserinde, Akdeniz coğrafyası ve adalarında yaşayan ulusların dilleri üzerine de bazı değerlendirmelerde bulunur. Matvejevic'e göre ada toplumları iki dillidirler. Bunlardan biri ada toplumlarının karadan adaya taşıdıkları ana dilleridir. Diğeri ise Akdeniz coğrafyasındaki toplumların, devletlerin birbiriyle yaptıkları, savaş, ticaret ve alışveriş vb. olaylar vasıtasıyla birbirlerinden aldıkları sözcüklerdir ki Matvejevic buna "bir çeşit Akdeniz dili" der¹⁶. Matvejevic'in bu tespitini Kıbrıs'a

Gökçeoğlu, *Tezler Ve Sözler 1*, Lefkoşa, 1989-1993. Mustafa Gökçeoğlu, *Tezler ve Sözler 2, Lefkoşa 1991*.

¹⁴ Siyasi eğilimi, hayata bakış tarzı ne olursa olsun Kıbrıs Türk şair ve yazarlarının, Türkçe karşısında duyarlılık gösterip onu "Saf, güzel, başka bir dile tercih edilemeyecek, Türk varlığını temsil eden bir değer" olarak kabul etmeleridir: Oğuz Karakartal, "Kıbrıs Türk Edebiyatçılarının Ana Dili-Türkçe Karşısındaki Tutumu", III. Uluslararası KIBATEK Kıbrıs Türk Edebiyatı ve edebiyatçıları Sempozyumu, 5-6 Mart 2018. Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını, Lefkoşa, 2016, s.207-220.

¹⁵ Kıbrıs Türk ağzı için bak: Yıldıran Taşçı (2005). *Kıbrıs Ağzı Dil Özellikleri*, Lefkoşa. , Erdoğan Saracoğlu (2004), *Kıbrıs Ağzı*, 3. Baskı, Lefkoşa. , Mustafa Gökçeoğlu (2008). *Kıbrıs Türk Ağzıları Sözlüğü*, Türkiye İş Bankası Yayınları, Yayıncılık Matbaacılık, İstanbul.

¹⁶ Predrag Matvejević. *Akdeniz'in Kitabı* (Çev. Tolga Esmer), YKY yayınları, İstanbul, 1999.

uygularsak, Kıbrıs Türklerinin kara kökenli ana dili, Anadolu'dan taşıdıkları Oğuz Türkçesi iken, günlük hayatta ve edebî metinlerde karşımıza çıkan “Pasadembo, isviç, sakkuli, sakko, gancelli, trabez, pandoflâ, uruba (ruba), molihya” gibi Rumca, Venedikçe (İtalyanca), Arapça gibi komşu toplumlardan alıp kullandıkları sözcüklerle örülü yerli dile ise Akdeniz dili denebilir.¹⁷ Kıbrıs Türk yazarı olarak İsmail Bozkurt, romanlarında zengin bir dil kullanır. Romanlar, standart Türkçe ile kaleme alınırken abartıya kaçmadan esere yerellik havası vermesi için, yer yer Kıbrıs ağzına özgü Türkçe sözcükleri metinlerine yerleştirir. Örneğin: “Cikla-Pulya avına sık sık birlikte çıkarlardı. Kalamyalarından çıkardıkları çubukları, çitlembik ve şinyalara yerleştirdikten sonra...” (Bir Gecede, s.19.) “Lefkoşa'ya gidenlerden belki Mustafa ile haber alırık, Mehmet ile Sıdika İskele'de. Bir kız çocuğu. Mehmet ise geçen yıl ağır bir hastalık geçirdiydi, bilin.” (Bir Gecede, s.33) Bunun yanında yer adları (toponomi) da İsmail Bozkurt'un dil ve üslûbunda özel bir yer tutar. Kıbrıs Türk toplumunun kendi dil ve kültürüne ait değerlerinin, belleğinin kaybolmayıp gelecek kuşaklara aktarılmasını millî bir görev kabul eden yazar, dil ve üslûp veyahut romanlarındaki Türkçe konusunda da titiz, özenli davranır. İsmail Bozkurt'un roman dilini değerlendiren Nevzat Yalçın: “Bozkurt'un romanında dil, yer yer Kıbrıs ağzı özellikleri ile sevimli özellikler gösteriyor, yapmacıksız, sade bir üslûp.” der.¹⁸ Yazar Muzaffer Buyrukçu ise, Bozkurt'un Yusufçuklar Oldu mu? adlı romanını içerik kadar dil ve üslûp açısından beğenir: “Yusufçuklar Oldu mu? romanı yalın bir dil ile azılmıştır. Kıbrıs'ta kullanılan deyimler, deyişler, benzetmeler, yöresel tanımlamalar ve sıfatlar şuraya buraya serpiştirilse de İsmail Bozkurt'un dikkatle üzerinde durduğu ve önemseydiği gerçek İstanbul Türkçesidir ve roman bu açıdan başarılıdır.”¹⁹ Benzer bir tespitte bulunan ve eserlerinde kullandığı akıcı, yalın Türkçe ve anlatım tarzı bakımından, İsmail Bozkurt'un, Çalığışu yazarı Reşat Nuri Güntekin'i hatırlattığını söyleyen Oğuz Karakartal şöyle ekler: “Yazar standart Türkçeyi kullanmakla birlikte zaman zaman Kıbrıs ağzına ait sözcükleri de eserlerine serpiştirerek, onlara yerellik katmak ister. Bu, bir noktada Fakir Baykurt,

¹⁷ Kıbrıs Türk ağzına özgü sözcüklerle, yabancı kökenli sözcükler için bak: Kabataş, Hakeri...

¹⁸ Nevzat Yalçın, “Mangal”, Üçgen Denemeler, Öner Verlag, Köln, 1999, s.172.

¹⁹ Muzaffer Buyrukçu, “Kıbrıslı Yazar İsmail Bozkurt'un Kitabı Yusufçuklar Oldu mu? Bir Halkın Romanı”, *Kardeş Kalemler Dergisi*, sayı 89, 2014, s.45.

Orhan Kemal ve Kemal Tahir başta olmak üzere Türkiye Toplumcu-Gerçekçi yazarlarının romanlarında başvurduğu bir tarzdır.”²⁰

²⁰ Oğuz Karakartal, “İsmail Bozkurt”, *Kıbrıs Türk Edebiyatı Tarihi (1571-2017) C.IV-Roman-*, Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını (Haz: O.Karakartal-İ.Bozkurt) , Ankara 2019, s.205-206.

BÖLÜM III

Yöntem

Bu bölümde araştırmanın modeline, araştırmanın çalışma grubuna, verilerin toplanması ve çözümlenmesine ve ortaya çıkan bulguların nasıl raporlaştırıldığına ilişkin bilgilere yer verilmiştir.

3.1 Araştırma Modeli

Bu çalışma nitel araştırma desenini yansıtmaktadır. Nitel araştırma, ayrıntılı gerçeklere, deneyimlere ve görüşlere dayalı, anlamların gücüne dayalı, derinlemesine emik perspektife dayalı bir araştırma sürecini yansıtır. Bu çalışmada uzman görüşleri ve deneyimleri doğrultusunda detaylı bir şekilde aydınlatılarak ve yorumlanarak bir araştırma süreci yürütülmüştür (Creswell, 2014). Araştırma, nitel araştırma desenine dayalı bir durum çalışmasıdır. Durum çalışması belirli bir konu ve olguyu derinlemesine araştırmayı ve sonuca ulaşmayı amaçladığından, bu süreçte toplumsal değerlerin paylaşılması ve metaforlarla tanımlanması dikkate alınmıştır. Araştırma modeli: Çalışmamızda romanlar değerlendirilmiş, içerik açısından kültürel unsurlar ve hikaye anlatımı eklenmiştir. Araştırmada yazarın yayımlanmış tüm öykü kitapları öykü teknikleri açısından incelenmiş, kullandığı tekniklerden uygun örnekler verilmiş ve öykücülüğe ilişkin özellikler açıklanmıştır.

3.2 Çalışma Grubu

Araştırma iki kısımdan oluşmaktadır. Birinde çalışma grubu ögesi sadece olarak romanlar kullanılmıştır. Diğerinde ise araştırmada veri toplama sürecinin bir parçası olarak odak grup görüşmesi kullanılmıştır. 17 uzman katılımcının gönüllü olarak araştırmaya katıldığı bu süreçte amaçlı örnekleme kullanılmıştır. Odak görüşme sürecinde katılımcılara 5 tartışma sorusu sorulmuştur. Soruların öncesinde uzman tarafından eğitim semineri düzenlenmiş ve soru-cevap yöntemi ile odak grup görüşmesinin temelini oluşturmuştur. Araştırmada sorulan sorular, uzman görüşü alınmış ve süreç için gerekli pilot çalışma yapılmıştır.

3.3 Veri Toplama Araçları

Yapılan araştırmada İsmail Bozkurt'un kitaplarına ve hikayelerine yönelik döküman analizi yapılmış bu doğrultuda ilgili literatür taranmış ve elde edilen veriler kategorize edilmiştir. Araştırmanın nitel bulguları için ise araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu

alanında uzman iki akademisyen tarafından incelenmiş ve görüşleri doğrultusunda forma son şekli verilmiştir.

3.4 Verilerin Analizi ve Yorumlanması

Sonuç itibarıyla İsmail Bozkurt'un dil ve üslûbunun ilgi ve merak duygusunu sürükleyecek biçimde kullandığını, standart Türkçeyi roman dili olarak kabul ettiğini, Kıbrıs Ağzına özgü sözcükleri ve yer adlarını üslûbunun karakteristiği olarak dilin içine yaydığını basit olmayan ve daha çok harekete, hareketli fiillere dayanan bir roman dili yakaladığını söylemek, mümkündür. Öncelikle İsmail Bozkurt'un romanları incelenmiş, kültürel değerler tespit edilmiştir. Veri toplama amacıyla kullanılan romanlar değerlendirilmiş, hem genel edebi açıdan hem de kültürel açıdan ve hikâye anlatımı açısından incelenmiştir. Araştırmadan elde edilen bulgular içerik analizi ile değerlendirilmiştir. Temaların değerlendirilmesine de yer verilen analizde, odak grup görüşmesi sonucunda ortaya çıkan fikirler çeşitlilik kazanmıştır.

BÖLÜM IV

Bulgular ve Yorumlar

Bu bölümde toplanan veriler ışığında ulaşılan bulgulara değinilmektedir. Edebiyatın malzemesi insandır. İnsanla bağlantılı her konu, edebî eserde işlenebilir. Özellikle realist yazarlar, insanın yaşadığı mekân, şehir veya ülkenin onun karakter ve duyguları üzerindeki etkilerini betimlerler. Yazar doğup büyüdüğü, üzerinde yaşadığı iklim ve coğrafyayla iç içedir. İklim ve coğrafya kaynaklı yaşantı biçimini paylaşır. Bu bağlamda, çağdaş edebiyat araştırmalarında “İnsan, Coğrafya ve Edebiyat” ilişkili konular ve bunlar üzerine yapılan araştırmalar, son dönemlerde artmıştır. Genel Türk edebiyatında da edebî eserlere yansıyan insan-coğrafya ilişkileri konusunda akademik çalışmalara rastlanmaktadır. Akdeniz'in Sicilya ve Sardinya'dan sonra üçüncü büyük adası olan Kıbrıs, Doğu Akdeniz'de yer alır ve coğrafi olarak kuzeyde Beşparmak, güneyde Trodos ve aradaki Mesarya platosu üzerine kuruludur. Adanın iklim ve bitki örtüsü, tipik Akdeniz iklimi özelliği gösterir. Yazları sıcak ve kurak, kışları ise ılık ve yağışlıdır. Bu iklim tipi, bütün Akdeniz coğrafya ve adalarında hakimdir. Fransız araştırmacı Fernand Braudel “Akdeniz birliği her şeyden önce iklime dayanır” derken eser adı Akdeniz coğrafya ve adalarında iklim benzerliğinin kaçınılmaz olduğuna işaret eder. Kıbrıs veya Akdeniz ada coğrafyasında Akdeniz çamı, kızılâğaç, mersin, harup, zeytin, üzüm ve turunçlar; bitki örtüsü ile meyve türlerini ifade eder. Bunlar arasına Akdeniz’e özgü yasemin, nergiz, begonvil, sardunya gibi çiçekler de eklenir. İnsanın doğduğu coğrafyanın, toprağın buraların ikliminin karakter ve jestlerini şekillendirmesi ve yazdıklarında bundan ve bitki örtüsünden yansımalar bulunması edebiyat coğrafyası incelemelerine kapı açar. Türk edebiyatında, edebiyat coğrafyası adlı yazısıyla coğrafya-insan ve edebiyat ilişkisine, “Edebiyat Coğrafyası” adlı yazısıyla ilk dikkat çeken edebiyat tarihçisi ve akademisyen Mehmet Kaplan olmuş, coğrafyanın kültür üzerindeki etkisini hesaba katarak, tarih kadar ona da araştırmalarda yer vermek gerektiğini belirtmiştir. Edebiyat Coğrafyasında Akdeniz adlı kitabın yazarı ve edebiyat-coğrafya ilişkisi üzerine araştırmalarda bulunan Prof. Dr. Emel Kefeli ise, yazarın kurguladığı eserin, kendisini yaratan coğrafyadan izler taşıdığını kaydederek, yazarın hayat coğrafyası, bulunduğu ve yetiştiği veya seyahat ettiği coğrafyaların kendisinde bıraktığı etki üzerinde durmuştur. Kıbrıs Türk kültür tarihçisi ve edebiyatçısı Ali Nesim ise bu ilişkiyi, Kıbrıs adası bağlamında ele alarak, “Kıbrıs

Türk Edebiyatı denince akla gelen ilk şeyin, Kıbrıs'ın insanı, doğası ve yaşamıyla bütünleşmiş bir edebiyat" olduğunu belirtir. Bu tür tespit ve araştırmaların sayısı arttırılabilir ve tezin kaynakçasında gösterilmiştir. Kıbrıs Türk edebiyatında yazar-coğrafya-edebiyat ilişkisi veya coğrafi unsurların edebiyata ve bir yazara yansması konusunda henüz akademik bir çalışma yapılmamıştır. Şiir alanında pek çok şairin şiir kitapları böyle incelemelere müsaittir. Roman türünde ise, Kıbrıs Türk edebiyatının tanınmış ismi İsmail Bozkurt'un romanları, jeoliterer incelemeler açısından iyi bir malzeme sunmaktadır. Osmanlı Türklerinde 1839 Tanzimat Fermanı'ndan sonra başlayan Batılılaşma hareketleri ve Batılı roman, öykü, tiyatro gibi ürünlerin, Osmanlı-Türk edebiyat yaşantısına girmesinden belli bir dönem sonra, Kıbrıs'ta Halk edebiyatı ve divan şiiri alanlarında süre gelen edebiyat dünyasını etkiler. Ancak Osmanlı Türklerinde ve aynı zamanda bir kültür başkenti olan İstanbul'un edebiyat muhitlerinde meydana gelen değişiklik ve yenilik, Kıbrıs'a gecikmeli onbeş yirmi sene sonra gelir. İstanbul edebiyat çevrelerinde Batılı roman ve hikayenin başlangıcı 1870'ler, Kıbrıs'ta ise ilk roman Kaytazzâde Mehmet Nazım'ın Yâdigâr-ı Muhabbet'i 1896 tarihlidir. Kıbrıs Türk aydınları XIX.yy'ın ikinci yarısından sonra da kültür ve edebiyat bağlamında yüzlerini İstanbul'a çevirmişlerdir. Bu noktada Kıbrıs Türklerinde yazılan ilk edebî roman ve öykülerde konular genelde İstanbul'da geçirilmiştir. Dolayısıyla bu dönem Kıbrıs Türk edebiyatı dönemlerinde coğrafya olarak Kıbrıs'ı ve Kıbrıs coğrafyası kaynaklı insan-mekân ilişkisi konularını bulamayız. 1571'den sonra Ada'ya yerleştirilen Türklerin, bu yeni coğrafyaya yanlarında kendi kültür ve geleneklerini de getirdikleri birer gerçektir. Osmanlı Türklerinde halk kültür ve edebiyatında görülen pek çok tür, Kıbrıs Türklerinde de devam etmiştir. Destanlar, efsaneler, maniler, ağıtlar başta olmak üzere, Kıbrıs Türklerinin zengin bir halk edebiyatına sahip olduğu söylenebilir. İşte ayrıntılı betimlenmese ve doğrudan jeoliterer özellik taşımasa da Kıbrıs'ta edebiyat-coğrafya-insan ilişkilerinin ilk örneklerini bu halk kültürü ürünlerinde buluruz. Burada, Hafız Cemal Lokmanhekim'in Hasan Bulliler Destanı, Âşık Kenzî'nin Dâsîtân-ı Kıbrıs'ı, manilerdeki motifler örnek olarak sayılabilir. Kıbrıs Türk edebiyat coğrafyasında Kıbrıs adasının Akdeniz ve adaya özgü bitki örtüsünün, iklim özelliklerinin, portakal, turunç ve zeytin ağaçları başta olmak üzere Beşparmak ve Trodos Dağlarının işlenmesi dikkatten kaçmaz. Burada, üzerinde durulması gereken bir nokta da coğrafya olarak kimi şair ve yazarlarda adanın tamamının "vatan-memleket" olarak işlenmesi, kimilerinde ise doğrudan Kuzey

Kıbrıs coğrafyasının esas alınmasıdır. Kıbrıs Türk edebiyatında, öykü ve romanlarda da karşımıza çıkacak olan Akdeniz ve ada çiçekleri, portakal, turunc, zeytin ağaçları, bunların benzetmelerde kullanılmaları veya bir duyguya tekabül etmeleri, iklimin, güneşin insan üzerindeki etkisi bağlamındaki tema ve motifler, özellikle şiir türünde pek yaygındır. Kıbrıslı dîvan şairi Müftü Hilmi Efendi'nin şiirlerinde yasemin, sümbül, nergis kokuları dile gelirken, yaz aylarının sıcağından el aman çekilir. Çağdaş şair ve mani söyleyici Emine Hür'ün şiir kitabının adı Yasemin Yangını'dır. Altay Burağan, Gülşen Şenderin başta olmak üzere çeşitli şairlerde yasemin, sümbül, nergis dile gelir. Kıbrıs Türk şair ve yazarları, sıcağı sever, onunla barışıktır. Turkey Ilıcak, Emel Başkal'da ve çeşitli isimlerde Akdeniz güneşi, sıcağı dile gelir. Portakal, mandalina ve turunçlar, Urkiye Mine Balman'dan Sabahattin İsmail'e birçok şair ve yazarın şiir ve düz yazısına yansıyan Akdeniz meyveleridir. Zeytin ve zeytin ağacının ise Kıbrıs Türk manilerinden çağdaş eserlerine Kıbrıs Türk kültüründe önemli bir yeri vardır. Ali Nesim'in Bir Zeytin Ağacının Feryadı-Manzum Öykü adlı eseriyle edebiyatta taçlandırılmıştır. Kıbrıs Türk'ü için edebiyatta bir dağ varsa o Beşparmaklar'dır. Hikmet Afif Mapolar'dan Erdoğan Saracoğlu'na ve Özker Yaşın'a Beşparmak Dağları, Kıbrıs Türk edebiyatının vazgeçilmez motifleridir. Kıbrıs Türk edebiyatı coğrafyasında, Kıbrıs adasının ve Kıbrıs insanına ait yaşantı ve iklim etkisini gösteren şüphesiz pek çok edebî örnek bulmak mümkündür. Çalışmamız boyunca, bu hususta Kıbrıs Türk edebiyatında yüzeyden yaptığımız gezinti, bu zenginliği ve hakikati bize göstermektedir. Burada üzerinde durulması gereken bir nokta da tez konumuz olan "İsmail Bozkurt'un Romanlarında Coğrafi Unsurlar"ın tespitinde yukarıda adı geçen Akdeniz ve adaya özgü iklim-coğrafya ve bitki örtüsü bağlamındaki motiflerin, sadece motif olarak kalmayıp "vatan ve vatan hasreti" başta olmak üzere bir kavrama denk düşen, onu karşılayan işlevli özelliğidir. İsmail Bozkurt'un romanlarında Mangal ile Yusufçuklar Oldu mu?'da bir objenin veya bir bitkinin, koku duyusuna tekabül ederek kahraman, vatani, memleketi Kıbrıs'a götürmesi ve memleket sevgisini ifade etmesidir. Bu noktada, ayrıldığı eşi bir Kıbrıs Türk'ü olan ve ondan öğrendiklerini muhtemelen romanlaştıran Alev Alatlî'nin Yaseminler Tüter mi Hâlâ adlı romanının, "tat/koku-vatan" denklemini kurmasının, Kıbrıs Türk yazarları üzerinde de bir iz bıraktığı düşünülebilir. Coğrafya merkezli okuma üzerine araştırmalar yapan Emel Kefeli, insanların yetiştikleri coğrafyalara bağlı olarak bazı rûhî ve fizikî özellikler kazandıklarını ve bunların da edebiyat yoluyla anlatıldığını tespit ederek, coğrafya

merkezli edebî çalışmalarda hareket noktası olarak; metnin dokusundaki gerçek ya da kurgusal mekânlara ait tasvirler, metnin coğrafi içeriği yani işlenen seçilmiş coğrafyanın değerlendirilmesi ile yazarın hayat coğrafyası ve coğrafi deneyimleri gibi hususları sıralar. İşte Kıbrıs Türk edebiyatında, insan-coğrafya ilişkisini ve bu bağlamda Akdeniz-ada coğrafya ve yaşantılarına ait özellikler ile bunların edebiyata yansımaları, İsmail Bozkurt'un romanlarında yoğun sayılabilecek biçimde bulmaktayız.

İsmail Bozkurt'un Hayatı, Sanatı (edebî kişiliği) ve Eserleri

24 Şubat 1940 yılında Güney Kıbrıs'taki, Lârnaka ilçesine bağlı Boğaziçi/Aytoto köyünde, biri kız beşi erkek, altı çocuklu bir ailenin ilk çocuğu olarak doğar. Boğaziçi/Aytoto köyü, Türkler'le Rumlar'ın yan yana yaşadıkları bir köydü. Baba tarafı Aydın kökenlidir. İlkokulu köyünde kitapsız okur. İngiliz Sömürge Yönetimi, Rumlar'ın 1931 Ayaklanması üzerine Türkiye ile Yunanistan'dan ders kitabı gelmesini yasaklamıştır. Dersler sözlü olarak verilmektedir. 1955'te Lârnaka Türk Ortaokulu'nu bitirdikten sonra lise eğitimini (1955 – 1958) Mağusa Namık Kemal Lisesi'nde tamamlar. Rum terör örgütü EOKA, Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamak (ENOSİS) amacıyla 1 Nisan 1955'te terör eylemlerine başlamıştır. Lisede öğrenci iken, EOKA'ya karşı kurulan gizli direniş örgütü Türk Mukavemet Teşkilâtı'na (TMT) katılır; değişik gazetelerde yazıları yayımlar. Köyünde gelenekselleşmiş bir tiyatro kültürü vardır. Yaz tatillerinde kendisi de sahnelenen oyunlarda rol alır. 1956 yazında ilk uzun soluklu yazarlık denemesi olarak Her Şey Vatan İçin adlı bir oyun yazıp arkadaşlarıyla birlikte sahneler. Ancak oyun oynanırken, İngiliz Sömürge Yönetimi tarafından engellenir. 1958'de Mağusa Namık Kemal Lisesi'ni bitirip Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'ne girer. Siyasal Bilgiler Fakültesi Kıbrıslı Öğrenciler Derneği'nin başkanlığını üstlenir. 1962'de üniversiteden mezun olunca Kıbrıs Türk Cemaat Meclisi'nin “Belediyeler Müfettişliği” görevine getirilir. 21 Aralık 1963'te EOKA'nın Türkler'i topluca imha etmeye yönelik “Akritas” planını uygulamaya koymasına üzerine, Türk Mukavemet Teşkilâtı (TMT) saflarında silahlı direnişe katılır. 1964 – 1967 arasında Geçitkale – Boğaziçi bölgesini oluşturan köylerin “Mücahit Komutanı” olarak görev yapar. Bu sırada “Mücahit” adlı haftalık bir gazete basar. 1970'de politikaya girer. Siyasal yaşamında aşağıdaki görevlerde bulunur:

- 1970 – 1990 arasında 4 dönem milletvekilliği,
- 1973-75 arasında Türk Cemaat Meclisi Başkanlığı,
- 1975-76 Kıbrıs Türk Federe Devleti; 1983- 85 KKTC Kurucu Meclis üyeliği,
- 1983 – 1987 arasında Toplumcu Kurtuluş Partisi Genel Başkanlığı ve bu sıfatla Ana Muhalefet Liderliği,
- 1985-86 arasında KKTC Turizm ve Kültür Bakanlığı.

Siyasal yaşamında Kıbrıs Türk Halkı'nın çok partili demokratik hayata geçmesinde, Anayasa ile birçok yasanın yapılmasında etkin olur. Kültür Bakanlığı döneminde birçok ilklere imza atar. Kültür yayınlarını başlatır. 1990'da muhalefet partilerinin ortak adayı olarak Cumhurbaşkanlığına aday olur, seçimi kaybedince aktif politikadan ayrılır. 1995-2002 yılları arasında Doğu Akdeniz Üniversitesi bünyesi içinde, Kıbrıs Araştırmaları Merkezi'nin başkanlığını, Kıbrıs Araştırmaları Dergisi (Journal for Cyprus Studies)'nin genel yayın yönetmenliğini yerine getirir. 1998'da kuruluşundan beridir KIBATEK (Kıbrıs, Balkanlar, Avrasya Türk Edebiyatları Vakfı)'in başkanlığını yürütmekte olup dünyanın değişik yerlerinde, otuzu aşkın uluslararası edebiyat sempozyumun yapılmasını sağlar. 1998'de Türk dili, edebiyat ve çeviri dergisi Turnalar'ı çıkarır ve 2013'e kadar bu derginin genel yayın yönetmenliğini yürütür. Çeşitli yayın organlarında çok sayıda denemesi, makalesi, gezi notları ve köşe yazıları yayınlar. Çok sayıda uluslararası bilimsel toplantı organize eder ve pek çoğuna katılarak bildiriler sunar. Bu bildirilerin sayısı yüze yaklaşır. Bazıları değişik dillerde yayımlanır. KKTC'de yayımlanan günlük gazetelerde, değişik dergilerde ve bazı İnternet gazetelerinde köşe yazarlığı yapar. Halen de Vatan Gazetesi'nde köşe yazarıdır. Boğaziçi/Aytotro Türklük Yurdu, Yeniboğaziçi Doğanspor, Kıbrıs Mülkiyeliler Birliği, Kıbrıs Türk Sanatçı ve Yazarlar Birliği başkanlığı ile Gençlik Gücü Yönetim Kurulu üyeliklerinde bulunur. Merkezi Berlin'de bulunan PIAC (Permanent International Altaistic Conference/Daimi Altay Bilimleri Konferansı); Kültür Sanat Danışma Kurulu; KKTC Cumhurbaşkanlığı Danışma Kurulu üyeliği yapar. Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçılar Derneği kurucu üyesi ve Yönetim Kurulu üyesi; bir dönem Genel Koordinatörlüğü'nü de yaptığı 194 Beşparmak Düşünce Grubu ve birçok derneğin üyesidir. Evli olup birisi kız üç çocuk babasıdır.

İkisi kız, ikisi erkek dört torunu vardır.

Ödülleri

İsmail Bozkurt çok sayıda ulusal ve uluslararası ödüller kazandı. Bu ödüller arasında üç kez aldığı Necati Özkan Ödülü, Türk Dünyasına Hizmet Ödülü, Halk Kültürüne Hizmet Ödülü, Balkanlar Türk Kültürüne Hizmet Ödülü, DAÜ Vefa Ödülü gibi ödüller var. Makedonya'nın Struga Belediyesi ile Romanya'nın Doğu-Batı Akademisi ona beratları verdi. Ali Diplomasi Üniversitesi (Bakû), Vektor Uluslararası İlim Merkezi (Bakû), Asya Üniversitesi (Bakû) tarafından üç kez fahri doktora ünvanı ile onurlandırıldı. 16 ülkeden 30'u aşkın edebiyat dergisinin genel yayın yönetmeninin oluşturduğu "Türk Dünyası Edebiyat Dergileri Kongresi" tarafından oybirliği ile "2014 Yılı Türk Dünyası Edebiyat Adamı" olarak seçildi.

Eserleri

Yazarın eserleri üç kategoride incelenmiştir. Romanları, diğer türlerdeki eserleri ve yabancı dile çevirilen eserleri

A-Romanları:

Yusufçuklar Oldu Mu? (Roman) 1991 (2. Baskı: 1999, 4. Baskı 2017))

Mangal (Roman) 1995 (2. Baskı: 1997)

Bir Gün Belki (Roman) 2003 (2. Baskı: 2005)

Bir Gecede (Roman) 2005

Kaza (Roman) 2016

B-Diğer Türlerdeki Eserleri

Kızıl Meydanda Bir Uçak (Gezi) 1987)

Puşkin'in Ağacı (Deneme) 2001

Bücür İle Gölge (Öykü) 2006

Evliya Çelebinin İzinde Kuzey Kıbrıs Seyahat- namesi (Gezi) 2011

Kıbrıs Türk Halkı'nın Siyaset Kurumu (Deneme) 2014

Zirköy'den Mermertepe'ye Kıbrıs'ta Direniş ve Mücahitlik Yılları (Anı) 2017

Beştulum'dan Zirköy'e Bir Kıbrıs Çocukluğu ve İlkgençliği (Anı) 2018)

C-Başka Dillere Çevirilen Eserleri

Yusufçuklar Oldu Mu, Makedonca (2000 – Çeviri: Drita Karahasan); Bulgarca (2000 – Çeviri: İsmail Çavuşev); Azerbaycan Türkçesi (2005 – Aktarma: Prof. Dr. Elçin İskenderzade – Oktay Hacimusalı) ve Sırpça'ya (2017) – Çeviri: Osman Baymak) çevrilip o ülkelerde (Sırpçası Kosova'da) yayımlandı. Ayrıca Makedonya Birlik Gazetesi'n- de tefrika edildi.

Mangal Makedonca (2002 – Çeviri: Esad Bayram) ve Özbekçe'ye (2009 – Çeviri: Babahan Şerif) çevrilip o ülkelerde yayımlandı.

Bir Gün Belki, Azerbaycan Türkçesi (2005 - Aktarma: Prof. Dr. Elçin İskenderzade – Oktay Hacimusalı), Rusça (2005 – Çeviri: Doç. Dr. Fedora Arnaut) ve Sırpça'ya (2017) – Çeviri: Osman Baymak) çevrilip o ülkelerde (Rusça çevirisi Ukrayna'da) yayımlandı. Azerbaycan'da 2004 yılı'nın en iyi kitabı seçildi.

Bir Gecede Sırpça'ya (2017 – Çeviri: Osman Baymak) çevrilip Kosova'da; destanlaştırılarak Gagauz Türkçesi (2005) ve Ukranca (2005)'da yayımlandı.

Bücür ile Gölge Azerbaycan Türkçesi (İnsanlık adıyla 2006 - Aktarma: Prof. Dr. Elçin İskenderzade – Oktay Hacimusalı) ve Özbekçe'ye (2011 - Babahan Muhammed Şerif) çevrilerek bu ülkelerde yayımlandı.

Toponomi (yer adları bilimi) açısından da Bozkurt'un romanları incelenmesi

Toponomi (yer adları bilimi) açısından da Bozkurt'un romanları bize iyi bir malzeme sunar. Yazarın doğduğu ve görev yaptığı coğrafyaya ait yer adları ve mekânlar ile 1974 Barış Harekâtı'ndan sonra yerleştirdiği adanın kuzeyine ait yer adları aynı roman içinde zikredilir. Osman Erciyas, Açıklamalı Kıbrıs Türk Yer Adları Sözlüğü ismini taşıyan çalışmasında²¹, Kıbrıs Türk yer adlarının bir sınıflandırmasını yapmıştır. Buna göre yer adları; tarih içinde değişmeyen, ses değişimine uğrayan yer adları, çeviri yoluyla değiştirilen yer adları, coğrafi özelliklere dayanan yer adları, yerleşenlerin özelliklerine dayanan yer adları, kişi adlarına dayanan yer adları, yerleşim biriminin yapılaşma durumuna ve çevredeki belirgin yapılanışa göre verilen yer adları, millî mücadeleye dayanan yer adları, Türkiye'den örneksime yoluyla verilen yer adları, Efsane ya da halk hikayesine dayanan yer adları şeklinde sınıflandırılabilir. İsmail Bozkurt'un romanlarındaki yer adlarını bir tablo halinde bu

²¹ Osman Erciyas (2010). Açıklamalı Kıbrıs Türk Yer Adları Sözlüğü, Ateş Matbaası, Lefkoşa, s.9.

şemaya göre ele almak mümkündür: Her bir romanda yapılan incelemede bazı mekanların sık sık kullanıldığı görülmektedir:İsmail Bozkurt'un romanlarından Yusufçuklar Oldu mu?'da Lefkoşa, Gazimağusa, Lefkara üçlüsü ağırlıklı olarak yer alır. Mangal romanında, Ankara-Kıbrıs (Girne) ikilisi ağırlıktadır.Bir Gün Belki romanında Boğaziçi ağırlıklıdır. Bir Gecede romanında ağırlıklı mekan Lefkara'dır.Kaza romanında ise adanın dört bir yerinden yerleşim yerleri söz konusudur. Genelde İsmail Bozkurt'un romanlarındaki yerleşim yerlerinin adları tarih içinden gelen özelliğini korur. İsmail Bozkurt'un romanlarındaki dil ve üslûbu incelerken, hareket yazarı olarak fiillere ağırlık vermesi, sıfatlı, uzun betimlemelere girmemesi ilk gözlemlenen özelliktir. Yazar, sanatkârane bir üslûp kullanmamakla birlikte işlenmiş bir dili vardır. Romanları boyunca basmakalıp sözlerden kaçınmış, üslûbunu aşırı benzetme ve sanatla doldurmamış, manayı verirken basitliğe düşmemiş ve sadelik uğruna dilin nüanslarını kaybetmemiştir. Bazı yazarlar daha önce belirttiğimiz gibi, sıfatları, bazıları ise fiilleri daha çok kullanır. Bir yazar, sıfatları bolca kullanıyorsa duyguya, fiilleri çokça kullanıyorsa aksiyona-harekete dayanıyor demektir. Bu açıdan İsmail Bozkurt'un romanlarındaki dil ve üslûbun, hareket üslûbu olduğu söylenebilir. Örnekler:

Türkiye – Kıbrıs arası ulaşım durmuştu. Bir süre sonra Ankara – Lefkoşa uçak seferleri yeniden başladı. Kemal'in dönüş bileti vardı. Uçağa atladığı gibi Lefkoşa'ya uçtu. Uçmadan önce Nilüfer'e bir mektup yazıp ona durumunu anlattı.

Kemal Lefkoşa'dan çıkamadı. Tüm yollar kapanmıştı. Yollara çıkan Türkler kayboluyor, izleri bile bulunamıyordu. TMT yetkilileri ona okuluna geri dönmesini söylediler. Çatışmalar durmuştu. Ona gereksinim yoktu.

Kemal istemeyerek Ankara'ya döndü. Kıbrıs'tan Ankara'ya uçan son uçaktı bindiği. Kıbrıs-Lefkoşa arasındaki tek ulaşım-iletişim kanalı yol...

(Yusufçuklar Oldu mu? s. 61.)

Uzun zaman yürüdüler. Kumsal bitti. Taşlık, kayalık, çakıllık yerlerden geçtiler. Tek tük insanlar geçiyordu yanlarından. Onlar yürüyüşlerini sürdürdüler. Çok güzel ve kumsal bir koya ulaştılar. Kumsalda incecik kumlar vardı. Oraya gelince durdular. Ay ışığı altında bir tarafta çarşaf gibi deniz, diğer tarafta orman, tepelerinde dolunay, doyulmaz güzellikler sunuyordu kendilerine. Ay, ışığı ile, sevgililere yüreklendirici öpücükler ve mesajlar gönderiyordu. Çok geçmedi. Nilüfer Kemal'a döndü. Yeniyetme, takılgan bir genç kız tavrı takındı. “Denize girelim mi Kemal?” diye sordu. **(Yusufçuklar Oldu mu?, s 109.)**

Afife, gözleri tabelalarda, yürüyordu. Kuru, soğuk bir gündü. Her taraf su ve çamur içinde idi. Yoldan geçen araçların sıçrattığı sulardan etkilenmemek için tüm dikkatini topladığı halde yine de arada bir ıslanıyordu. İyice, sıkı bir biçimde giyinmişti. Ayağında bot, gözünde renkli gözlük vardı. Dondurucu soğuğa karşın, insan kalabalığı sel gibi akıyordu. Kimi o yöne, kimi bu yöne gidiyordu. Yollar araç dolu idi. Trafik yoğunluğundaydı. “Burası Kızılay” diye aklından geçirdi Afife. “Her zaman yoğun, kalabalık.” Ankara giderek kalabalıklaşıyordu. Yollar, kaldırımlar araçları ve insanları sığmaz olmuştu. Bir tabela dikkatini çekti:

Prof. Dr. Mehmet Coşkunsel- Doğum ve Kadın Hastalıkları Uzmanı.

“Acaba şuna mı girsem?” diye düşündü. “Yoksa bir kadın doktor mu arasam?”

Kısa bir kararsızlık geçirdi.

“Boşver! Şuna giriveriyim. Nasıl olsa kimseyi tanımıyorum. Soramam da! Kime gitsem piyango!”

İşhanına girdi. Beşinci kata çıkması gerekiyordu. Asansöre doğru yürüdü. Çağrı düğmesine bastı. (Mangal s. 65)

Hristo ile karşılaşmışlar ve kovulmuşlardı evden. “Evime Türk sokturmam. Çekip gidin buradan,” demişti Deli Hristo.

- “Bilmez olur muyum? Bilirim tabii. Çok iyi bilirim,” diye yanıtladı Mehmet’in sorusunu.
- “Ne zaman beni oraya götürürsün?”
- “Ne zaman istersen. Traktöre biner gideriz. Hem traktörle gidersek kimse kuşkulamaz. Bir şey söyleyemez. Ne olur, ne olmaz!”
- “Yarın gidebilir miyiz?”
- Gidelim. İşim yok zaten. Köyde olacağım. Bir ara gideriz.”

Ertesi gün öğleden önce Bayram’la Mehmet traktöre yerleşmişler, Rum Mahallesi’ne doğru hareket etmişlerdi. Bayram sürücü oturağında, Mehmet sol tekerlek kanadı

üstünde idi. Bayram, özellikle sol tarafa oturmasını istemişti. Gidiş yönlerine göre Deli Hristo'nun evi sağda kaldığı için böylesi daha uygundu. (Bir Gün Belki s.43.)

Tehlikeli Yolculuk

Boğaziçi'nden Geçitkale'ye giden toprak yol, savaş başlayalı çok az kullanılıyordu. İki köy arasında bağlantıyı sağlayan asfalt yol, toprak yolun iki katı uzunlukta ise de herkes asfalt yolu yeğliyorlardı. Türkler iki hafta önceki çatışmaya asfalt yolu kullanmayı sürdürdüler. O günden beri Boğaziçi Türk Mahallesi ile Geçitkale arasındaki bağlantı, toprak yoldan sağlanıyordu. Boğaziçi'nin hemen çıkışında, Ağıltepe'ye doğru tırmanışa geçerdi toprak yol. Yer yer çok diklenen, bükümlerle dolu, dolayım dolayım çıkılan bir yoldu. Bazı yerleri sel suları ile yarılmış, geçişi güçleştirir duruma gelmişti. Bayram sürücü oturağı, Eti sağ kanat, Mehmet sol kanat üzerinde sarsıla sarsıla yol almaya başladılar. Dikleşen yerlerde ve keskin bükümlerde, düşmemek için sıkı suya kanatlara yapışıyordu Eti ile Mehmet. (**Bir Gün Belki, s.191**)

Karamani Çavuş, didik didik arattı kamyonu. Bir şey bulamayınca geçmelerine izin verdi.

Türk Mahallesi'nde coşku ile karşılandılar.

Un çuvalaları, kooperatif ambarına elbirliği ile boşaltıldı. Sigaralar da kooperatifle bakkaliyelere teslim edildi.

Kişi başına bir ekmeklik, yani bir okka un ve sigara tiryakilerinin her birine bir paket sigara hakkı tanındı. Un, veresiye olarak herkesin hanesine yazılırken, sigara peşin satıldı. Henüz olağanüstü durumun ikinci günü olmasına karşın, ekmekle sigaranın bu denli önem kazanması, dağıtımda insanları itişip kakışacak aşamaya getirmişti.

Turgut, evine uğramadan doğru Karargâh'a gitti.

Kendisi yokken, hiçbir olağandışı durum görülmemişti. Buna karşın dedikodular, söylentiler sürüp gidiyordu. (**Bir Gecede s 64.**)

İki arabanın çarpışmasından çıkan şiddetli madeni ses, homurdanan kentin gürültüsüne karıştı.

Anayolda ilerleyen araba sağındaki kaldırıma çıkıp bahçe duvarına toslarken, arayoldan fırlayıp ona bindiren diğer bir araba iyice yalpalayıp az ötede durdu. O saatlerde olay yerinde başka araçların olmaması şans; zincirleme kaza olması hiçtendi. (**Kaza, s.5**)

Yeniden elini kaldırdı. Az önce Marulla'nın itirafı ile şaşkına dönen hayvan yavrusu tehlikede olan anne güdüsüyle kendisini çabuk topladı. Kocasını da yeniden havada yakaladı.

“Yapma dedim sana, kızıma dokunma!”

Ağır perdeler, pahalı mobilya, dev ekranlı televizyon, lüks aksesuar ve eşyalarla dolu kocaman salon içinde, çılginca dönüp durmaya, gidip gelmeye başladı Andrea. Bir yandan da vahşi, yabanıl bir hayvan gibi garip sesler çıkarıyor, anlaşılmaz şeyler söylüyor, bağırıp çağırıyordu.

Epeyce dönüp durduktan, gidip geldikten sonra dinginleşir gibi oldu ve yeniden Marulla'ya yaklaştı. Anna hemen kızının önüne geçti. Kızına şiddet kullanma olasılığına karşı tetikte idi. (**Kaza**, s.106)

Romanların Kronolojik Olarak Değerlendirilmesi:

I-Yusufçuklar Oldu mu?

Yazarın bu ilk romanı bir çatışma ve çözülme üzerine kuruludur. Kıbrıs'ta bakanlıkta üst düzey bir yönetici olan Kemal, işindeki tarafsızlık ve adil davranma sebebiyle bakanı tarafından görevden alınır. Ankara'da okuyan, Rumlarla çarpışmak üzere Kıbrıs'ın Erenköy'üne çıkan ilk gençler arasında yer alan Kemal, Nilüfer adlı bir kıza aşıkta da Ayşe Hanım ile evlenmiş, Doğuş adında bir evlada sahip olmuştur. 1974 Barış Harekatı sırasında diğer evladı üç yaşındaki Yasemin havan mermisiyle ölünce, o eşi Ayşe'yi suçlar ve iyice anlaşmazlığa düşerler. Ayşe, oğlu ile evi terk eder. Kemal, evlendiği kocasının ölümünden sonra adaya zengin bir kadın olarak giden Nilüfer'le eski günlerini yaşar. İki arada iken oğlu Doğuş'un sevgisi baskın çıkar ve eşi Ayşe'ye döner. Türk edebiyatında bir çok eserde işlendiği gibi bu romanda da “çocuk” aileyi birleştirici, bağlayıcıdır. Kıbrıslı olan Kemal çalıştığı bakanlıkta bir üst düzey yöneticisidir. Eski TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı)çilerdendir. Bakanı tarafından işten kovulmuştur. O kızgınlıkla evinin yolunu tutmuştur. Evde onu karşılayan kimse olmamıştır. Eşi Ayşe oğlu Doğuş'u da alarak evi terk etmiştir. İkinci bir darbe yemişti, eşinin evi terk etmesinin nedenini de bulamamıştır. Sabah eşiyle küçük bir tartışmaları olmuştu. Ama bu tartışma evi terk edecek boyutta değildi. bu olayların üzerine arabasına atlayıp Mağusa'da tek yaşayan annesinin evine doğru yol almıştır. Kemal'in ailesi Geçitkale'de

oturuyordu.1963'te Rum saldırılarından sonra babası oraya göç etmiştir. Ayşe il aşk evliliği yapmamıştır. Kemal üniversite yıllarında nilüfer ile çılıgınca aşk yaşamıştı. Erenköy' de iken onunla · iletişim kuramamış ve izini yitirmiştir. Babasının isteğiyle Ayşe ile evlenmiştir. Ayşe Kemal'i çok sevmekte adeta tapınaktaydı. Fakat Kemal oralı bile olmuyor bu evlilik yüreğindeki acıyı dindiremiyordu. Ona karşı duygularında sevgi değil, görev duygusu vardı. Evliliklerinin başında Ayşe çalışmak istiyor. Kemal kabul etmiyordu.1963 'te savaş başladığında Kemal cepheye koşmuştu. Kardeşlerinin eşleri, kız kardeşleri Sıdika, eşi Ayşe ve çocuklar aynı evde toplanmışlardı. Böylece birbirlerine sahip çıkarlar düşüncesi vardı. Fakat savaş zamanı Kemal ile Ayşe'nin kızları Yasemin kimse fark etmeden bahçeye oyun oynamaya çıkmış ve Rum tarafından atılan havan mermisi bahçede patlamış Yasemin paramparça olup yaşamını yitirmişti. Kemal bu sebepten Ayşe'yi sorumlu tutuyor, hiç affetmiyordu. İyi olmayan ilişkileri bu sebeple daha da soğumuştur. Kemal kendini işine vermiş, boş zamanlarında da Spor Kulübünde geçirmeye başlamıştır. Orada başkan oluyor. Çoğu zaman akşam yemeğine bile eve uğramıyordu. Kemal'in Doğuş adında beş yaşında bir oğlu vardı. Oğlunu çok seviyordu. Ayşe sessiz, az konuşan, saygılı ve ağırbaşlı biriydi. O sabah Ayşe, Kemal'e hafta sonu pikniğe gitmek istediğini söylemiş Kemal'in kabul etmemesi üzerine ilk defa Ayşe sesini yükseltip bağırmişti. Ayşe'nin canına tak etmiş ve evi terk etmişti. Kemal'in annesi Faize evde tek yaşıyordu. Kızının ya da oğullarının kendisine uğrayacağı günleri hep beklerdi. Kemal'i görünce hem sevinmiş hem de yalnız gördüğü için içinde bir tedirginlik olmuştu. Faize, Ayşe ile Kemal'in kavga ettiğini öğrenmişti. Kemal gün boyu yorulmuş, uyumaya gitmişti. Bu sırada Faize eline Lefkara işini almış, geçmişe dalmıştı Faize 63 yaşın çok güzel bir kadındı. Genç kızken herkes ona 'Çerkez Kızı' diyordu. 19 yaşında evlenmiş Kemal, Mehmet, Mustafa, Sıdika, Taner adında çocukları olmuştur. Çocuklarından Kemal'i bir başka severdi. İçlerinden bir tek Taner okumamıştı. Babalan Osman diğerlerine sert davranırken bir tek Taner'i şımartmıştır. Taner Londra'da . . . kaçak olarak çalışmış, sonrada orada doğan Kıbrıslı bir Türk kızı ile evlenerek İngiltere' de kalmaya hak kazanmıştır. 1963'e kadar Lefkara(Güney Kıbns)yaşamışlar, orada bağlan bir de bakkal cfükkanları vardı. Faize Lefkara işi yapıyor, ünü de vardı. Yaptıkları kapış kapış alınırdı. 1955 EOKA (Kıbns'ı Yunanistan'a bağlamayı hedefleyen Rum tedhiş örgütü) ortaya çıkınca huzurları kaçıyor. Faize'nin eşi geceleri eve gelmemeye başlamıştı. Rumlara karşı direnmek üzere kurulan gizli örgüt TMT' ye girmişti.21

Aralık 1963'te yaşamlarını alt üst eden olaylarla karşılaştılar. Rumlar Lefkoşa' da Türklere saldırmışlardı. Sonra İskele' de ve başka yerlerde çatışmalar çıktı. Köyden hiçbir Türk çıkamaz olmuş, besin sıkıntısı başlamıştır. Rumlar Türklere besin maddeleri, özelliklede ekmek veremez oldular. BOKA lideri Türklerin tüm silahlarını teslim etmelerini istemiştir. TMT'nin köy başkanı Turgut silahlan vermeyecekleri kararını almış, yılbaşı gecesi köyü terk edip Geçitkale'ye ulaşmaya çalışmışlardır. Köylerinden göç ettiğinde Kemal, Ankara' da üniversitede idi. Artık göçmendiler. Sıkıntılı günler başladı. Kemal'den uzun bir süre hiçbir haber alamadılar. Komşu köy Boğaziçi'nde ikide bir çatışma çıkıyordu. Geçitkale'de iç huzursuzluklar baş gösteriyordu. Köyden biri mücahitlerin komutanını vurmıştır.

15 Kasım 1967'de saldırılar olmuş, Rumlar çok büyük güçlerle saldırmışlardı. Köylüler, çocuklar çoğu şehit olmuştur. Rumlar kadın, çocuk, yaşlı demeden hepsine işkenceler, rezillikler yapıp korkutmuşlardır. Faize'nin eşi Osman Rum askerlerine esir düşmüştür. Yollardaki insanları yakarak öldürmüşler, esir düşenleri bir odanın içine toplamışlar işkence edip sorguladıktan sonra geri getirmişlerdir. O gün Faize'riin yatalak komşusunu da Rum askerleri delik deşik etmiştir. İki yıl sonra Kemal okulunu bitirerek Ankara' dan dönmüş, Kuzey' e göç ettikten sonra Osman hastalanmış, borç kağıtları da gelince üzüntüye dayanamayıp yüreğine inmiştir.

Kemal artık uyanmış, huzursuzdu. İcini boşaltacak dost arıyordu. Aklına Murat ve Burhan geldi. İkisi de liseden beri candan arkadaşlarıydı. Kulübeye gitmeye karar verdi. Orada Murat'a rastladı, Murat kentin en ünlü avukatlarından biriydi. Aynı zamanda hükümet partisine sırtını dayamıştı. Burhan karşıt partide milletvekilliği yapıyordu. Karpaz yolu üzerinde Salamis ormanının karşısında bir yere gelmişlerdi. Burhan' da aralarına katılmış içkilerini isteyerekten dertleşmeye başlamışlardı. Arkadaşlarına Ayşe'nin evi terk ettiğini, görevden de alındığını söylemişti. Kemal'in görevden alınması küçük hesaplara dayalı siyasal çekişmelerden kaynaklanıyordu. Hükümet partisi kendinden olmayanı canından bezdirmeye kalkıyordu. Burhan, Kemal'in isten alınması konusunda sevinmiş, 'hükümet partisinden ' olmadığı için gurur duymalısın' diyordu. Arkadaşları Ayşe'ye haksızlık yaptığını .. düşünüyorlardı. Artık buldukları yerden kalkmaya karar verdiler. Murat 'Salamis Bay Otele' gidip birazda orada vakit geçirmeyi önermiş, Burhan geç olduğunu söyleyip karşı çıkmıştır. Bunun üzerine Murat ile Kemal Salamis Bay Otele gittiler. Kemal bahçede otururken Nilüfer' e rastlamıştır. İkisi de çok şaşırılmış, konuşmaya başlamıştır. Nilüfer çok güzel bir bayandı. Anne ve babası öldükten sonra amcasını yanına almış

onunla yaşıyordu. Kemal Erenköy' e çıktıktan sonra birbirlerini yitirmişler. Babasının isteği ile İstanbul'a taşınmışlardır. Yine babasının isteği ile Osman adındaki komşuların oğlu ile evlenmiş, çocukları olmamıştır. Osman birçok işte çalışıp işini büyütmüş ve holding sahibi 14 Bir gün trafik kazasında yaşamını yitirmiş bütün serveti Nilüfer' e kalmıştı. Bu aylardan sonra Nilüfer çocuksuz ve dul olarak kalmıştır. Yıllar önce Nilüfer ile Kemal'in tanışması ise mektuplaşarak olmuştur. Bir arkadaşı Nilüfer'e Kıbrıs'tan mektup arkadaşı isteyip istemediğini sormuş, Nilüfer ise istediğini söylemiştir. Mektuplaşarak birbirlerini sevmeye başlamışlardır. Nilüfer arada İstanbul'daki teyze ve amcasının yanına giderdi. Kadıköy iskelesinde buluşmuşlar, el ele dolaşp kahkahalar ak geziyorlardı. Büyük adaya gidiyorlar Çamlıca'ya çıkıyorlar, Boğaziçi'nde geziyorlar, birbirlerinin oluyorlardı. O zamanlar ikisi de mutluluğun doruğundaydılar. Birbirlerini bırakmamak için ant içmişlerdi. Fakat Kemal Kıbrıs'a dönüp TMT' çilerle Erenköy'e çıkmasıyla birbirlerinin izini kaybetmişlerdir. Kemal, Nilüfer'i çok aramış ama bulamamıştır. Yıllar sonra otelin bahçesinde bulmuşlardı birbirlerini. Otelde kısa süren konuşmaları bittikten sonra vedalaşp Kemal otelden ayrıldı. Kemal karma karışık duygular içindeydi. Bir güne sığın üç büyük olay onu üzmüştü. Kemal, Ayşe' den boşanacağına karar vermişti. Nilüfer'in dul olması onda bir umut olmuş yaşamlarını birleştirme düşüncesi içini kaplamıştı. Karışık duygulardan sonra kararını vermiş, Nilüfer'i bulacak onunla konuşacaktı. Otele gitmişti. Nilüfer'i otelde bulmuş, arabayla akşam gezisi yapıp konuşmak için anlaştılar. Akşam yemeğini birlikte yemişlerdi. Kemal, Nilüfer çakırkeyfi olmuşlardı. Deniz tarafına gitmiş kumsalda yürüyorlardı. Birlikte denize girmişler, yılların özlemine giderip birlikte olmuşlardır. Ayşe ise baba evinde sürekli ağlıyordu. Anne ve babası evini terk ettiğini öğrendikleri zaman ikisi birden üstüne gidiyor hep söylenip duruyorlardı. İki de çok geçimsizdi. Ayşe baba evindeki en büyük yakınlığı ağabeyi Yusuf gösteriyordu. Ayşe'nin kardeşçe, içten karşılıklı sevgiye dayalı ilişki kurduğu küçük ağabeyi idi. O da Rumların saldırısı sonucunda şehit olmuştu. Yaşamdaki tek dostunu kaybetmiştir, Kemal, Nilüfer ile geceyi geçirdikten sabah annesinin evine gitmiştir. Kemal, Ayşe'den boşanıp Nilüfer evleneceğini, İstanbul'a yerleşeceğini, Nilüfer'in holding başına geçeceğini kararını vermişlerdi. Murat, Burhan, kardeşi Mustafa ve annesi Ayşe'nin haklı olduğunu ondan boşanmaması gerektiğini söylüyorlardı. Köylüler Kemal ile Nilüfer'i görmüş Ayşe'nin yeğeni Fehmi'de Kemal'in yanında bir kadın olduğunu Yusuf'a söylemiştir. Kemal oğlunu görmeye

gittiği bir gün Doğuş babasına 'o kadın gitme' diye bağırmıştır. Doğuş anne ve dayısının konuşmalarını dinlemiştir. Kemal çok şaşırılmış ve morali bozulmuştur.

Karmakarışık duygular içindeydi. İçinden Nilüfere gitmek gelmiyordu. Kemal Ayşe'ye ne kadar haksızlık ettiğini anlamıştı. Doğuş 'un ise ruhsal sağlığının bozulmamasından anne sevgisini unutmayacağı düşünüyordu. Ayrıca ülkesine karşı olan sorumluluklar aklına gelmişti. Yanlış yolda olduğunu anlamış her şeyi Nilüfer'e anlatıp ondan ayrılmıştı. Kemal, Ayşe'yi ve oğlu Doğuş'u almaya kayınpederinin evine gitmişti. Kemal, Ayşe'ye bütün her şeyi anlatmış özür dilemiştir. Artık sorunlarını çözümlerdi. Kemal, Ayşe ve Doğuş arabaya binerek mutlu bir şekilde Lefkoşa'daki evlerinin yolunu tutmuşlardır. Kemal (Baş karakter): 43 yaşında, evli ve bir oğlu vardır. Uzun boylu, kır saçlıdır. Ankara' da hukuk okumuş ama hiç avukatlık yapmamıştır. TMT (Türk Mukavemet Teşkilatı)'nın eğitimli üyesidir. Çalıştığı bakanlıkta başarılı bir üst düzey yöneticisidir. İş yaşamının dada namuslu, alnının teriyle para kazanan bir adamdır. Boş zamanlarında Spor Kulübünde geçirir. Kemal'in bireysel hesaplaşması, Ayşe'ye karşı sorumlulukları, işten ayrılması ve Nilüfer' e olan aşkı onun yaşantısını uzun bir süre etkilemektedir.

Yan karakterler: Ayşe, Faize, Osman, Burhan, Yasemin, Mustafa, Mehmet, Sıdika, Sıdika'nın eşi, Doğuş, Turgut, Taner, Rukiye Hanım, Ünal, Mehmet Emin dayı, Osman, Yusuf, Emel. Ayşe: Kemal'in karısıdır. Bir çocuk annesidir. Sessiz, az konuşan, saygılı, ağırbaşlıdır. Orta boylu, ince yapılı, düzgün vücutlu, bal rengi gözleri, kahverengi saçları ile güzel bir bayandır. Her zaman bakımlıdır. Güzel ve uyumlu giyinir. Kulağa hoş gelen yumuşak, tatlı bir sesi vardır. Babasının karşı çıkmasına karşın okumuştur. Çok kitap okur. Kocasına, oğlunu çok seven birisidir. Faize: Kemal'in annesidir.63 yaşında kısa boylu ve zayıftır. Gençken çok güzel bir kızdır. Köyünde 'Çerkez Kızı' diye bilinirdi. Koyu mavi gözleri, kızılımsı saçları, ak teni, düzgün burnu vardır. Başı açık apak saçları vardı. Sesi kalınca ama yumuşaktı. İlkokul okumuş 19 yaşında evlenmiş beş çocuk annesidir. Kemal'e ayrı bir düşkünlüğü vardır. Lefkara (Lefkara 16 köyünde Güney Kıbn's'ta yapılan dünyaca ünlü bir nakış işi) yapıyordu. Bu konuda usta idi ve ünü vardır. Osman: Tam bir Osmanlı adamıdır. TMT üyelerindedir. Çevresinde çok sevilen, yılan, doğru, mert, yürekli, yiğit bir kişiliği vardır. Evde ise yüzü çok az gülerdi. Karısına yüz göstermez, özellikle çocukları ya da başkaları önünde onunla konuşmazdı. Ancak yatağa girdikten sonra uzun uzun konuşurdu. Çocukları ile de pek konuşmazdı. Ters bir adamdı n çıkarırdı. Kuzeye göç ettikten sonra çok değişmiş yumuşak, sevecen,

bambaşka bir olmuştu. Genç yaşta ölmüştür. Burhan: Kemal'in liseden beri can arkadaşıdır. Kısa boylu, zayıf, az saçı olan ak tenli, ce tiz bir ses vardır. Yoksul bir ailenin çocuğudur. Ünlü bir avukat olmuştur. Hükümet partisinin karşıt görüşünde yer alıyor orada milletvekilidir. Alın teri ile çalışan, namuslu, dürüst birisidir. Yasemin: Kemal'in kızıdır. 3 yaşını yeni doldurmuşken 1963'te Rum saldırılan sonucu ir havan mermisi onu parça parça etmiş yaşamını yitirmiştir.

Mustafa: Kemal'in kardeşidir.40 yaşlarında uzun boyludur. İktidarın başındakilere karşıdır. Devlet dairesinde çalışır. Ayrıca sendikacılık yapıyor.

Mehmet: Kemal'in kardeşi kamu görevlisi olarak çalışmıştır. Sonrada ticarete başlamıştır.

Sıdika: Kemal'in kız kardeşidir. Evli ve çocuğu vardır. Okuyup öğretmen olmuştur.

Sıdika'nın Eşi: Marangozdur. Barış Harekatına katılmıştır. Kıbrıs'a ilk men paraşütçü birliğindedir.

Doğuş: Kemal ile Ayşe'nin beş yaşındaki oğullarıdır. Anne ile babasını çok sever ve ayrılmalarını istemez.

Turgut: Kemal'in köylüsüdür. TMT'cilerdendir. Eski bir mücahittir. Köyde bağımsız muhtarlık yapıyor. Yaralılara hizmette bulunmuş çevrede saygı duyulan bir kişidir. Rum saldırıları başladığında köyde yaşayanları yardım edip onları köyden kaçırıyor. Geçitkale'ye göç ettiriyor.

Taner: Faize'nin en küçük oğludur. Hoş bir çocuktur. Okumamıştır. Babası çocukları bir tek onu şımartmıştır. Londra'da kaçak yaşamış oralarda bulaşık yıkayıp geçiniyordur. Orada doğan Kıbrıslı bir Türk kıızı ile evlenmiş İngiltere'de kalma hakkını b:zanmıştır. Kebapçı dükkanı işletiyor. İyi para kazanıyor. Annesine de gönderip, yardım ederdi.

Rukiye Hanım: Faize'nin komşusudur.40 yaşında yedi çocuk annesidir.1974'ten eşiyle Türkiye'den Kıbrıs'a göç etmişlerdi. Orta boylu, sıska bir kadındı. Başı bağlı, _Eler yüzlü, şakacı hoş sohbetlidir. Kendine ait narenciye bahçesiyle uğraşılıyor.

Ünal: Kemal'in Bakanlık Müdürüdür. Kemal'e iyi ilişkileri vardı.

Mehmet Emin Dayı: 80 yaşında zencidir.1963 Rum saldırısına uğramış, Rumlar tarafından vurulmuş, sonra vücuduna benzin döküp yakılmıştır.

Osman: Nilüfer'in eşidir. Nilüfer ile evlenmeden önce onların sokağında oturan 35 yaşında Kadıköy'de bir mağazada çalışıyor. Oldukça varlıklı biridir. İşlerini büyütmüş sanayi, emlak ve otelciliğe el atmıştır. Şirket kurdu. Holding sahibi sayılı

zenginlerdendir. Nilüfer' e evliliği sürecinde çok iyi davranmış ona sevip, saygı göstermiştir. Bir trafik kazasında Osman ölüyor.

Yusuf: Ayşe'nin abisidir.50 yaşında esmer yüzlü çalışmaktan yorulmuştur. Orta boylu, tıknazdır. Ayşe'ye karşı sevecen davranır. Kemal ile Ayşe'yi barıştırmaya çalışıyor

Emel: Ayşe'nin tek yakın arkadaşı aynı zamanda komşusudur. Evlidir. Çalışıyor boş zamanlarında eşi ile pikniğe, gezmeye giderler.

İkincil Karakterler: Nilüfer, Bakan, Murat, Fatma Hanım, Hatice Hanım, Rum Askerleri, Niko, Ragıp, Nilüfer'in Amcası.

Nilüfer: Kemal'in hiç unutamadığı eski sevgilisidir. 40 yaşında, bakımlı, uzun boyludur. Kapkara, iri gözleri, ak tenli, kapkara saçlı, yüz hatları çok düzgün çok güzel bir bayandır. Çekicidir. Sesi çok güzel ve tatlıdır. Duru İstanbul Türkçesiyle konuşur. Aslen İstanbul'udur. Kemal'i unutamamıştır. Kemal Erenköy' e çıktıktan sonra birbirlerinin izini kaybettiler. Babasının zoruyla Osman ile evlenmiştir. Eşini trafik kazasında kaybeder. Duldur. Yaşlı amcasıyla kalıyor. Kemal'in evli olduğunu bildiği halde ayartmaya çalışır.

Bakan: Kemal'in çalıştığı yerdeki bakandır. Kemal'i sevmiyor. İşten kovuyor.

Murat: Kemal'in liseden beri candan arkadaşıdır. Esmer, kısa boylu ve tıknazdır. Boyalı siyah saçları olan şen şakrak, hayatı hafife alan, dünyaya boş veren biridir. Kalın ses tonu 'ardır. Menfaatçi çıkarını ön planda tutan bir kişidir. Yoksul bir ailenin çocuğudur, zengin bir kızla evlenmiştir. Çok meşhur bir avukattır. İyi para kazanan sırtını hükümet partisine dayamış, danışmanlık almıştır. Hükümet partisinin güçlü adamıdır. Gezmeyi, alem yapmayı k sever.

Fatma Hanım: Ayşe'nin annesidir. Huysuz bir kadındır. Çok söylenir, kalın seslidir. En sevdiği çocuğu Yusuf'tur. İkilemcilik yapar. Bunu söylemekten de çekinmez. Eşiyle hiç anlaşamaz hep kavga eder. Ayşe'yi de hep hor görür hiç ona yakın davranmaz.

Ragıp: Ayşe'nin babasıdır.70 yaşında ve dinçtir. Bastonla yürür. Uzun boylu, zayıf, az - saçlı, esmerdir. Geri kafalı kötü laflar konuşan sürekli eşine hakaret eden birisidir. Ayşe'yi hor görür, ona hiç baba sıcaklığı vermez.

Hatice Hanım: Faize'nin komşusudur. Çenesini hiç tutamaz. 'Kemal'i otelde bir kadınla görmüşler' haberini Faize'ye yetiştirir.

Rum Askerleri:1963'te Rum saldırılarını yapıp birçok kişiyi öldürmüşlerdir.

Fehmi: Ayşe'nin yeğenidir. Kemal'i Nilüfer ile arabada gezerken gören kişidir. Yusuf'a öyler.

Niko: Rum askeri.

Nilüfer'in Amcası: 60 yaşını aşmış, kupkuru ve sıskadır. Genizden çıkan gırtlaksı sesi vardır.

Faize'nin komşusu, Kamu görevlileri, Kahveci, Balanlar, Milletvekilleri, Yargıçlar, Polis Müdürleri, Garson, TMT görevlileri, Türkiye'de okuyan Kıbrıslı öğrenciler, Köylüler oteldeki görevli kız, Nilüfer'in babası, annesi, eyzesi, Osman, Ali, Latif Birey, İmamın oğlu, Çiğdem, Meral, Emine Hanım.

Mekan ve zaman kavramı kültürel değerlerin bir parçası olarak değerlendirilebilir.

Olaylar Kıbrıs (Kuzey Geçitkale, Lefkoşa, Mağusa, Boğaz, Erenköy, Gün Lefkara) İstanbul'da (Kadıköy, Çamlıca, Büyükkada gezmeleri).

Açık Mekan: Kemal'in Nilüfer aşk yaşandığı günler İstanbul geçen anıdır. Kadıköy İskele'de buluşup el ele tutuşup, gülüşmeleri, çamlar arasında birlikte olmaları zamanlar çok mutludur. Kemal o günü unutmamıştır. Salamis Bay Otel'in bahçesinde Nilüfer'le yıllar sonra tekrar karşılaşması, birlikte denize girmeleri, birlikte olmaları, arabayla Mağusa, Boğaz turu yapmaları açık mekandır.

Kapalı Mekan: Ayşe'nin çocuğu olarak Lefkoşa'daki evden ayrılıp Kemal'i terk etmesi, Kemal'in görevden alındığı duyduğu anlar.1963'te Rumların Türklere saldırması bunun sonucunda çok sayıda kişinin ölmesi ve Kemal'in kızı Yasemin'de bu olayda evlerinin bahçesinde oynarken vurulup ölmesidir.

Zaman olarak romandaki vaka zamanı, yani anlatılan olay 27 Aralık 1989'da geçmektedir. Yazarın kitabın uma düştüğü tarihten anlıyoruz. Ayrıca 1963Rum saldırılarından bahseder. (Romanın Yazılış Zamanı 1991). Romandaki kronik zaman olduğunu görüyoruz çünkü olaylar belirli bir sıra içinde geçmektedir. Ayrıca romanda Akronik zaman da vardır zira ara ara geriye dönüşler görülür. Sf:19,22= 21 Aralık 1963 Rumların Türklere saldırmasından bahseder. Bu olayların anlatılmasına birçok yerde rastlıyoruz. Sf:58, 59, 60: Nilüfer ile Kemal'in önceden yaşamış oldukları aşkları anlatılır. Yazar anlatıcı, hikâye edici bakış açısı kullanılmıştır. Romanın sade, yalın, her kesiminden insanın anlayabileceği bir dil kullanılmıştır. Kıbrıs ağzına ait bilenen bazı terimler kullanılmıştır. (Yusufçuk, cira, isagül, verigo, cikla, Lefkara işi, macun, pulya). Romanda tezatlar yer alır. Bu tezatlar Kemal'in psikolojisiyle ve anlatılan aylarla ilgilidir (hayat_ölüm,keder_saadet,zengin_yoksul). Olaylar uzun uzun anlatılmıştır. Atasözü ve deyimler kullanılmıştır; 'Atın ölümü

arpadan olsun", 'Bam teline basmak, dert dökmek, buluttan nem kapmak, baltayı taşa vurmak, boyun eğmek, altından çok sular akmak" gibi. Üslup akıcıdır. Az da olsa argo ve küfürlü kelimeler kullanmıştır.

II-Mangal

Vak'a üç çatışma üzerine kuruludur. Kıbrıslı genç Mustafa'nın babası ile çatışması, arkadaşları ve çevreyle çatışması ve sevgilisi Afife ile doğacak çocuk ve gelecekleri konusundaki çatışma. Ankara Üniversitesi'nde okuyan Mustafa, arkadaşları Cenk ve Mete ile taşındığı yeni evin sahibesi dul Afife ile yakınlaşır. Afife için bu yakınlaşma önceleri Mustafa'yı, ölen eşine ve oğluna benzetmek kaynaklıdır. Yakınlık daha sonra cinsel ilişkiye dönüşür, hamile kalan Afife işinden ayrılır, Mustafa'nın evlilik teklifini onu korumak adına reddeder. Siyasi bir kimlik olan ve iktidarı temsil eden Mustafa'nın babası, oğlunu Afife'den ve askerlik yapmaktan kurtarmak düşüncesiyle İngiltere'ye yollamak ister. Mustafa radikal bir kararla Kıbrıs'a döner ve askere gitmeye karar verir. Kıbrıslı olan üniversite öğrencisi Mustafa, Ankara'da okumaktadır. Kıbrıs'taki seçim sürecinde arkadaşlarıyla birlikte iktidarı yıkmak için çalışmalar yapmış, başarılı olamamışlardır. Bu seçimlerde babası ile zıt görüşlerdeydiler. Ankara'dayken de kafaları hep Kıbrıs'taydı. Mustafa dikkatini derslerine yoğunlaştırmakta güçlük çekiyordu. Mustafa'nın bu duruma canı çok sıkılıyordu. Mustafa mimarlık okumak istemiştir. Fakat hem kazanamadığı için hem de babası istiyor diye makine mühendisliğinde okuyordu. Mustafa Ankara'yı çok sevmiş, tek sıkıntısı dersleriydi. Bir türlü başarı sağlayamıyordu. Mustafa dayısının oğlu Mete ve yakın arkadaşı Cenk ile birlikte apartman dairesinin zemin katında oturuyorlardı. Zemin katta otururken, camın önünden yoldan geçenleri seyretmek ona zevk veriyor ama bu durumun olumsuz yönleri de oluyordu. Çevrenin çocukları sürekli pencerenin önünde top oynuyorlar, çok gürültü yapıyorlardı. Artık sınavlar başlamıştı. Mustafa çalışmak için odasına girmiş, uzunca bir süre çalıştıktan sonra gürültüler gelmeye başlamıştı. Mustafa dışarıda çocukların toplandığını görmüştü. Çocuklardan gitmelerini istedi ancak aralarından biri bu duruma karşı çıkmıştır. Bu duruma Mustafa çok sinirlenmiş ve çocuğun yanına gitmiştir. Çocukla tartışmaya başladılar. Tartışma esnasında yanlışlıkla çocuğun tişörtü yırtıldı. Çocuk ise Mustafa'yı tehdit ederek apartman koştı.

Mustafa başından geçen olayları Mete'ye anlatır. Çocuğun babası taksicilik yapıyordu. Eve sabah çıkıp gece gelirdi. Aradan biraz zaman geçtikten sonra kapılan

çaldı. Çocuğun annesi ve taksici babası gelmişlerdi. Taksici küfür ederekten Mustafa'ya saldırmaya başlamıştı. Bunun üzerine cenk geldi ve taksiciye ne olduğunu sordu. Cenk'i gören ondan korkan taksici biran gevşedi ve gitmiştir. O gün hep evde, oturmuşlardı. Akşama doğru Mete'nin kız arkadaşı Aysel oturmaya gelmişti. Hep birlikte yemeğe oturdular. Sonra aralarına arkadaşları Bekir katıldı. Bekir politika hastasıydı. Mustafa ve arkadaşlarının oturduğu ev artık yaşanmaz olmuştu. Üst katlarında oturan altı çocuklu bir aile her gün ses çıkartıyor, mahallenin çocukları ayrı ses yapıyorlardı. Mustafa başka bir eve taşınmak istiyordu. Arkadaşlarının maddi durumu nedeniyle taşınamıyorlardı Mustafa ve arkadaşlarının oturduğu ev artık yaşanmaz olmuştu. Üst katlarında oturan altı çocuklu bir aile her gün ses çıkartıyor, mahallenin çocukları ayrı ses yapıyorlardı. Mustafa başka bir eve taşınmak istiyordu. Arkadaşlarının maddi durumu nedeniyle taşınamıyorlardı. Ertesi gün Mustafa okul dönüşü dolmuştan inmiş yemek yapmak için alışveriş yapacaktı. Karşidan karşıya geçerken san taksinin üzerine doğru geldiğini gördü hemen 5 kenara kaçmıştır. Taksii üzerine süren apartman komşusu hırçın çocuğun babasıydı. Şaşkınlık ve korku içinde kendini eve atmıştı. Başına gelen olayı arkadaşlarına anlattı. Cenk çok öfkelenmiş arkadaşları zor sakinleştirmişlerdi. Taksici Mustafa'yı her seferinde tehdit ediyordu. Mustafa artık iyice korkmaya başlamış ve olayı arkadaşlarına anlatmıştı. Ders çalışamadığından yakınlıkta bu evden taşınmak gerektiğini söylüyordu. Yeni eve taşınmaya karar verdiler. Sınavlar bitince yeni evlerine taşınacaklardı. Babasının bu duruma düşünüyordu. Tek başına bir evde kalmasını istiyordu. Mustafa babasına çok kızardı. Annesine kısa davranması, çıkarıcı olması, dayısına karşı hep sert davranması Mustafa'yı babasına karşı soğutuyordu. Babası, dayısına 'Rumca hain' diye saldırırken dayısı ise ülkeyi soyan yiyen kişilerin kendisi olduğunu söylüyordu.1964'te Kıbrıslı öğrenciler savaşmak üzere gönüllü olarak Erenköy'e giderken son anda kaçtığını herkesin önünde kayıbiraderinin yüzüne vurmuştu. Mustafa dayısı ile babasının dargınlığını artık öğrenmişti. Mustafa, Cenk ve Mete Maltepe' de istedikleri gibi bir ev bulmuşlardı. Sahibiyle yüz yüze görüşmek istediler. Cenk ve Mustafa şık giyinerek yola çıktılar. Ev sahibi Afife, Mustafa'yı görünce şaşırmış onu ölen kocasına benzetmişti. Yirmi yıl önce doğmadan kamından zorla alınan oğlunu da kocasına benzetererek düşlemişti. Kocası Selahattin'in resmiyle konuşurdu. 'Mustafa oğlumuz olamaz mı' diye resmiyle konuşup, düşünürdü. Mustafa, Mete ve Cenk yeni evlerine taşındılar. Akşam iş dönüşü Afife yanlarına uğramıştı. Herhangi bir şeye ihtiyaçlarının olup

olmadığını sordu, onları yemeğe davet etti. Afife'ye yemeğe gittiler. Mustafa yaz tatili için Kıbrıs'a döneceklerini söylemişti. Afife ise karamsarlığa kapılmış ruhsal bunalıma girmişti. Mustafa'yı gerçek oğlu gibi sevmeye başlamıştı bu durumu ona anlatmayı düşünüyordu. Afife hep kendi kurduğu düşler dünyasındaydı. Mustafa yaz tatili için Kıbrıs'a gidecekti ve vedalaşmak için Afife'nin yanına • gitti. Afife'nin Mustafa'ya olan yakın davranışları Cenk ve Mete tarafından yanlış anlaşılmış her seferinde dalga geçiyorlardı. Mustafa bu yakınlığı bir anne bir abla sıcaklığı gibi görüyordu. Afife bu yakınlığın nedenini anlattı. İlk andan beri Mustafa'yı oğlu olarak görüyordu. Kendisini ikinci bir annesi olarak görmesini istiyordu. Mustafa bu durumu kabul etti. Mustafa'nın uzun bir yaz tatilinden sonra artık Ankara'ya dönme vakti gelmişti. Tatilde Londra'ya gitmiş orada akrabasının yardımıyla Mary adında güzel, çekici bir İngiliz kızıyla arkadaş olmuştu. Birlikte geziyor, güzel günler geçiriyorlardı. Artık Ankara'ya gelmiş evin yolunu tutmuştu. Ertesi gün Afife'ye gidip hasret giderdiler. Mustafa sık sık Afife'ye uğruyor, akşam yemeğini çoğunlukla birlikte yiyorlardı. Afife ona hediyeler alıyordu. Artık bu durum Mustafa'yı sıkmış ona anne olarak bakamıyordu bir dişi olarak görüyordu. Afife, Mustafa'yı her seferinde anne şefkati ile öpüp okşuyor, seviyordu. Mustafa' da bu olay farklı bir durum yaratmış ve kendini tutamamıştır. Mustafa pişmanlık duyuyordu. 'Beni oğlu gibi gören birine nasıl bunu yapanın.' düşüncesi içindeydi. Afife ise olan bitene anlam veremiyor hem de kızamıyordu. Mustafa' dan kopmak onu yitirmek istemiyordu. Mustafa zor durumdadır. Olayı arkadaşlarına anlatıp içini de dökemiyordu. Kendisiyle dalga geçeceklerini düşünüyordu, utanıyordu. Annesi yaşındaki bir kadına tecavüz etmişti. Afife'nin karşı koymaması, direnmemesi bir nebze de olsa içini rahatlatıyordu. Mustafa, Afife ile yedi gün sonra karşılaşmıştı. Afife Mustafa'yı teselli ediyor, hem oğlu hem de erkeği olmasını istiyordu. Sık sık buluşup birlikte oluyorlardı. Mustafa, Afife'nin gebe kalmasından korkuyordu. Afife ise korkulacak bir şeyin olmadığını söylemişti. Bu konuda Mustafa'ya yalan söylemişti. Mustafa, Afife ile olan ilişkilerini arkadaşlarına söylemiştir. Afife'deki değişiklikler çevredekiler tarafından fark ediliyor, dedikodu çıkıyordu. Bu dedikoduları duyan kardeşi Afife'yi görmeye gelir. Aralarında tartışma çıktı. Ömer'i evden kovdu. Ömer giderken tehdit ediyordu.

Bir gün Afife sokakta yürürken gözüne 'Prof. Dr. Mehmet Coşkunsel Doğum ve Kadın hastalıkları Uzmanı' diye bir tabela ilişmişti. Doktor bazı testler yaptıktan sonra hamile olduğunu söyledi. Afife sevinçle evin yolunu tuttu. Hamile olduğunu

Mustafa'ya söylemişti. Bu haber karşısında Mustafa çok şaşırılmış Afife'nin kendisini kullandığını düşünmüştür. Afife ise Mustafa'yı yakıştırmaya çalışmıştı. Hiçbir beklentisinin olmadığını sorumluluğun tamamen kendisine ait olacağını, istediği Fakit kendisini bırakabileceğini söylüyordu. Afife'nin kamı büyümüş, bu durum çevredekiler tarafından dedikodu haline gelmişti. Yengesi ile Ömer bu söylentiler üzerine Afife'yi görmeye gitmişlerdir. Tartışmaya başladılar... Ömer bebeği doğurmamasını istiyordu. Afife ise ısrarla bebeği doğuracağını söylüyordu. Ömer ablasını tokatlayıp, küfürler edip, tehditler saçıyordu. Mustafa'nın babası Osman birkaç gün alem yapmak için Ankara'ya gelmişti. Mustafa'nın bu durumdan haberi yoktu. Osman'ın arkadaşı Özdeş onu her geldiğinde Ankara'da karşılar, isteklerini görürdü. Arkadaşlıkları karşılıklı çıkara dayanıyordu. Osman oğlunu görmeye Maltepe'ye gitmişti. Mustafa'yı görmüş, sonra kalacağı otele dönmüştü. Mustafa ertesi gün babasının yanına otele gitti. Babasına çocuğunun olacağını söyledi. Babası çok kızmış 'kadını çocuğu aldırması için ikna edeceksin' demiştir. Bu duruma Mustafa 7 karşı çıkmış babasından tokat yemiştir. Osman, Mustafa'yı İngiltere'ye yollayacağını orada okuyup böylece askerlik derdinden kurtulacağını söylüyordu. Mustafa bu konuşma ile babasının zayıf bir yönünü de öğrenmişti. Mustafa'nın kafası karışmış Afife ile ilişkilerinin olamayacağını anlamıştı. Babasının düşüncelerine karşılık intikam olarak okulu bırakmaya karar vermişti. Kıbrıs'a dönüp askerliğini yapacaktı. Böylesinin Afife içinde daha iyi olurdu. Babası ile ipleri koparması Mustafa'yı mutlu etmişti. On gün sonra Kıbrıs'a uçuyordu. Gitmeden önce Afife'ye evlenmeleri için yalvarmış ama Afife kabul etmemişti. Hemen dayısının evine gidecek askerlik gününe kadar orada kalacaktı. Artık babasının baskısından kurtulup, kendi kararlarını kendi vereceği düşüncesindeydi. Gözlerinin önüne kebab şişlerle dolu mangal gelmişti. Kıbrıs aklına geldi mi mangal düşlerdi. Kıbrıs'ı çok özlemişti artık uçak inmiş Kıbrıs'a kavuşmuştu. Mustafa (Baş karakter) : 18 yaşını bitirmiş, Kıbrıslı bir gençtir. Orta boylu, ince yapılı, kumral, güzel yüzlü dış görünüşü itibariyle bakımlı olmayı, şık görünmeyi seven biridir. Babası ile hep zıt görüşlere sahiptir. Vatan sevgisi içinde olan, vatanı için canını feda etmekten çekinmeyen bir gençtir. Ev sahibi Afife ile ilişki yaşamaktadır.

Yan karakterler: Afife, Mete, Cenk, Mustafa'nın Annesi, Mustafa'nın Dayısı, Prof. Dr. Mehmet Coşkunsel, Aysel, Bekir, Mete'nin Babası, Sevda, Mary.

Afife: 45 yaşında, zayıf, orta boylu, kumral, bakımsız ama güzeldir. Maddi durumu iyidir. • Daha önce İylilik yapmıştır. Eşi ölmüş, dul yalnız yaşayan bir Kadındır. Mustafa ile yaşadığı ilişkiden bir çocuğu' olacaktır.

Mete: Mustafa'nın dayısının oğludur. Kısa boylu, tıknazca, kumral, sakallı güzel yüzlüdür. Mustafa ile aynı evde kalıyorlar, mimarlık okuyor.

Cenk: Mustafa ve Mete ile aynı evde kalan yakın arkadaşlarıdır. Boylu poslu, güçlü kuvvetli, iriyandır. Spora düşkün olduğundan beden eğitimine girmiştir. Arkadaş canlısı onları koruyan, öfkelenildiğinde zor yatışan bir gençtir.

Mustafa'nın Annesi: İnsancıl, çıkarıcı ve sonradan görme olmayan üç çocuk annesi bir kadındır. Eşinin davranışlarına çok kızar.

Mustafa'nın Dayısı: Eniştesi ile aralan hep bozuk olan birisidir. Vatanseverdir. Üniversite yıllarında gönüllü olarak Erenköy' e gidip savaşmıştır.

Prof. Dr. Mehmet Coşkunsel: Doğum ve kadın hastalıkları uzmanıdır. 60 yaşında orta boylu, zayıf, dazlak, bıyıksız, gözlüklü, güleç yüzlü babacan birisidir. Afife'ye hamile olduğunun haberini verir.

Aysel: Mete'nin kız arkadaşı, aynı üniversitede okuyorlar. Orta boylu, incecik vücudu olan düz kumral saçları, ak teni, bal rengi gözleri olan güzel yüzlü bir genç kızdır.

Bekir: Mustafa, Mete ve Cenk'in üniversiteden arkadaşları Kıbrıslı gençtir. Lakabı Filozoftur. Çok konuşur, politika hastasıdır. Kıbrıs'taki siyasi olayları yakından takip eder.

Mete'nin Babası: Dürüst bir kamu görevlisidir. Sendikal harekette hep ön safta yer almıştır. Düzenbaz işlerle çok para kazanma olanağı bulmuşsa da o bu durumu seçmemiştir.

Sevda: Afife'nin yakın arkadaşı, aynı yerde çalışıyorlardır. Şen şakrak dul bir kadındır.

Mary: Mustafa'nın yaz tatili için Londra'ya gittiğinde orada tanıştığı sarışın, çok güzel İngiliz kıızıydı. Üniversitede okuyor. Çekici ve işveli biriydi. Mustafa'yı mutlu etmeye çalışırdı.

Romadaki ikincil karakterler: Osman, Özdeş, Afife'nin Yengesi, Ömer, Asil Nadir, Taksi, Çocuk, Cenk'in Babası, Selahattin.

Osman : Mustafa'nın babasıdır. Uzun boylu, zayıf tepesinde saç olmayan, bıyıksız zampara biridir. Çok zengindir. Avukat yazıhanesi olan, iktidar partisinin etkili yöneticisidir. Bakanlık ve milletvekilliği yapmıştır. Çıkarıcı, baskıcı her şeyin kendi

istediği gibi olmasını istiyor. Dünya yansa umurunda değildir. Eşini sürekli aşağılayan kaba davranan bir adamdır. Askerlikten kaçan milliyetçiyim duygularıyla geçinen düzenbaz biridir.

Özdeş: Kısa boylu, şişko, bıyıksızdır. Osman ile arkadaşlıkları çıkara dayanıyordu. Menfaatçidir. Büyükelçilikte ateşe olarak çalışıyor. İktidar partisinin sadık elemanı idi. Osman Ankara'ya geldiğinde ona kadın ayarlarıydı.

Afife'nin Yengesi: Afife'nin ölmüş ağabeyini eşidir. Geçimsiz birisidir. Afife'ye namusunun hesabını soran ama zamanında kendi uygunsuz işler yapan birisidir.

Ömer: Afife'nin kardeşidir. Uzun boylu, kır saçlı ve sakallıdır. Afife'yi döver ve tehdit eder.

Taksi: Mustafa ile aynı apartmanda oturan, hırçın çocuğun babası, kısa boylu, cılız, asabi bir adamdır. Mustafa'yı her seferinde tehdit edip, canına kast etmek isteyen birisidir.

Çocuk: Mustafa ile aynı apartmanda oturan, tartıştığı hırçın, haşan, asi ruhlu, cin gibi bir çocuktur.

Cenk'in Babası: Genç yaşta emekli olmuş. Lefkoşa'da kendi mahallesinde bir bakkaliye dükkânı açmıştır.

Selahattin: Afife'nin ölen kocasıdır. Mustafa'yı ona benzetir. 10 Denктаş, İki yaşlı adam, Komşular, Profesörler, Kıbrıslı öğrenciler, Mustafa'nın kız kardeşi ve küçük kardeşi apartman kapıcısı, uçaktaki hostes, doktorun sekreteri, Mustafa'nın akrabası.

Romanı mekân açısından değerlendirdiğimizde romandaki olay üç ayrı mekanda geçmektedir: Ankara, Kıbrıs, Londra' da geçer.

Açık Mekân: Mustafa yaz tatili için gittiği Londra'da Mary ile tanışması, onunla gezip güzel günler geçirmesi. Afife'nin yanında geçirdiği zamanlar neşe ile eve dönmesi, Kıbrıs'ta geçirdiği zaman, mangal sefası, Girne'ye gidip denize girdiği zamanlar ve arabasıyla Dere boyunda, Girne Caddesinde tur atmaya bayılırdı.

Kapalı Mekân: Mustafa'nın mutsuz olduğu anlardır. Ankara'da ilk oturduğu apartmanda başka bir dairede kalan bir çocuk ve taksici babasıyla tartıştığı zamanlardır. Bir gün Afife'nin evine gittiğinde onun hamile olduğunu öğrendiği anlardır. Otel odasında babası ile tartışıp tokat yediği zamanlardır.

Romanı zaman açısından değerlendirdiğimizde romanda kronik bir zaman olduğu görülmektedir. Olaylar belirli bir sıra içinde gelişmektedir. Ayrıca akronik bir zaman da vardır. Ara ara geriye dönüşler görülür. Sf:25'te Mustafa'nın dayısı '1964'te Kıbrıslı öğrenciler savaşmak üzere gönüllü olarak Erenköy'e giderken son

anda . kaçtığını kayınbiraderinin yüzüne vurmıştır. Sf:44'te Mustafa, Ankara'ya giderken uçaktaki sarışın hostesi Londra' da tanıştığı Mary' e benzetip onunla yaz tatilinde gezdiği günler aklına gelip dalıyor.

Bakış açısı olarak yazar_anlatıcı, hikaye edici bakış açısı kullanılmıştır.

III-Bir Gün Belki

Kıbrıs Türk varoluş mücadelesi çerçevesindeki bu romanda, Kıbrıs Türkü Mehmet ile Rum kızı Nitsa birbirlerine aşık olurlar. Mehmet'in babası Türk Mukavemet Teşkilatı TMT, Nitsa'nın babası ise Rum tedhiş örgütü EOKA üyesi olduklarından iki genç arasındaki ilişki gizli ve geceleri yürür. Bu sırada Rumlar Boğaziçi köyüne saldırır. Mehmet TMT'de görevlidir ama ikilinin aşkı, görüşmesi devam eder. Rumlar'ın adanın pek çok yerinde Türkler'e saldırdığı bu süreçte Nitsa, Mehmet'ten hamiledir ve Mehmet onu çatışmalar içinde görmeyi sürdürür. Bu sırada EOKA'cılar onu yaralar ve Nitsa'nın evine, odasına sığınır. Ertesi gün kaçar. Nitsa'nın babası durumu öğrenir, kızın döver, çocuğun düşmesine sebep olur ve onu İngiltere'ye yollar. Nitsa'nın mektubu ile durumu öğrenen Mehmet, Nitsa'nın babası Hristo'yu vurur ve vatan savunmasına koşar. Roman 1963_1964 yıllarındaki olayları kapsar. Kıbrıs Türkleri ile Rumların karma olarak yaşadığı Boğaziçi köyü ve çevresinde geçer. Türk genci olan Mehmet, babası Davut'a çalıştığı işlerde yardım eder. Ağaçların üstüne çıkar, harnup silkiyordu. Harnup silkme işini erkekler yapar, kadınlarda toplama işini yaparlardı. Toplanan harnuplar sepete doldurulurdu. Bir gün Rum kızı Nitsa ile Türk genci Mehmet rastgele karşılaşırlar. Bu karşılaşma zamanla derin bir aşka dönüşür. Mehmet karşılaştıkları yerde belki gelir umuduyla Nitsa'yı bekliyordu. Nitsa gelmiş ama aralarında Mehmet'in istediği gibi bir konuşma geçmemiştir. Nitsa'dan buluşma sözü alamamıştır. Mehmet'in babası, Nitsa'nın babası Hristo'yu sevmez, Nitsa'nın babası da Mehmet'in babası Davut'u sevmiyordu. Aralarında harnup işini birbirlerinden önce bitirmeye çalışıyorlardı. Bu duruma Mehmet anlam veremiyordu. Davud ve ailesi yemek yiyorlarken Yusuf adında bir çocuğun Hristo'nun harnup işini bitirip gittiğini haber vermesi üzerine Davut çok sinirlenmiş ve morali bozulmuştur. Ailesine söylenip durmuştur. Mehmet bu durumu annesine sorma düşüncesindeydi. Bu arada Mehmet ,,_ olarak Nitsa ile dalga geçme düşüncesindeydi. Böylece arkadaşlarına hava atacaktı. Sonra içtiği TMT andını anımsadı. Rum kızı ile dalga geçmenin içtiği anda ters düşüp düşmeyeceğini düşünmüş, bir şey olmaz kanısına varmıştı Hristo ile Davut'un da aralarının kötü olma sebebi; Türkler daha önceden Yunanlılar için 'Küçük Asya Bozgunu' yaratarak

Megali İdea'nın önünü kesmişlerdi. Yunan bayrağı çekip köy papazının peşinde Türk mahallesine yürüyüş yapıp 'Zito Enosis' diye bağırırmışlardır. Sonra 'Küçük Asya Bozgunu gelmiş bu kez Türkler, Türk bayrağını çekip Rum mahallesine yürümüşlerdi. 'Yaşasın Türk Ordusu' diye haykırmışlardır. Hristo o zamanlar on yaşındaydı. Türkler arasına yaşıtı olan Davut kin duymaya başlamış, oç alma isteği vardır. Nitsa da babası ile Davut arasındaki harnup meselesini anlayamamış annesine sormuştur. Seneler önce bir düğünde yapılan yarışmada Davut ile Hristo güreşirler. Hristo yenilir. Kını daha da artar. Bunun üzerine meyhanede otururken köyün komik, fıkracı halk bilgisi ikisinin de harnupları var kavga yerine harnup toplama işinde yarışmalarını ister. O günden sonra harnup toplama işini birbirlerinden önce bitirmeye çalışmışlardır. Mehmet'in köyden arkadaşı olan Dinçer'in düğünü olacaktır. Mehmet düğün günü Nitsa ile yeniden karşılaşır. Mehmet bu durumu yeğeni Bayram'a anlatır. Bayram Deli Hristo'nun evini bilmektedir. Mehmet, Nitsa'nın evini görmek için Bayramın traktöre binmiş yol almıştır. Evin yolunu bulmuşlardır. Yolda Nitsa ile karşılaştı. Mehmet evlerinin avlusunda Nitsa ile buluşmayı teklif etmiş fakat Nitsa kabul etmemiştir. Bir gün Mehmet harnup toplarken Nitsa ile yeniden karşılaşmış, Nitsa daha önceden evin arkasındaki sırtta buluşma teklifini kabul ettiğini Mehmet'e söylemiştir. Buluşma günü gelmişti. Mehmet ile Bayram ile yola çıkmışlardır. Mehmet'in heyecandan yüreği hopluyordu. Artık buluşmuşlar, birbirlerine sarılıp, koklaşıyorlardır. Tekrardan buluşma yeri belirlendi bir hafta sonra buluşmuşlardı. Mehmet tek başına gitmişti. Bayram'ı da tehlikeye atmak istemiyordu. Nitsa babasının 'Türklerin hepsini öldüreceğiz, bir tane Türk kalmayacak' gibi sözler söylediğini işitmiş bunu Mehmet'e söylemiştir. Ayrıca evlerine sürekli birileri lt • gelip babası ile konuştuklarını da anlatmıştı. Mehmet bu durumdan şüphelenir durumu ilk Bayram'a anlatır. Mehmet üçüncü kez yine buluşma yerindeydi. Nitsa gelmemiş, Mehmet bu duruma çok sinirlenip söylenmiştir. Nitsa'nın kendisi ile oyun oynadığını düşünüyordu. Tekrar buluşmuşlar, Nitsa gelememe sebebini Mehmet'e açıklamıştır. Bir sonraki buluşmada Mehmet ile Nitsa birlikte olmuşlardır. Mutludurlar. Fakat ülkede sorunların çıkacağından korkuyorlardır. Mehmet, Nitsa'ya tekrar geleceğini onu bırakmayacağını söylemiştir. Artık Mehmet, Nitsa'yı gerçekten sevmeye başlamıştı Rumların beklediği Akritas planı artık uygulanacaktı. Lefkoşa' da Türklerin etkisizleştirilmesini ve başkentin denetim altına alınmasını öngörüyordu. Bu arada Lefkoşa' da başladı haberini gelmiş Karayannis toplantı düzenlemiştir. Boğaziçi'nin

Türk mahallesine de haber erken geldi. Lefkoşa'nın Tahtakale semtinde Rumlar Türk aracına pusu kurarak ateş açmıştır. Bayram, Mehmet'e durumu anlatıp göreve çağrıldıkları haberini verdi. Artık çanakların açılması emri gelmişti. Türklerde hazırlıkları yapıp, önlemler alıyorlardı. Çanaklar açılıp silahlar çıkarılmıştır. Kıbrıs'ta acılı günler başlamıştı. Lefkoşa'da, İskele'de Türklerden şehit haberleri geliyordu. Sürekli felaket haberleri geliyordu. İnsanlar kaçırılıyor. Yiyecek özellikle un, sigara sıkıntısı çoğalıyordu. Türklerde bu yüzden gereksinimleri karşılanmadığı takdirde yolu kesme karan aldılar. Rumlar her gün yolu kullanıp kente iner her gereksinimlerini karşılarlardı. Bu yol Türklerin denetimindeydi ama yiyecek konusunda sıkıntıya düşmüşlerdir. Bu arada Lefke, Mağusa, Leymason'daki Türk mahallelerine saldırılar tüm hızıyla devam ediyordu. Köyün çobanı Osman, Amerikalı Türk düşmanı olan Tsiro'yu öldürmüştür. Bu durum Rumlarda Türklerle karşı saldırmak için bir bahane olmuş ve öç almak için harekete geçmişlerdir. Karayannis kafasındaki sinsî planı uygulamak için işe koyulmuştur. 'Türkler ateş çemberinde tutulacak, her ev ateş altına alınacak, hayvanlar dahi vurulacaktı.' Savaş tüm hızıyla devam ediyor. Rumlar, Türkler tarafından Boğaziçi köyünden püskürtülüyor. Türklerden yaralanan, yitirilen olmuyordu. Artık bir sessizlik olmuş ve Ateşkes yapılmıştır. Mehmet çok uzun süreden beri Nitsa'yı görmemiştir. Bunun üzüntüsünü yaşıyordu. Nitsa ise Mehmet için endişeleniyordu. Artık evlerinin avlusu da tehlikeli olmuştu. Nitsa daha önceden konuştukları buluşma yerine gitmişti. Mehmet orada yoktu. Mehmet'te Bayram'a Nitsa'mın yanına gideceğini onu uzun zamandır görmediğini söylüyordu. Yine buluşup hasret giderdiler. Bu arada TMT' ciler tüm hızıyla önlemlerini alıyorlardı. Geçitkale'ye Hüseyin'in oğlu Eti görevlendirildi. Bu arada Tsiro'nun öldürülmesinden sonra Türkler'e onca ateş açılmasına karşın hiçbir sonuç alamamaları Karayannis'i çılgına çeviriyordu. Bunun üzerine ansızın mevzilere Rumlar ateş açtılar. Mehmet bir gece yine Nitsa ile buluşmaya gitmek için gizlice karanlıkta yola çıkmıştı. Rumlardan biri onu görmüş, çatışmışlardı. Mehmet omuzundan vurulmuştu. Kendini Nitsa'nın odasına zor atmıştır. Nitsa, Mehmet'in yarasını temizlemiştir. Mehmet uyandıktan sonra gitmek için hazırlık yapmıştı. Nitsa, Mehmet'e hazırladığı zarfı verdi, gidince okumasını istedi. Mehmet kendini zor olarak Türk mezarlığının yanındaki mevziye atmış, Orada baygın bulunmuştu. Hemen arkadaşları tarafından sağlık ocağına taşındı. Davut, Mehmet'in cebindeki zarfı bulup almıştır. Eti Rumca bildiği için okumaya başladı. Zarfın içinden bir kadın bir erkek bir de bebek resmi çıkmıştır. Eti ne

olduğunu anlamaya çalışıyordu. Nitsa'nın Mehmet'ten hamile olduğunu herkes anlamıştı. Davut bu duruma çok şaşırılmış, Deli Hristo'nun kızı olduğunu öğrenince hepten çılgına dönmüş, bağırıp çağırmaya başlamıştır. Bu sırada Karayannis, Hristo'yu çağırıp vurulan kişinin kan izlerinin Hristo'nun evinde olduğunu söyleyerek Nitsa'nın odasına girdiler. Nitsa, Mehmet'in gece giydiği kıyafetleri giymiş duruyordu. Babası olanları anlamış, Nitsa'yı dövmeye başlamıştır. Nitsa tekmelerin etkisiyle bebeğini düşürmüştür. Mehmet, Nitsa'nın gebe olduğunu iyileşince öğrenmişti. Mehmet TMT'ye karşıda suç işlemişti. TMT için tehlike yaratmıştı. Eti, Mehmet'e istemeyerek de olsa cezalandırılacağını söyledi. Mehmet'i görevden almış, silahını da almıştır. İki ay mevzide duramayacaktı. Mehmet dışlanmaya başlamıştı. Kimse selam vermiyor, onu yolda görenler kafasını çeviriyordu. Mehmet hastaneden çıktıktan sonra eve gelmiştir. Davut onu dövmüş ve evden kovmuştur. Mehmet'te cezasını çekmek için annesi, kız kardeşi ve teyzesiyle vedalaşıp gitmiştir. Hristo tarafından dövülen Nitsa apar topar hastaneye kaldırılmıştır. Herkes ona soğuk davranıyor, laf atıyordu. Deli Hristo, Nitsa'yı evde görmek istemediğini onu Londra'ya göndereceğini söyledi. Bu durumu öğrenen Nitsa, can dostu Niki'den yardım ister. Niki'ye mektup verip onu Mehmet' e vermesini ister. Mehmet kararını vermiş, Nitsa ile buluşmak için yola koyulmuştur. Niki tedirgin, korku içinde Nitsa'nın verdiği mektubu Mehmet' e vermek için yola çıkar. Zarfı Mehmet'e verir. Nitsa ile ilişkilerinin Hristo tarafından öğrenildiği Mehmet'e söylemiştir. Nitsa'nın Hristo'dan dayak yediğini ve bebeğini düşürdüğünü de söyler. Mehmet bu duyduklarından sonra çok" üzölmüş adeta dünyası yıkılmıştır. Kararını ermiş, Hristo'yu öldürmüştür. Kurşun sesleri karargâhtan duyulmuştur. Bu arada Deli Hristo'nun evinde öldüröldüğünü duyan Karayannis çıldırmış, 'Törlöklere öölüm, ööç alınacak, Törlöklere temizleyelim' gibi sözcükler kullanmıştır. Mehmet, Nitsa'nın mektubunu okumuş 'Bir Gün Belki kavuşuruz' ümidi vardı. Hatta Londra'ya gitmeyi düşünmüştü. Rumlar uzun süren hazırlıklarını sonra Boğaziçi'ne hücum ederler. O sırada Mehmet, Rumların Törlöklere hakkındaki kötü konuşmalarını ve ellerinde silahlarla köyüne doğru ilerlediklerini görmüştür. Ailesini ve akrabalarını arkadaşlarını, TMT' de içtiği andı anımsadı. Silahını alır ve savaşa doğru koşar.

Mehmet (Baş Karakter): Boğaziçi köyünde ailesi ile birlikte oturan bir Türk gencidir. Boylu poslu, yakışıklı, kahverengi gözleri karaya çalını dağınık saçları

vardır. TMT'nin ant içmiş bir arısıdır. Nitsa adındaki Rum kızına aşık olmuştur. Nitsa'nın babası Türk düşmanı olan Deli Hristo'yu öldürür.

Yan karakterler; Nitsa, Davut, Zehra, Bayram, Dinçer, Maria, Hasan, Tahir, Niki, Salih, Süleyman Dede, Öğretmen Ertuğrul, Muhtar Hüseyin, Fahri, Tuncer, Taner, İlker, Ertan, Hakkı, Fevzi, Derviş, Mehmet Ali Dayı, Yıldırım, Eti, Emine Mahmut, Fuat, Kemal Bey, Necdet, Ayer Bey, Kenan Bey, Bağdadi, Ahmet, Cahit, Bekir, Bibiro İbrahim, Dilek, Yusuf, Arif Osman.

Nitsa,: Boğaziçi köyünün Rum mahallesinde ailesi ile yaşar. Mehmet ile birbirlerine aşıktırlar. Mehmet'ten hamile kalır. Babası tarafından bebeğini yitirir. İri yeşil gözleri, duru doğal bir güzelliği vardır. Kumral saçlıdır.

Davut: Mehmet'in babasıdır. TMT'nin önde gelenlerindedir. Vatansever, ülkesi için canını feda etmekten çekinmez. İyi bir güreşçidir. Bu yüzden Pehlivan lakabını almıştır. Rumları hiç sevmez. Boylu poslu, güçlü kuvvetli bir adamdır.

Zehra: Mehmet'in annesidir. Çalışkan ailesine karşı sorumluluklarını fazlasıyla yerine getiren bir bayandır. Oğlu Mehmet'i çok sever. Hep onun yanında olmuştur.

Bayram: Mehmet'in yeğenidir. TMT'de görev alır. Aynı zamanda traktör sürücüsüdür. Mehmet' e her türlü yardımda bulunur. Hiç yanından ayrılmaz. Babası oldukça varlıklıdır. Okumamıştır. İş konusunda yırtık, yürekli, güvenilir ama kız konusunda çekingen bir gençtir.

Dinçer: Mehmet'in yakın arkadaşıdır.18 yaşındadır. Pelin ile düğünleri olur. Yoksul bir ailenin çocuğudur. Köyde iyi bir avcı olarak tanınmıştır. Babasına işlerde yardım eder.

Mariya: Nitsa'nın annesidir. Kocasının tersine Türklere karşı kin duymuyordur. Nitsa'nın Türk genciyle ilişkisi olduğunu, ondan gebe kaldığını öğrendikten sonra bile kızının yanında olur.

Hasan: TMT üyesidir. Mehmet'in amcasının oğludur. Mehmet'i TMT'ye üye yapar. Vatansever birisidir.

Tahir: Dinçer'in babasıdır. Topraksız köylüdür. Altı çocuk babasıdır. Çalışkan birisidir.

Niki: Nitsa'nın can dostu, sırdaşı, iyi bir arkadaşıdır. Nitsa için tehlikeyi göze alıp gece yansı Nitsa'nın verdiği mektubu Mehmet' e götürmüştür.

Salih: Köyde üzüm suyundan zivaniya çıkararak tek kişidir. Bu durum onun için mutluluktur. Şen şakrak birisidir.

Süleyman Dede: 80 yaşında hayatı boyunca pulya avı yapar. Rumlara çok kızar.

Öğretmen Ertuğrul: Köyde TMT'nin başkanı 28 yaşında, kısa boylu, atletik vücutlu genç bir adamdır. Saçları hafif dökülmüştür. Evli ve üç kız babasıdır. Eşi de öğretmendir. Köyde iyi bilinen, sevilen ve sayılan bir kişidir. Atak, girişken birisidir.

Muhtar Hüseyin: 52 yaşında, orta boylu ve şişmandır. Kır saçlı ve gürdür.

Fahri: Bahçeler köyündendi. Boğaziçili bir kız ile evlenmişti. Bahçe işi yapıyor. Ürettiği sebzeleri pazarlayarak ailesine iyi bir geçim sağlıyordu. Üç oğlu, iki kızı vardır. Altıncı çocuğunu bekliyordu. İşine, malına düşkün biriydi. Köyde kaybolmuş bir daha haber alınmamıştır.

Tuncer: TMT'cilerdendir. Mevzi sorumlusudur.

Taner: Mücahittir.

İlker : Mücahittir.

Ertan: Arabanın sürücüsüdür. Mehmet'i sağlık ocağına götürür.

Hakkı: Genç bir mücahittir.

Fevzi: Rum tuzağı sonucu can verir.

Derviş: 15 yaşında, çiftçilik yapan babasına yardım eder. Rumların tuzağı ile gözlerini kaybeder.

Mehmet Ali Dayı: Bulli lakaplıdır. Mehrnet'in köylüsü, uzaktan akrabasıdır. Yaşlıdır. Rumlar koyun sürüsünü kaçırmışlardır.

Yıldırım: TMT'cidir. Ekibin başıdır.

Eti: Hüseyin Dayı'nın oğludur. Üniversite bitirmiştir. Orta boylu, tıknaz, genç bir iş adamdır. Lefkoşa' da Türk Cemaat Meclisinde yönetici olarak çalışır. Köyde çok sevilir. Mücahittir. Kod adı Hitit'tir.

Emine: Hüseyin'in karısıdır. Eti'nin annesidir. Yumuşak başlı, sessiz, her şeye katlanan, sınırsız özverisi olan bir kadındır. Tüm çocukları içinde Eti'yi bir başka severdi.

Mahmut: Mücahittir.

Abdullah: Mücahittir.

Fuat: Sürücüdür. İskele'ye Eti'yi getirir. TMT'cilerdendir.

Kemal Bey: İlkokulda öğretmenlik yapar. Uzun boylu, kır saçlı, gözlüklü bir biridir.

Necdet: Kısa boylu, tıknaz, saçları hafif kırışmış yakışıklı, 40 yaşındadır. Eti'nin ortaokul hocasıdır.

Ayer Bey: Öğretmen TMT'cidir. 40 yaşında, uzun boylu, esmer bir adamdır.

Kenan Bey: Polis komutanıdır. TMT' de Eti ile görev yaparlar. 50 yaşında, kır saçlı, orta boylu, tıknazdır.

Bağdadi: Kısa boylu, saçları hafif dökülmüş, şişmandır. İskele' de garsonluk yapar. Ahmet= Mücahittir.

Cahit: Mücahittir.

Bekir: Kayıp çobandır. Çalışkan birisidir. 45 yaşında çok kazanmış, kazandığını toprağa yatırmıştır. TMT ant içmiş biridir. Evli ve beş çocuk babasıdır. Rumlar tarafından öldürülmüştür.

Bibiro İbrahim: Hiç denecek kadar az toprağı vardı. 60 yaşında çobandır. Küçük eski bir evde yaşıyor. Evli dört çocuğu var. Öldürülmüştür.

Dilek: Mehmet'in kız kardeşidir. Abisinin yanından hiç ayrılmaz.

Yusuf: Kelle Dayı'nın oğludur. 13 yaşındadır. Deli Hristo'nun harnup toplamada Davut'u geçtiğini kendisine söyleyen kişidir.

Arif: Mücahittir.

Osman: Gençtir. Okumamış çobanlık yapar. Ufak_tefek, güçsüz_kuvvetsiz ancak yürekli ve ataktı. Amerikalı Türk düşmanı Tsiro'yu öldürür.

İkincil Karakterler; Hristo, Remzi, Yorgo, Ateksi, Karay Annis, Lefteri, Makarios, Tsiro, Kosta, Stavriniadis, Mihail, Aleksi, Kiriayakos, Refet.

Hristo: Kendisine Deli Hristo derler. Rum'dur. Türkleri hiç sevmez. Tam bir Türk düşmanıdır. Türklere köpek diye hitap eder. Nitsa'nın babasıdır. Bağnaz Elen milliyetçisidir. Türk sözcüğünden nefret ederdi. EOKA'cılardandır. Boylu poslu, güçlü kuvvetlidir. Kızının bir Türk genci olan Mehmet'ten gebe kaldığını öğrenmesi üzerine çıldırmış, kızını döverek bebeği öldürmüştür.

Remzi: Sevilmeyen, bozguncu, patavatsız biridir. Mehmet'ten dört yaş büyüktür. Kendinden yaşça küçüklerin arasına girip ortalığı karıştırır.

Yorgo: Nitsa'ya asılan Rum aylarca peşinde koşar, sonunda ona zorla sahip olmak istemiştir. Kaba, haşin, şarlata birisidir.

Ateksi: EOKA' cıdır.

Karay Annis: EOKA örgütü lideridir.

Lefteri, : Karayannis'in yardımcısıdır.

Makarios : Rum cumhurbaşkanıdır.

Tsiro: Lakabıdır. Asıl adı unutulmuştur. Boğaziçi'nde yoksul bir ailenin çocuğu olarak doğmuştur. Genç yaşta Amerika'ya gitti. Türklere aşağılayıcı laflar söyler. Türk düşmanıdır. Çoban Osman tarafından öldürülür.

Stavriniadis: Rum askeridir.

Kosta: Mehmet'in attığı kurşunla yaralanan Rum askeridir. Aynı zamanda o da Mehmet'i kolundan yaralar.

Mihail: Karakol'un sorumlu polis subayıdır.

Aleksi: EOKA lideridir.

Kriyakos: Üst düzey yöneticisidir.

Rafet: Mehmet'e sürekli kötü laflar dokunduran kişidir. PAPAZ, EOKACILARDIR.

ARKA KARAKTERLER

Davut'un arkadaşları, Cuma Amca, Köylüler, Rum Muhtarı, Öğretmenler, Rum Çoban, Tsiro'nun Amcası, Rum Polisler, Serdar, Doktor, Hemşire, Ebe, Üst Düzey Yöneticileri, Hasta Bakıcıları, Kelle Dayı, Pelin, Ahmet, Metin, .. Kezban, Dimitri, Altay, Turgut Dayı, Kara Salih, Yasemin, Küçük Mehmet, Şevket Dayı, Hasan Bulli Kardeşlerdir. Mida, Musa Dayı, İskit Dayı, Gogo, Cora Dayı, Ertan, Nihat Bey, Fatma, Stalin, Ateşli'dir. Refet, Mustafa, Özer, İbrahim, Halil, Talat'tır.

Romanda mekan olarak Olaylar Boğaziçi köyünde geçer. Geçitkale'de (Rum mahallesinde, Türk mahallesinde) Beştulum Köprüsü, Masatepe, Lefkoşa, Cenktepe, Mermertepe'de geçer.

Açık mekan: Mehmet'in Nitsa ile evlerinin avlusunda buluşması, öpüşüp, koklaşmaları. Mehmet, Bayram ve Derviş meyhanede içki içip eğlenmeleridir. Bayram'la köprüde oturup eğlenmeleridir. Nitsa ile birlikte oldukları gecedir. Nitsa ile buluştuğu günlerdir.

Kapalı mekan: Lefkoşa'da İskele'de savaşlarda verilen şehit ve yaralı haberlerinin olması. Türklerin komşu köy olan Geçitkale'ye göç ettikleri haberleridir. Mehmet'in görevden alınıp, ceza verilmesidir. Mehmet'in babasından dayak yemesi, evden kovulmasıdır. Nitsa'nın babasından dayak yiyip bebeğini düşürdüğünü ve Londra'ya gönderildiğini öğrenmesi kapalı mekanlarıdır.

Romanda mekana baktığımızda bir kronik zaman olduğunu görüyoruz.

Olaylar belirli bir sıra içerisinde gelişmektedir. Romanda 1963-1964 Rum saldırıları anlatılır.

Romanda mekan olarak akronik zaman da vardır zira ara ara geriye dönüşler görülür. SF:19 Mehmet'in TMT'ye girişini anımsaması vardır. Romanın bakış açısı, yazar anlatıcı bakış açısıdır.

Bir Gecede

Bu romanda da Kıbrıs Türk milli mücadelesinin içinde bir fablden hareketle eser kurgulanır. 1963'te başlayan Rum saldırıları ve ambargolarından nasibini alan karma

köy Lefkara'daki Türkler'in Geçitkale'ye bir gecede toplu göçü sürecinde yaşananlar konuyu oluşturur. Köylüleri örgütlemek, yoklukla, saldırılarla mücadele etmek, Rumlar'la pazarlıkta Türkler'i temsil etmek kahraman karakter, Lefkara TMT komutanı Turgut'un omuzundadır. Turgut, kadın, çocuk ve zordakileri, sayıca üstün durumdaki Rumlar'dan korumak için Geçitkale'ye göçürme planını başarıyla sonuçlandırır, kendisi de adamlarıyla köyü boşaltıp göçer. Turgut Sami, romanın ana kahramanıdır. Türk Mukavemet Teşkilatı'nın gizli direniş örgütünün en önde gelen kişilerinden biridir. Köyün telefonu bir gün aniden çalar, köyün çobanı Hasan telefona bakar. Arayanlar, Turgut Sami'yi istemekteydiler. Telefonla arayan kişi savaşın başladığını ve hemen tedbirlerin alınması hususunda Turgut'a bilgi aktardı. Turgut da Hasan'a bazı isimler vererek onlara hemen haber vermesini ve savaş konusunda her an hazır olmaları yönünde ikazlar yaptı. Savaş hallerinde herkes vazifesinin ve ne yapması gerektiğinin bilincindeydi. Köyün önemli gençlerinden TMT mensubu Acar; konuşulanları duymuş ve Turgut'un peşinden gitmiştir. Acar ve Turgut, Osman'ın evine giderler. Osman da TMT mensuplarından ve köyde de çok sevilen kişilerden biridir. Turgut, Osman'a savaşın başladığını söyler. Turgut, doğrudan görüşmek istediği diğer şahısların evlerini de bir bir dolaşarak durumu anlatır. Acar'dan Rum mahallesini dolaşıp, olup biteni gözlemlemesini ve bilgi vermesini ister. Kendisi de önceden belirlenmiş görev yerlerini dolaşmaya başlar. Köyde yaşayan Türklerin sorumluluğu ona aittir. Görevi köylüleri saldırılardan en az zararla ferahlığa kavuşturmaktır. Acar, Turgut'un verdiği görevi yerine getirmek için Rum mahallesine doğru yürürken sıkıntılıdır. O gece çalan telefonu umursamasaydı, Gülsüm'ü kaçıracaktı. Acar, gittiği Rum mahallesinde hiçbir olağan dışılığa rast gelmedi. Turgut ile Osman bu konuda konuşup düşünüyor, önlemler almaya çalışıyorlardır. Bu arada da ekmek, sigara gibi ihtiyaçları köyde azalmaktadır. Okul da köy dışında olduğundan çocukları okula göndermiyorlardı. Turgut, Mustafa öğretmenle konuşup çocukları evlerine göndermesini rica eder. Herkeste bir tedirginlik vardı ve herkes çocuklarını soruyordu. Bu arada Lefkoşa'da kan gövdeyi götürüyor, “adada tek Türk kalmayacak” gibi sloganlar ve söylentiler git gide çoğalıyordu. Rum 'fırıncılar, Kooperatifin ve bakkaliyenin Türklere ekmek vermediği yönündeki söylentiler de git gide çoğalıyordu. Turgut, Osman ve Mustafa öğretmen konuşup “çanak açılıp silahlarla bombalar hazır duruma getirilecek, evlerdeki av tüfekleri savunma için örgütlenecek, ve gerekirse tüm erkekler göreve çağrılacak” kararını aldılar. Silahlar,

öğretmen evinde kalan Mustafa öğretmenin lojmanında bulunuyordu. Yattığı odada karyolanın altına gömülmüştü, gömüldüğü yerden silahları çıkarttılar. Turgut, arkadaşlarından silah sayısının her yerde konuşulmamasını yönünde bir istekte bulundu. Acar ise hem yorgun düşmüş hem de Gülsüm'ü düşünüyordu. Acar, ilkokulu bitirdikten sonra babasıyla birlikte çalışır, dağı, taşı, ormanı, kın çok sever, oralarda özgürce dolaşarak keyif alırdı. Çok kitap okur, sık sık ava giderdi. Bir gün kırlarda gezerken çiçek toplayan Gülsüm'ü görmüş ve aşık olmuştu. Gülsüm'le buluşuyorlar, aşk yaşıyorlardı. Acar, Gülsüm'ü babası Ramadan'dan istemiştir. O da Acar'ı ipsiz sapsiz bulduğundan ve de Acar'ın babası Hasanagi sevmediği için onları aşağılamış ve reddetmiştir. Acar kararım vermiş Gülsüm'ü kaçıracaktır. Gün ağardıktan sonra karargahtakiler sırayla evlerine gitmeye başlamışlardır. Turgut önce evine uğramıştır. Aliye çocuklarının ne yiyeceğini düşünüyordu. Sokakta da ekmeğin sorunu vardı. Turgut'un aklına tek çıkar yolu olan en yakın Türk köyü olan Geçitkale'ye ulaşarak oradan un sağlamaktı. Kararını vermiş kamyon sahibi Mustafa Kolosi'ni aradı. Kamyona gidip yola düştüler. Jandarma Karakoluna doğru ilerlediler. Karakolda görev yapan Rum çavuş Karamani onları karşıladı. Ekmeğin, sigara almaları için izin vermişti. Bu durumdan Mustafa ve Turgut'un aklına geçmişte kurulan tuzaklar aklına gelmiştir. 1956 yılında İbrahim Derviş kamyonuyla giderken, diğeri de Şakir Hüseyin otobüsüne doluşan kadınlı, erkekli bir grup Geçitkale'ye film seyretmeye giderken olmuştu Turgut ve Mustafa Geçitkale'ye ulaşmışlar, buğday alıp yola çıkmışlardır. Türk mahallesinde coşkuyla karşılandılar, un çuvalları ambarlara boşaltıldı. Acar, Turgut'un Geçitkale'den dönüşünü heyecanla beklemişti o gece Gülsüm'ü kaçıracaktı durumu Turgut'a söyleyip onayını almak istiyordu bu durum Turgut'ta şaşkınlık yaratmıştı bugünlerde olmayacağını, o günler geçtikten sonra acara yardım edeceğinin sözünü vermişti. Acar önce üzülmüş ama Turgut'un söylediklerinin doğruluğuna inanmıştı bu durumu Gülsüm'e anlatmış sık sık geleceğini mektup yazacağını söylemişti

Kıbrıs radyolarında bile Türkçe yayınlan daha ilk günden değişime uğramış, radyoda çalışan Türkler saf dışı bırakılmıştı Türkleri kötülüyorlardı... o sırada Lefkoşa' da iki yüz Türkün öldürüldüğü haberleri moral bozukluğu yaratıyordu. Lefkara'nın Matyat köyünden dumanlar yükseliyordu. Bu dumanlar yakılan Türk evlerinden geliyordu Matyat'a habersiz gitmiş oranın durumunu Turgut'a anlatmıştır. Geçitkale'de İskele'nin Türk mahallesinin de saldırıya uğradığı söylentisi yayıldı. Bütün bu olaylar moral bozukluğu yaratıyordu. Turgut ile Mustafa Kolosine yılbaşı günü

Geçitkale'ye gitmek için yola çıktılar. İzin almak için köy çıkışındaki jandarma karakoluna uğramışlar, Rum çavuş Karamani bu sefer izin vermemiştir. Onlarda geri dönmek zorunda kalmışlardır. Turgut, köyde saygın yerleri olan Ali ve Mustafa Kolosine'yi alarak Rum mahallesine geçti. Rum Belediye Başkan, Muhtar ve iki Rum ile Rum Belediye Başkanı özel bürosunda görüşme yapıyorlardır. Türklerin papazlara ateş açıp birini öldürdüklerini söylüyorlardı. Turgut ve arkadaşları şaşırılmış bu olaydan haberdan değildirler. Rum Başkan ve Muhtar, silahlarını teslim etmelerini ancak öyle ateşkes yapabileceklerini söylemişlerdir. Turgut'un ise kafasında asla silahlan teslim etmeme düşüncesi vardı. Yılbaşı sabahı Turgut ile Mustafa'nın Geçitkale'ye gidişlerine engel olunması, Turgut başkanlığında bir heyetin Rum tarafına çağırılması haberleri Türk mahallesinde derin yankılar uyandırmıştır. Turgut kararlıydı. TMT andı içmiş kişiler olarak silahlar teslim edilmeyecek, sivil halkın güvenliği sağlanacak, mahalle boşaltılacak bu iş hemen bir gecede yapılacaktı. Bu iş karşı tarafça anlaşılmalı ve duyulmamalıydı. Geçitkale'ye dağdan ulaşılmaya çalışılacaktı. Turgut bunları düşünmüş arkadaşları ile birlikte bir an önce karar vermiştir. Çocuk, kadın, yaşlı hepsini Geçitkale'ye gönderme karar alındı. Turgut göç olayını Aliye'ye, Osman'da Faize'ye söylemişti. Erkekler eşlerine haber veriyor, hazırlıklı olmaları için uyarılıyorlardı. Bir tek sorun çıkaran Ramadan olmuştu. Acar, Gülsüm için endişeleniyordu. Turgut, Acar'dan görevinin başına gitmesini istiyor. Gülsüm'ü köyde bırakmayacağına söz veriyordu. Ailelerini yollarken TMT üyelerinin orada kalıp direnmesi çokta sağlıklı olmadığını bilincine vardılar. Herkes yollara düşmüş mahallede kimse kalmamıştı. Kafale halinde ilerliyorlardı. Ramadan, Acar'ın kendisine saygılı davranması ve sevecenliği onu şaşırtmış. Acar'a haksızlık ettiği düşüncesine varmıştır. Gülsüm'ü Acar'a vermeye karar verdi. TMT üyeleri de Lefkara'ya veda edip Geçitkale'ye göç etmişlerdir. Böylece büyük felaketten kurtulmuşlardır.

Turgut Sami (Baş karakter): 28 yaşında saçları bayağı dökülmüş, orta boylu ve zayıftır. Hafif çökük omuzlan güçlü bünyesi vardır. Konuşkan ve şakacı bir tiptir. TMT'cilerdendir. Köyde bağımsız olarak muhtarlık yapar. Evli ve altı çocuğu vardır. Görevi Rum saldırılarında köylüleri en az zararla kurtarmaktı. Çevresinde saygı duyulan bir kişidir.

Yan Karakterler: Acar, Osman, Faize, Aliye, Gülsün, Mustafa, Derviş Halil, Cemal Çobanoğlu, Mustafa, Hüdaverdi Mehmet Ali, Mihilakis, Tofi, Zehra, Hasan, Volkan, Ali Kolosine, İsmail Nuri, Kovanbeyi, Mustafa Kolosino.

Acar: Turgut'un köylüsüdür. TMT alınmıştır.19 yaşında, uzun boylu, ak tenli, kumral, yakışıklı ismi gibi Acar bir gençtir. Atak ve çeviktir. Mert, güvenilir, yürekli, ağzı sıkı bir gençti. Dağlarda çok gezdiği için Bulli lakabını almıştır. Kitap okumayı çok sever aynı zamanda filozof lakabını da almıştır. Rumcayı ana dili gibi konuşur. Ava gider, avladıklarını satar cep harçlığı yapardı. Köyün kızlarından Gülsüm'e aşıktır. Babası vermeyince kaçırmaya çalışır.

Osman: TMT'cilerdendir. 43 yaşında uzun boylu, iri yandır. Rüstiye bitirmiştir. Bakkaliesi vardır. Toprak delisidir. Turgut'un değer verdiği bir kişidir. Ev dışında sevilip sayılan bir insandı. Evde ise yüzü çok az güler, çocuklarına sevgisini göstermezdi. Faize ile evli Kemal, Mustafa, Mehmet, Sıdika ve Taner adında çocukları vardır.

Faize: Osman'ın eşidir.40 yaşında ama epeyce yıpranmış bir kadındır. Kısa boylu ve zayıftır. Koyu mavi gözleri, kızılımsı saçları, ak tenli düzgün burnu ile çok güzeldir. Gençliğinde ona 'Çerkez Kızı' derlerdi. Çocuklarına çok düşkündür.

Aliye: Turgut'un anlayışlı kansıdır.27 yaşında orta boylu, balıketinde, kızıl saçlı, eli yüzü düzgün, kahverengi gözlü güzel bir kadındır. IO yıldır Turgut'la evlidir. Ünlü Lefkara nakışçılarındandır. Tek yakını hayattaki annesidir.

Gülsün: Acar ile birbirlerini sevmektedirler. Yeşil büyük gözleri, kızıl "saçları, düzgün burnu, küçücük ağzı, kızıla çalan ak teni vardır. Yüzündeki çiller ona doğal bir güzellik veriyordu. Orta boylu, incecik belli, omzuna düşen gür saçları vardı. Babası onu Acar'a vermek istemez. Acar ile kaçma planları yaparlardı.

Mustafa: Köyde öğretmenlik yapar.24 yaşında ağırbaşlı, uzun boylu, az konuşan ve sessiz biridir. TMT'cilerdendir. Köylü ona büyük saygı duyar. Mustafa Kolosine'nin kızı ile nişanlanmış köyün eniştesi olmuştur.

Derviş Halil: TMT'cilerdendir. Kısa boylu, ufak tefek, yürekli bir tiptir.

Cemal Çobanoğlu: Turgut'un yardımcısıdır. Kısa boylu, cılız sesli, zayıf, 24 yaşında Lefkara'lıdır. Heyecanlı ve paniktir. Yerinde duramaz. Amerikan Akademiyi bitirdikten sonra Türk Kooperatifine sekreter yapılmış TMT' ye alınmıştır. Amerika'da doğan akrabalarının kızı ile sözlenmiş onunla evlenme düşleri kurar.

Mustafa: Turgut'un kardeşidir. 21 yaşında uzun boylu, atletik vücutlu birisidir. Çok hızlı yürür, avcılığı ile ün kazanmıştır.17 yaşında evlenmiş iki tane oğlu vardır. TMT'ye katılmıştır.

Hüdaverdi Mehmet Ali: TMT üyesi Türk muhtarıdır.

Mihilakis: Turgut yakın arkadaşıdır. Köylünün sinekçilik dediği sağlık görevini Turgut'la birlikte yürütüyor.

Tofi: Rum'dur. Turgut'un dostudur. Turgut ondan Geçitkale'ye gidebilmek için yardım ediyor.

Zehra: Gülsüm'ün annesidir. Kızının mutlu olmasını ister. Çok pasif bir kadındır. Kocasına ona değer vermez. Kocasına ağzını açıp tek bir kelime söyleyemezdi.

Hasan: Köyün çobanıdır. Turgut'un savaşın başladığını ilk söylediği kişi o dur. Evli, orta boylu, tıknazdır.

Volkan: Türk gizli örgütünün en güçlüsüdür. Polistir.

Ali Kolosine: Minibüsçüdür. Köyde saygın bir kişidir.

İsmail Nuri: TMT'cilerdendir. Orta boylu ve zayıftır. Ramadan'a, Geçitkale'ye göç edeceklerini söyleyen kişidir.

Kovanbeyi: Geçitkale'dedir. Turgut petek beyi olarak kovan beyine bağlıdır.

Mustafa Kolosin: Kamyon sahibidir. Turgut'u Geçitkale'ye götürür. Birlikte öylülere ekmek, sigara taşırlar.

Romanın İkincil Karakterleri; Ramadan, Mahmut, Yakup Vordo Süleyman'dır.

Ramadan: Köylülerdendir. Gülsüm'ün babasıdır. Erkek çocuğu olmamış, dört kız babasıdır. 60 yaşında sıska, saçsız, çipil gözlü, koca burunlu, koca ağızlı, küçük çenelidir. Ters, huysuz, uyumsuz, sevgisiz herkese tepeden bakan birisidir. Vorda (katır) lakap takarlar. Eşine kötü davranır, değer vermez. Türklerin sevmediği nefret ettiği bir tiptir. Hep Rumlardan alışveriş yapar Rum kahvelerine giderdi.

Mahmut: Acar ile Gülsüm askını herkes yayan, dedikoducu birisidir.

Yakup: Polis çavuşudur. Turgut'a silahları teslim eden kişidir. TMT ihanet edip satmış buna karşılık yüklü para almıştır.

Vordo Süleyman: Köylülerdendir. Turgut'un köylüleri idare etmesini çekemeyen birisidir. Turgut'un arkasından konuşur.

Romanın diğer arka karakterleri ise; Naciye, Nemci, Mehmet Ali, Hasan Bulli Kardeşler, Aliye'nin babası, Kemal, Mehmet, Mustafa, Sıdika, Taner, Çobanlar, Türk aileleri, Rum aileleri, Rum fırıncı, Rum bakkal, Kahveci, İsmail Şakir. Cemal Bayram, Osman Kemal, Şakir Hüseyin, Alper, Cambo, Latif Dayı, Meryem, Kezban, Neyire, Sefer, Sami, 27 Zerrin, Kooperatif Sekreteri, Şemsi, Hatice, Aliye Kadir, Asım Bey, Arif, Münise, Emin, Salih, Rum Belediye Başkanı, Rum Muhtarı,

Andrea, Yorgo, Makarios, Dr.Lisaridis, Hasanagi, Hamit, İbrahim Derviş, Ahmet Hasan, Halil Mustafa, Ali Çavuş, Mustafa Tremeşeli'dir.

Roman mekan olarak Kıbrıs'ta (Lefkoşa, Lefkara, Tahtakale, Geçitkale) dağ köyünde olaylar geçer. **Romanın** kapalı mekanı: Turgut'un telefonda savaşın başladığını öğrenmesi, Lefkoşa'da iki yüz Türkün öldürüldüğü haberlerinin olmasıdır. Tahtakale'de Rumların Türkleri tarıyor haberinin gelmesi, Lefkara' da Matyat köyünü yakmaları, Türk evlerinin yanmasıdır. Bir Gecede Lefkara'dan, Geçitkale'ye göç etmeleri kapalı mekandır.

Romanın açık mekanı, Turgut Sami'nin birçok köylüyü zarar görmeden köyden kaçırıp Geçitkale'ye göç ettirmesidir.

Romanın vaka zamanı: Romanda anlatılan olaylar 1963_1964 yıllarında geçmektedir. Romanda Kronik zaman da vardır. Olaylar belirli bir sıra içerisinde gelişir. Ayrıca akronik zaman olarak ara ara geriye dönüşler görülür. Sf:16'dan 25'e kadar Turgut'un TMT macerası, oraya nasıl katıldığı. Sf:59'da 1956 yıllarından bahseder köylülere kurulan tuzaklar anlatılır. Sf:83'de 1958 yılında Kıbrıs'ta bazı Türk köyleri kıyıma uğramıştır. Sf:93'te Turgut 'Hala Sultan Tekkesinde' silahları teslim alışını anımsamasıdır. Sf:122'de Osman'ın daha önceden Rum kadınla ilişki kurması aklına gelir.

Romanın bakış açısı; yazar anlatıcı bakış açısıdır.

Kaza

Eser temelinde, 2003 yılında Kıbrıs'ta iki taraf arasında sınır kapıları açıldıktan sonra bir trafik kazasında tanışan Türk genci Ayhan ile Rum kızı Marulla'nın öyküsünü işler. Daha önceki romanlarında yakın geçmişte Kıbrıs Türkleri'nin Rumlar'a karşı verdiği varlık savaşımını işleyen yazar, bu sefer tematiğini güncel bir trafik kazasından alır. Özellikle Marulla'nın kafasında şekillendirilen yanlış Türk imajı, Ayhan tarafından empati, kanıt gösterme, karşılıklı dinleme, anlama yoluyla değişmeye başlar romanda. Hatta iki genç birbirine sevdalanır. Ayhan, Türk kesiminde olayların olduğu yerleri Marulla'ya gezdirir ve ondaki kalıplaşmış kötü Türk imgesini parçalamaya çalışır. Bunda da bir noktada başarılı olur. Ancak Marulla'nın azılı bir Türk düşmanı olan babası kızından Türk genciyle ilişkisini kesmesini ister. Hatta Ayhan'ı yakalatmak için arabasına eroin koydurur. Ancak bu hileli oyundan kurtulan Ayhan Marulla'yı görmek arzusuyla Rum Kesimi'ne geçer. Ancak yakalanmak tehlikesi sebebiyle Türk tarafına gizlice dönmek düşüncesindedir. Kuzey'e geçirmek için Marulla'nın Aleksis adlı akrabasıyla bir plan yaparlar. Kaçışta

arabayı süren Marulla başka bir arabaya çarpınca Ayhan yakalanır, Marulla yaralanır. Yazar romanın sonunu kendi tamamlamaz. Okuyucuya seçenek sunar veya okuyucunun hayal gücünde istediği bir sonu düşlemesini, kurgulamasını isteyerek romanın sonunu bir tür açık bırakır. İsmail Bozkurt romanlarını değerlendirmeye geçmeden önce altını çizerek şu tesbitte bulunmak gerekir: İsmail Bozkurt, Kıbrıs Türk toplumunun belleğini tazelemesine vesile olması amacıyla, aynı zamanda estetik kuralları gözeterek romanlarını yazar. Onun, Yusufçuklar Oldu mu?, Mangal, Bir Gün Belki, Bir Gecede ve Kaza romanları realizme uygun olarak içinden çıktığı toplumun insanlarına, kültür, gelenek ve yaşantısına dair pek çok malzemeyi bünyesinde barındırır. İsmail Bozkurt bu açıdan âdetâ bir sosyolog gibi halkını tahlil eder. Romanlarında Kıbrıs coğrafyasına ada, insan ve Akdeniz ilişkileri bağlamında temalarını işlemeye özel bir önem veren İsmail Bozkurt, kendisiyle yapılan bir röportajda şöyle der: “Gerçekten de ben, doğduğum coğrafyayı romanlarıma, çok büyük oranda ve bire bir gerçekle yansıtmayı hedefledim. Aldığım tepkiler bu hedefime ulaştığımı gösteriyor ve bunun öyle olduğuna inanıyorum. Coğrafya-biyografi ilişkisine gelince: Doğduğum coğrafyayı romanlarıma, çok büyük oranda ve bire bir gerçekle yansıtırken, yaşanmışlıklarımın yazdıklarıma da yansımaları kadar doğal bir sonuç olamaz. Ben bu ülkenin kırsalında doğdum. Savaş, göç, sıkıntı, açlık, korku, toplu kıyımların yaşandığı bir ülkeden söz ediyorum. Çok sayıda kırılma noktaları oldu. Göçmen oldum. 1963 ve 1974’te çıktığım iki eve bir daha dönemedim. Savaşın tüm acımasızlıklarını yaşadım. Yaşamımın pamuk ipliğine bağlı olduğu, sonuna geldiği anlar oldu. Yanımda insanlar öldü. Küçük çocukların parça parça olmuş bedenlerine, işkence edilen insanlara tanık oldum. Bir devletin adım adım kuruluşunun merkezinde bulundum. Bütün bu yaşanmışlıkların, tanıklıkların, sorulan soruya göre coğrafya-biyografi ilişkisi bağlamında yazdıklarıma yansımaması olanaklı mıdır?”

Yazar yine aynı röportajda “gezilerin insanlara ve edebiyatçılara ciddi katkısı olduğunu düşünüyorum” diyerek ilk eserinin 1987 tarihli Kızıl Meydan’da Bir Uçak adlı gezi kitabı olduğunu ve serin, oğlunun tedavisi için Moskova’ya yaptığı geziden doğduğunu belirtir. İsmail Bozkurt, yirminci yüzyılın başında, Hikmet Afif Mapolar’ın eserleriyle yerli hayatın ve coğrafyanın Kıbrıs Türk Edebiyatına girdiğine işaret eder ve bunu, adadaki Türk yazınının özgünleşmesi olarak kabul eder: “Kıbrıs’ın coğrafyasının, insanının, doğasının, dağlarının, ormanlarının, köy ve kasabalarının edebiyata girmesi, Çağdaş Kıbrıs Türk Edebiyatı’nın habercisi ve

bir filizlenmeydi. Yerelleşme/yerlileşme eğilimi giderek güçlendi ve edebiyatın ana unsuru oldu.” İsmail Bozkurt’un romanlarını edebiyat coğrafyası bakımından çözümleme çalışmasında izlenecek yol daha önce Giriş bölümünde edebiyat coğrafyası kuramından söz ederken adı geçen edebiyat araştırmacısı Emel Kefeli’nin a) Yazarın Hayat Coğrafyası Deneyimleri; b) Gerçek veya Kurgusal Mekânlar; c) İşlenen-Seçilmiş Coğrafyanın Değerlendirilmesi alt başlıklarından hareket edilmekle birlikte, yazarın hayat coğrafyası deneyimleri, romanlarına konu ettiği gerçek mekânlarla bire bir olduğundan, çalışmamızda hayat coğrafyası deneyimleri ile gerçek mekânlar birleştirilerek bir arada ele alınacaktır. Ada-Akdeniz coğrafyasına özgü olan bitki örtüsü, nesnelere ve iklim kaynaklı motifler işlenen-seçilmiş coğrafyanın değerlendirilmesi maddesi içinde yapılacaktır.

Hikaye Anlatımı Yoluyla Kültürel Değerlerin ve Mirasın Paylaşılmasına İlişkin Bulgular

Kurumların ve ülkelerin geleceği, sahip oldukları kültürel değerlerin korunmasına, korunmasına ve paylaşılmasına bağlıdır. Bir kurumu ayakta tutan en temel unsurlar, yarattığı değerler ve değerleri oluşturmak için bir arada paylaştığı normlar, hikayeler ve kültürel bağlardır. Kültürel bağların oluşmasında iletişim, etkileşim ve paylaşım sürecinin etkili olması ve herkes tarafından kabul görmesi gerektiğinin farkında olmak gerekir (Adam-Troian, vd., 2021). Toplum, bulunduğu coğrafyada siyasi ve ekonomik gücünü sürdürülebilir kılmak için var olan değerlerini paylaşmalı ve çoğaltmalı, kültürel yapının sağlam olabilmesi için kültürel değerlerine sahip çıkmalıdır. Elbette bir toplumun kültürel yapısını ve değerlerini yaşatacak ve yaşatacak bir toplumda yetişmiş, her alanda kültürel değer ve zenginlik katabilen, entelektüel sermaye dediğimiz yetişmiş insan gücü gereklidir (Mariati, vd., 2021).

Toplumsal başarı yaratmak ve ülkenin görünürlüğünü sağlamak için entelektüel sermaye, istihdam, çalışma ve yaşam motivasyonu, kendini gerçekleştirme ve gelişme fırsatları çok önemlidir. Bir toplumu geleceğe taşıyan her bireye biçilen haysiyet ve saygı, bir toplumun gerçek aynasıdır. Bu nedenle toplumda yaşayan her bireyin ruh ve beden bütünlüğünün sağlanması ve hareket edebilmesi için ülke edebiyatına refahın bir parçası olarak yaklaşması, tarihi, jeolojik ve coğrafi değerlerini tanıması gerekmektedir. güçlü kültürel değerlerle ileriye dönük bir gelecek (Turdiyev, 2021). İyi oluş, varlığın ve geçmişinin farkında olmak ve bunun bütüncül bir değer olduğunu kabul etmekle tanımlanır. Toplumların edebiyatları ve toplumlarda yetişen aydın insanların değerleri, her bireyin refahına

katkıda bulunur. Böylece kültürel değerlerin paylaşılması, kuşaktan kuşağa aktarılması ve en önemlisi eğitim sistemi aracılığıyla eğitim programlarına dahil edilmesi kültürel mirasın sürdürülebilir bir yapı kazanacağını öngörmektedir (Yoo, vd., 2021). Bilişim teknolojilerinin pandemi sürecinden sonra ivme kazandığı ve her sektörde etkili olacağı düşünüldüğünde, paylaşım ve etkileşimin doğru planlandığı teknoloji platformlarının varlığı büyük önem kazanmıştır. Online toplantılar ve dijital kitaplar hem hızlı paylaşım sağlıyor hem de bu paylaşımları dünyada görünür kılıyor. Bu nedenle kültürel değerlerin teknoloji destekli paylaşımı sadece eğitim için değil aynı zamanda turizm ve ekonomi gibi birçok alanda bir ülkenin tanınması ve yaşatılması için gereklidir (Hisa, vd., 2021; Martins, vd., 2021). Bu çalışmanın amacı, toplumun değerlerinin çevrimiçi ortamda paylaşılmasının etkisinin uzman görüşleri doğrultusunda değerlendirilmesidir. Araştırma kapsamında kültürel değerlerin metaforlar aracılığıyla paylaşımı da ele alınmıştır.

Birinci Boyut: Sosyal Yaşamda Kültürel Değerlerin Paylaşılması

Araştırmanın birinci boyutu “Toplumsal Yaşamda Kültürel Değerlerin Paylaşımı” kapsamında olup, bu boyut ışığında araştırma verileri Tablo 1’de sunularak yorumlanmıştır.

Tablo 1 *Kültürel Değerlerin Toplumsal Yaşamda Paylaşımı Hayat*

Temalar	Frekanslar (n)	Yüzde(%)
Ülkemiz de dahil olmak üzere tüm dünyada kültürel değerler kaybolmaya başladı.	8	%47
Kültürel değerler yeni nesillere aktarılmalıdır.	11	%64
Kültürel değerler korunmalı	12	%70
Kültürel değerleri nesiller boyu yaşatmak	9	%52
Okullarda kültürel değerlere daha fazla vurgu	14	%82

Araştırmanın birinci boyutu “Toplumsal Yaşamda Kültürel Değerlerin Paylaşımı” kapsamında olup, bu boyut ışığında bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

K1: “Küresel dünyada maalesef kültürel değerlerimizi kaybetmeye başladığımızı düşünüyorum. Kendi kültürümüzü belirli alanlar dışında kullandığımızda yeni nesil tarafından gerici bir yapı olarak görülüyor.”

K2: “Günümüzde değişen toplumsal yapıya rağmen kültür etkisini insanın doğumundan itibaren göstermektedir. Bu nedenle sosyal ortamlarda birey elinden ve dilinden çıkan her durumda kültürünü paylaşır. “

K3: "Konuşurken elimden geldiğince yemeklerimizi ve tatlılarımızı yeni nesillere aktarmaya çalışıyorum."

K4: “Yaşamın bir parçası haline gelmiş bir kültürümüz var. Günlük hayatta birçok kültür parçasıyla yaşıyoruz. Yemekten folklor, sözlü eğlenceye kadar bir yaşam biçimidir.”

K5: “Kültürlü insan, eğitim düzeyi ne olursa olsun, kültürün bireye aktarımı aileden bellidir. Otururken ya da ayakta dururken bile hem aldığı eğitimi hem de aldığı kültürü simgeliyor. Hatta aile büyüklerimizden biri oturuyorsa veya otururken kalmaya çalışıyorsa dede, baba veya anne diyorum. . Kültürel değerlerde bence en önemli bir diğer kavram da saygıdır.” Araştırmanın birinci boyutu olan “Toplumsal Yaşamda Kültürel Değerlerin Paylaşılması” kapsamında, katılımcıların görüşlerine göre aşağıdaki yorumlar yapılabilir. Katılımcıların görüşlerine göre ülkemiz de dahil olmak üzere tüm küresel dünyada kültürel değerlerin kaybolmaya başladığı söylenebilir. Bu bağlamda kültürel değerlerin yeni nesillere aktarılması önerisinin önemli olduğu düşünülebilir. Dolayısıyla kültürel değerlerin korunması gerektiği ve kültürel değerlerin nesiller boyu yaşatılması gerektiği anlaşılmaktadır. Bu düşünce ve görüşler kapsamında okullarda kültürel değerler konusuna daha fazla önem verilmesi gerektiği söylenebilir. Dolayısıyla kültürel değerlerimize sonuna kadar sahip çıkmamız gerektiği katılımcıların görüşlerine göre değerlendirilebilir.

İkinci Boyut: Kültürel Değerlerin Paylaşımına İlişkin Örnek Hikayeler

Araştırmanın ikinci boyutu “Kültürel Değerlerin Paylaşımına İlişkin Örnek Hikayeler” kapsamında olup, araştırma verileri bu boyut ışığında Tablo 2'de sunularak yorumlanmıştır.

Tablo 2 *Kültürel Değerlerin Paylaşımına İlişkin Örnek Hikâyeler*

Temalar	Frekanslar (n)	Yüzde(%)
Yabancı ülkelerden gelen misafirlere kendi kültürel değerlerimizi tanıtmak	6	%35
Büyüklerimizden öğrendiğimiz kültürel değerleri arkadaşlarımızla paylaşmak	13	%76
Yabancı ülkelerden kardeş okul projelerine odaklanmak	10	%58
Daha fazla kültürel değer için zaman ayırmak ve hafta sonları etkinlikler düzenlemek	7	%41
Yabancı ülkelerde yaşayan vatandaşlarımız için kültürel değerlerle ilgili durumlar	4	%23

Araştırmanın ikinci boyutu “Kültürel Değerlerin Paylaşımına İlişkin Örnek Hikâyeler” kapsamında olup, bu boyut ışığında bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

K1: "Almanya'dan gelen bir Alman vatandaşını evimizde ağırladık ve köy yaşantımızla, kendi adetlerimizle tanıştırdık."

K2 : "Bir gün arkadaşlarımla toplandık, toplantımızda anneannemden öğrendiğim bir sözü söyledim ve uygun bir ortam olduğunda arkadaşlarım söylüyor ve görüyorum ki onlara da aktarıyorum."

K3: "İstanbul'dan kardeş okul projesinde okul olarak öğretmen ve öğrencileri ağırladığımızda bu ekipte yer aldım. Kendilerine kültürümüzün yiyecek ve içeceklerini ikram ettik, hediye ettik. Biz de onlara kültürel kıyafetlerimizi ve müziğimizi gösterdik ve dinlettik" dedi.

K4: "Misafirimiz olan kişinin içkiyle ilgili sürprizleri var mesela içki olarak, soğuk algınlığı çözümlerini anlattığımda şaşırıyor."

K5: "Hafta sonları aile büyükleriyle mangal yapmak ülkemizde bir gelenek haline geldi. Genellikle hafta sonları ailecek mangal yapmaya çalışıyoruz ve bu geleneği sürdürüyoruz." Araştırmanın ikinci boyutu olan “Kültürel Değerlerin Paylaşımına İlişkin Örnek Hikâyeler” kapsamında katılımcıların görüşlerine göre şu yorumlar

yapılabilir. Yurt dışından ülkemize gelen misafirlere kendi kültürel değerlerimizi tanıtmaya hikayelerinin kültürel değerlerin yayılmasında ve kalıcılığında önemli bir değer taşıdığına altı çizilebilir. Büyüklerimizden öğrendiğimiz kültürel değerleri arkadaşlarımızla paylaşma konusunda verilen örnek hikâyelerden, değerlerimizin nesiller boyu aktarılmasında ve değerlerin zamanla kaybolmamasında büyük önem taşıdığı katılımcı görüşlerinden anlaşılmaktadır. Yabancı ülkelere kardeş okul projelerine odaklanmak için verilen hikaye örneklerine göre kültürel değerlerimizin küreselleşmesinde önemli bir rol oynayacağını söyleyebiliriz. Kültürel değerlere daha fazla zaman ayırmanın ve hafta sonları etkinlik yapmanın kültürel değerlerin yaşatılmasında önemli rol oynadığı başta aileler olmak üzere katılımcıların görüşlerine göre değerlendirilebilir. Bunların yanı sıra kültürel değerlerin paylaşımına yönelik örnek hikâyeler kapsamında yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız için kültürel değerlere yönelik daha fazla çalışma yapılması gerektiği sonucuna varılabilir.

Üçüncü Boyut: Eğitimcilerin Kültürel Değerleri Paylaşma Görevleri

Araştırmanın üçüncü boyutu “Kültürel Değerlerin Paylaşılmasına İlişkin Eğitimcilerin Görevleri” kapsamında olup, araştırma verileri bu boyut ışığında Tablo 3'te sunulmaktadır.

Tablo 3 Kültürel Değerlerin Paylaşılmasına İlişkin Eğitimcilerin Görevleri

Temalar	Frekanslar (n)	Yüzde(%)
Bazı derslerde örf ve adetlere daha fazla yer verilmesi ve anlatılması gerekmektedir.	3	%17
Eğitimciler içinde yaşadıkları kültürü taşımaları ve eğitimin her anında konuları kültürle ilişkilendirmeli ve küçük yaşlardan itibaren öğrencilere aktarmalıdır.	8	%47
Öğretmenler sınıfta oluşan çok kültürlü yapıyı birbirleriyle paylaşmalı ve kendi deneyimlerini aktarmaya özen	3	%17

göstermelidir.

Okullarda halk oyunlarına daha fazla önem vermek, kültürümüzün müziğine gereken önemi vermek. 5 %29

Resim veya kompozisyonlarla tiyatro şeklinde öğrencilere ödevler verilerek akılda kalıcı ve öğretici etkinliklerin arttırılması. 4 %23

Araştırmanın üçüncü boyutu “Kültürel Değerlerin Paylaşılmasına İlişkin Eğitimcilerin Görevleri” kapsamında olup, bu boyut ışığında bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

K1: “Bazı derslerde örf ve adetlerimize daha çok yer vermeli ve anlatmalıyız diye düşünüyorum.”

K2: “Eğitimciler içinde yaşadıkları kültürü taşımaları ve eğitimin her anında konuları kültürle ilişkilendirmeli ve küçük yaşlardan itibaren öğrencilere aktarmalıdır. Öğretmenler sınıftan oluşan çok kültürlü bir yapıyı birbirleriyle paylaşmaya ve kendi deneyimlerini aktarmaya özen göstermelidir.”

K3: “Okullarda halk oyunlarına daha fazla önem verilmeli, kültürümüzün müziğine gereken önem verilmelidir.”

K4: “Okullarda halk oyunlarına daha fazla önem verilmeli, kültürümüzün müziğine gereken önem verilmelidir.”

K5: “Eğitimciler, aileden gelen kültür ve kültürü aşıladıktan sonra öğretmenlerimizin daha da geliştirilmesi için çalışmalıdır. Bunun akılda kalıcı ve öğretici olması için öğrencilere örnek resim veya kompozisyonlarla tiyatro şeklinde ödevler verilerek eğitimci ve öğrenen kültür kavramını birlikte oturtma konusunda birbirlerine yardımcı olabilirler.”

Araştırmanın üçüncü boyutu olan “Kültürel Değerlerin Paylaşılmasına İlişkin Eğitimcilerin Görevleri” kapsamında katılımcıların görüşlerine göre şu yorumlar yapılabilir. Eğitimcilerin kültürel değerlerin paylaşımına ilişkin görevleri kapsamında bazı derslerde örf ve adetlere daha fazla yer verilmesi ve anlatılması gerektiği söylenebilir. Eğitimcilerin içinde yaşadıkları kültürü taşımaları ve eğitimin her anında konuları kültürle ilişkilendirmeye ve öğrencilere küçük yaşlardan itibaren aktarmaya özen göstermeleri gerektiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların görüşlerine

göre sınıfta oluşan çok kültürlü yapının birbirleri ile paylaşılması ve kendi deneyimlerini aktarmaya özen göstermeleri gerektiği söylenebilir. Okullarda halk oyunlarına daha fazla önem verilmesi ve kültürümüzün müziğine gereken önemin verilmesi konularında ciddi çalışmaların yapılması gerektiği anlaşılmaktadır. Eğitimciler, aileden geçen kültür ve kültür, aileden aşılandıktan sonra, öğretmenlerimizin daha da gelişmesi için çalışmalıyız. Bu bağlamda eğitici ve öğrenen ikilisinin öğrencilere resimli veya kompozisyonlu tiyatro şeklinde ödevler vererek akılda kalıcı ve öğretici olması açısından kültür kavramını birlikte oturtmalarına yardımcı olabileceği düşünülebilir.

Dördüncü Boyut: Kültürel Değerlerin Paylaşılmasına İlişkin Ailenin Görevleri

Araştırmanın dördüncü boyutu “Kültürel Değerlerin Paylaşılmasına İlişkin Ailenin Görevleri” kapsamında olup, araştırma verileri bu boyut ışığında Tablo 4'te sunulmaktadır.

Tablo 4 *Kültürel Değerlerin Paylaşılması Konusunda Ailenin Görevleri*

Temalar	Frekanslar (n)	Yüzde(%)
Aileler çocuklarını büyütürken onları kendi milletlerine özgü yeme ve giyinme alışkanlıkları ile yetiştirmelidir.	4	%23
Aile kendi kültürünü yaşatarak çocuklarına öğretmelidir.	6	%35
Aile öncelikle büyüklere saygı ve sevgi göstermeli, küçükleri kucaklamalı ve sevmeli, herkese iyi davranmalı, hayvanları korumalı ve tüm canlılara zarar vermemelidir.	3	%17
Aile bağlarımızın, adamızın ve bizi biz yapan kültürel değerlerimizin önemini paylaşmak.	2	%11
Ailede kültürel değerlere sahip çıkmak ve bu doğrultuda hareket etmek	5	%29

Araştırmanın dördüncü boyutu “Kültürel Değerlerin Paylaşılmasına İlişkin Ailenin Görevleri” kapsamında olup, bu boyut ışığında bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

K1: “Aileler çocuklarını büyütürken kendi milletlerine özgü beslenme, giyim vb. alışkanlıklarını da yükseltmeleri gerektiğini düşünüyorum. Aksi takdirde kendi kültürünü kaybetmiş toplumlar tarih sahnesinden silinmeye mahkumdur.”

K2: “Aile, çocuklarına sahip oldukları kültürü yaşatarak öğretmeli ve onlara yerleşmesini sağlamalıdır.”

K3: "Aile, büyüklere saygıyı, küçüklerimizi sevmeyi, kucaklamayı ve sevmeyi, herkese iyi davranmayı, hayvanları korumayı ve tüm canlılara zarar vermemeyi öğretmelidir."

K4: “Aileler burada kutuplaşmaktan ve siyasi görüşümüze göre kültürümüzü yansıtmaktan uzak dursunlar. İnsanlığımızı, emeğimizi, aile bağlarımızın önemini, adamızı ve bizi biz yapan kültürel değerleri paylaşmayı aileler görev bilsin diye düşünüyorum.”

K5: “Ailelerin kültürümüze sahip çıkması gerekiyor. Çocukların ilk rol modelleri ebeveynleridir. Ailede kültürel değerlere sahip çıkmak ve bu şekilde hareket etmek, bu şekilde kültürel değerlere sahip yeni bir birey yetiştirecektir. Bu sayede kendine saygısı ve çevresindeki insanlara saygısı olacaktır.” Araştırmanın dördüncü boyutu olan “Kültürel Değerlerin Paylaşılmasına İlişkin Ailenin Görevleri” kapsamında katılımcıların görüşlerine göre şu yorumlar yapılabilir. Araştırma sonuçlarına göre kültürel değerlerin paylaşımına yönelik aile görevleri kapsamında ailelerin çocuklarını kendi milletlerine özgü yeme ve giyinme alışkanlıkları ile yetiştirmeleri gerektiği söylenebilir. Ailelerin sahip oldukları kültürü yaşatarak çocuklarına öğretme konusunda gerekli özeni göstermeleri gerektiği anlaşılmaktadır. Ailelerin büyüklere saygı göstermek, küçükleri sevmek, kucaklamak ve sevmek, herkese iyi davranmak, hayvanları korumak, tüm canlılara zarar vermemek gibi konularda gerekli özen ve hassasiyeti göstermesi gerektiği sonucuna varılabilir. Aile bağlarımızın, ülkemizi ve bizi biz yapan kültürel değerlerin öneminin paylaşılmasında ailelere büyük sorumluluklar düştüğü anlaşılmaktadır. Bu bağlamda aile içindeki kültürel değerlerin korunması ve bu doğrultuda hareket edilmesi gerektiği söylenebilir.

Beşinci Boyut: Kültürel Değerleri Metaforla Anlatmak

Araştırmanın beşinci boyutu “Kültürel Değerlerin Metaforla Anlatılması” kapsamında olup, araştırma verileri bu boyut ışığında Tablo 5'te sunulur yorumlanmıştır.

Tablo 5 *Kültürel Değerlerin Metaforla Açıklanması*

Temalar	Frekanslar (n)	Yüzde(%)
Toplumun aynası	5	%29
Kültürel değerler ev gibidir	3	%17
kütüphane	2	%11
Kültürel değerler hazine gibidir	5	%29
Benzeri bölge ülkeleri haritası	2	%11

Araştırmanın beşinci boyutu “Kültürel Değerlerin Metaforla Anlatılması” kapsamında olup, bu boyut ışığında bazı katılımcı görüşlerine aşağıda yer verilmiştir.

K1 : “Toplumun aynasıdır.”

K2 : “Cemaati bir eve benzetebiliriz. Bireyleri tuğla olarak görürsek, kültür onları birleştiren çimentodur diyebiliriz.”

K3 :”Bölge ülkeleri haritasına benzeterek örnek veriyorum çünkü her şehre bir plaka verildiği gibi, her insan da farklı bir ailede hayat buluyor ve o ailenin nefesini solumaya başlıyor.”

K4 :”Kütüphane: Bütün kitapların yeri ve bölümü farklıdır. Böylece kütüphanede bir düzen oluşmakta ve daha önce kütüphaneye gitmemiş biri bile istediği kitabı kolaylıkla bulabilmektedir. Nerede ve nasıl aynı şekilde davranması gerektiğini bildiği için kültürde bir karışıklık yok.”

K5: “Kültürel değerleri bir hazine gibi sevebiliriz. Bir toplumun en önemli hazinesinin kültürel değerleri olduğunu düşünüyorum.” Araştırmanın beşinci boyutu olan “Kültürel Değerlerin Metaforla Anlatılması” kapsamında katılımcıların görüşlerine göre şu yorumlar yapılabilir. Kültürel değerlerin bir metaforla anlatılması bağlamında, toplumun aynası olduğu ifade edilerek, toplumun değerlerinin yansımalarının kültürel değerlerle örtüştüğü ve paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Kültürel değerler ve toplumun ev gibi olması metaforu bağlamında evin her tuğlasının toplumun her değerine karşılık geldiği söylenebilir. Kültürel

değerler bir haritaya benzetilmiş ve her şehir ve yerleşim yerindeki yaşamın birleştiği ve toplumun kültürel değerlerini oluşturduğu belirtilmiştir. Bunların yanı sıra kültürel değerler bir kütüphaneye benzetilmekte, tüm kitapların yerleri ve bölümleri farklı olmakta ve böylece kütüphanede bir düzen oluşmakta ve daha önce kütüphaneye gitmemiş bir kişinin bile kitabı rahatlıkla bulabilmesi sağlanmaktadır. İstediklerini ve bu bağlamda toplum üyelerinin kültür içinde nerede ve nasıl davranacaklarını bildiklerinden, kafa karışıklığının oluşmasını engellediklerini belirtmişlerdir. Özellikle kültürel değerleri bir hazineye benzetilerek bir toplumun en önemli hazinesinin kültürel değerleri olduğu sonucuna varılabilir.

BÖLÜM V

İsmail Bozkurt'un Romanlarında Kültürel, Siyasi ve Sosyal Unsurlar

İsmail Bozkurt'un romanları, Kıbrıs Türklerinin duygu ve düşüncelerini anlatması ve belgesel bir nitelik taşıması yanında edebî niteliğini koruma kaygısını da göz ardı etmeyen sosyo kültürel içerikli romanlardır. İsmail Bozkurt'un *Mangal* (Bozkurt 1997) adlı romanı da yeni bir toplumsal yaşamı, topluma özgü koşullarda anlatmaktadır. Özellikle şiirde görülen geçmiş yaşantıya saplantı ve bilinç altının yönlendiriciliği roman ve öyküde görülmemektedir. Ancak geçmiş tarihin yoğun ve canlı olayları yazarlarımız için zengin bir ilham kaynağı oluşturmayı sürdürmektedir. İsmail Bozkurt'un *Bir Gecede* adlı romanı 2005'te yayımlanmıştır. Roman, anlatım tekniği oldukça ileri, dili akıcı ve en önemlisi olaylar kadar duyguları da yansıtmayı başaran bir eserdir. Bozkurt; kendini bu romanın dışında tutmak ve sadece bir romancı olarak yer almakta daha objektif davranmış, toplumsallığın yanında edebiyatı yüceltmıştır. Bu nedenle yaşam içerikli romanın en iyi örneğini sunmuştur. Bir Gün Belki romanında İsmail Bozkurt'un duruşundaki yiğit tavır öyküleyici ve betimlemeli bir anlatımla karşımıza çıkarak anı-roman, yaşantı, anı-öykü şeklinde yazılan eserlerin öncülüğünü yapmıştır. Romanlarda sancılı geçmişle buluşma süreci yaşanmışlıkların eski kalıntıları arayan göçmenler, bu dönemde de travmatik durumlarla karşı karşıya gelen kişilerin durumu da örtülü olarak anlatılmaktadır. Farkında olmadan geçmişle yüzleşme sürecinde kişilerin karmaşık duyguları da ele alınmaktadır. Bu da işin psikolojik boyutunu gözler önüne sermektedir. Kayıp ve boşluk duygusunun yoğunluğu altından kalkılması zor bir durumu da göstermektedir.

“Yusufçuklar oldu mu?” romanında kültürel değerler

- Barınak-Konut (Halk Mimarisi)
- Taşıtlar Taşıma Teknikleri
- Ekonomi Türleri: a) Hayvancılık, b) Tarım, c) Avcılık
- Mutfak Kültürü (yiyecek, içecekler)
- Halk sanatları ve Zanaatları
- Halk Hekimliği
- Halk İnançları

- Geçiş Dönemleri a) Doğum adet, gelenek, görenekleri, b) Çocukluk adet, gelenek, görenekleri, c) Evlenme adet, gelenek, görenekleri, d) Ölüm adet, gelenek, görenekleri
- Bayramlar (Kurban, Ramazan, Nevruz)
- Dinsel-Büyüsel İçerikli İnançlar
- Halk Edebiyatı (masal, destan, efsane, mani vb.)
- Halk Tiyatrosu
- Halk Oyunları (Dansları)
- Halk Müziği ve Çalgı Aletleri
- Çocuk Oyunları ve Oyuncaklar
- Yer adları

“Mangal” romanında kültürel değerler

- Barınak-Konut (Halk Mimarisi)
- Taşıtlar Taşıma Teknikleri
- Ekonomi Türleri: a) Hayvancılık, b) Tarım, c) Avcılık
- Mutfak Kültürü (yiyecek, içecekler)
- Halk sanatları ve Zanaatları
- Halk Hekimliği
- Halk İnançları
- Geçiş Dönemleri a) Doğum adet, gelenek, görenekleri, b) Çocukluk adet, gelenek, görenekleri, c) Evlenme adet, gelenek, görenekleri, d) Ölüm adet, gelenek, görenekleri
- Bayramlar (Kurban, Ramazan, Nevruz)
- Dinsel-Büyüsel İçerikli İnançlar
- Halk Edebiyatı (masal, destan, efsane, mani vb.)
- Halk Tiyatrosu
- Halk Oyunları (Dansları)
- Halk Müziği ve Çalgı Aletleri
- Çocuk Oyunları ve Oyuncaklar
- Yer adları

“Bir Gün Belki” romanında kültürel değerler

- Barınak-Konut (Halk Mimarisi)
- Taşıtlar Taşıma Teknikleri
- Ekonomi Türleri: a) Hayvancılık, b) Tarım, c) Avcılık
- Mutfak Kültürü (yiyecek, içecekler)
- Halk sanatları ve Zanaatları
- Halk Hekimliği
- Halk İnançları
- Geçiş Dönemleri a) Doğum adet, gelenek, görenekleri, b) Çocukluk adet, gelenek, görenekleri, c) Evlenme adet, gelenek, görenekleri, d) Ölüm adet, gelenek, görenekleri
- Bayramlar (Kurban, Ramazan, Nevruz)
- Dinsel-Büyüsel İçerikli İnançlar
- Halk Edebiyatı (masal, destan, efsane, mani vb.)
- Halk Tiyatrosu
- Halk Oyunları (Dansları)
- Halk Müziği ve Çalgı Aletleri
- Çocuk Oyunları ve Oyuncaklar
- Yer adları

“Bir Gecede” romanında kültürel değerler

- Barınak-Konut (Halk Mimarisi)
- Taşıtlar Taşıma Teknikleri
- Ekonomi Türleri: a) Hayvancılık, b) Tarım, c) Avcılık
- Mutfak Kültürü (yiyecek, içecekler)
- Halk sanatları ve Zanaatları
- Halk Hekimliği
- Halk İnançları
- Geçiş Dönemleri a) Doğum adet, gelenek, görenekleri, b) Çocukluk adet, gelenek, görenekleri, c) Evlenme adet, gelenek, görenekleri, d) Ölüm adet, gelenek, görenekleri
- Bayramlar (Kurban, Ramazan, Nevruz)
- Dinsel-Büyüsel İçerikli İnançlar

- Halk Edebiyatı (masal, destan, efsane, mani vb.)
- Halk Tiyatrosu
- Halk Oyunları (Dansları)
- Halk Müziği ve Çalgı Aletleri
- Çocuk Oyunları ve Oyuncaklar
- Yer adları

“Kaza” romanında kültürel değerler

- Barınak-Konut (Halk Mimarisi)
- Taşıtlar Taşıma Teknikleri
- Ekonomi Türleri: a) Hayvancılık, b) Tarım, c) Avcılık
- Mutfak Kültürü (yiyecek, içecekler)
- Halk sanatları ve Zanaatları
- Halk Hekimliği
- Halk İnançları
- Geçiş Dönemleri a) Doğum adet, gelenek, görenekleri, b) Çocukluk adet, gelenek, görenekleri, c) Evlenme adet, gelenek, görenekleri, d) Ölüm adet, gelenek, görenekleri
- Bayramlar (Kurban, Ramazan, Nevruz)
- Dinsel-Büyüsel İçerikli İnançlar
- Halk Edebiyatı (masal, destan, efsane, mani vb.)
- Halk Tiyatrosu
- Halk Oyunları (Dansları)
- Halk Müziği ve Çalgı Aletleri
- Çocuk Oyunları ve Oyuncaklar
- Yer adları

Özellikle, 1974 sonrasında yaşanan yeni topraklara yerleşme düşüncesi ile birlikte, toplumsal kültürel yapı ile psikolojik yapı yeni bir kişilik kazanmışlardır. Bu yeni yapı bir gelişim ve değişim süreci olmuştur. Yılların birikimi olan örf, âdet ve geleneklere dayalı toplumsal yapı parçalanmış, aile, akrabalık, komşuluk ilişkilerinin değeri kalmamış, geleneksel ve kültürel değerlerin varlığı inkâr edilmiştir. Binlerce yıldır kuşaktan kuşağa aktarılan maddi manevi (kültürel folklorik) zenginlik bir anda yok olup gitmiştir. Uzun süren sahiplenememe, belirsizlik bu kayıplarda önemli rol oynamıştır. Göç, sadece politikanın, sosyolojinin edebiyatın değil, müziğin, görsel

sanatların, mimarinin de konusudur. Siyasi ve sosyal hayatın aydınlatılıp belgelenmesinde edebî eserlerin de tarihi kaynaklar yanında kullanılabileceği düşünülürse İsmail Bozkurt'un kurgu ürünü olmakla birlikte yaşantıdan ve yaşanmışlıktan gelen temaları Realizm'e bağlılığı ve kendisinin toplum belleğini canlı tutmak konusundaki düşünceleri, onun eserlerinin adadaki göç olgusunun incelenmesinde araştırmacılara destek ve kaynak olduğu rahatlıkla söylenebilir. İsmail Bozkurt'un romanlarında göçe sebep olan etkenler, göçmenlerin yaşadıkları, göçü boyutu, maddi-manevi cephesi vb. birçok konu, edebî eserler üzerinden örneklenmiştir. Bozkurt'un romanları, Kıbrıs Türkleri için göç hareketinin iç ve dış göç olarak çok hareketlilik arz ettiğini göstermekle kalmaz, özellikle dış göçün Türkiye, İngiltere, Avustralya, Amerika ve Kanada gibi ada dışı, deniz aşırı coğrafyalara taşıdığı gerçeğini aktararak tarihi gerçekle uyuşur. Göç bağlamında "kayıplar, şehitler, mücahitlik anıları" halk biliminin ayrılmaz bir bölümünü oluşturmuştur. Bunlar artık birer mit, birer efsanedir. Malzeme olarak insanlığın ve halk biliminin bir parçası olarak değerlendirilmelidir. Roman kahramanlarının çeşitli nedenlerle ötekileştirilmiş bir başka toplumun fertleriyle kurduğu bu yakınlıklar da, olguların evrenselliğine işaret etmektedir. Romanlarda, ele alınan coğrafi ve toponomik unsurlar da romandaki olgu analizine katkıda bulunmaktadır.

a)Ada İçi Göçler

İsmail Bozkurt'un *Yusufçuklar Oldu mu?* Romanında dikkat çekilen bir önemli olgulardan birisi de göç olgusudur. Göç, insanların yaşadığı acıları, kötü günlerin anlaşılmasında önemlidir. Lefkara köyü de Kıbrıs'ta yaşananlardan son derece kötü etkilenmiştir. Doğal bir sonuç olarak da Lefkara köyünde yaşayan Türkler can güvenliği için, doğup büyüdüğü topraklardan göç etmek zorunda kalmışlardır:

Doğduğum köy, Güney Kıbrıs'ta. Çok güzel bir dağ köyü idi. Dünyaca ünlü Lefkara işinin yapıldığı yer. Köyüm, 1964'te göç etti. Rumlarla karışık bir köydü. Biz azınlıkta idik. Çatışma başlayınca daha güvenli olur diye köylülerim başka bir Türk köyüne göç ettiler. Hem de çoluk çocuk, genç yaşlı demeden Rumların EOKA örgütü, silahlarımızın teslim edilmesini istemişti. Köylülerim, silahlarını teslim etmemek için bir gece gizlice köyü terk ettiler. Ben o sıralarda Türkiye'de idim." (Bozkurt 1991: 84.) Yine ada içi göçler bağlamında örnek vermek gerekirse, Bir Gün Belki romanından bir alıntı yapabiliriz. Kıbrıs'ta yaşanan çatışmalar sırasında Kıbrıs'ın Türk yerleşim yerlerinde yaşananlar, romanda Maroni köyü üzerinden verilmektedir. Burada göçe zorlanan Kıbrıs Türkü'nün başına gelenlerden hareketle yaşananların

unutturulmaması, her zaman hatırlanması amaçlanır. Maroni, bir anlamda sembol mekân kimliğiyle okurların önüne çıkar. Ayrıca açık-geniş ve genel mekân özellikleri taşıyan bu köy, insanların terk etmek durumunda kaldığı bir yerleşim yeri haline gelir. Sonuç olarak burası, her anlamda daralan bir yapıya dönüşür:

Bu arada, 1964'ün ilk günlerinde köyün batısındaki Maroni köyü Türkleri de köylerini terk ettiler. Tümü ile savunmasızdılar. Köyde TMT'nin bir nüvesi vardı ama silahları yoktu. Maroni köyünün EOKA başkanı, onları baskı altına ve kuşatmaya aldı. Yalnızlaştırıldılar, gıda sıkıntısı çektiler, korkutuldular. Sonuçta, köylerini terk etmekten başka çare bulamadılar. Bir kısmı çevre köylerine dağılırken büyük kısmı, Boğaziçi'nin Türk Mahallesi'ne göç ettiler. (Bozkurt 2005: 301)

Turgut, konuşulanları köy ahalisine anlatır. Hep birlikte, konuya ilişkin istişarelerde bulunurlar. Ortak bir karara ulaşırlar. Silahları teslim etmenin onur kırıcı bir hareket olduğu ve bir Türk'e yakışmayacağı kanısına varılır. Ayrıca edilen yeminin Kur'an-ı Kerim, bayrak ve silah üzerine yapıldığı hatırlatılır. Çözüm olarak kadın, çocuk ve yaşlılar; Geçitkale'ye gönderilecektir. TMT mensupları, Lefkara'da kalarak savaşmayı düşünür. Bu göç, dağ yolundan gizli ve sessiz bir biçimde yapılmalıdır. "Bir Gecede" tamamlanmalı ve EOKA üyelerinin bundan haberi olmamalıdır. Aksi hâlde göç kafilesine zarar vereceklerinden emindirler. Atılacak her adım, risklidir ama Turgut, en az zararla bu işi başarmanın ülküsündedir. Ev ev gezilip Türklere vaziyet hakkında bilgi aktarılır. Haberi alan Türkler, verilen buyrukları uygular ve yola koyulacak kişiler, hazırlıklara başlar. Lefkara Türklerinin içi kan ağlasa bile gitmekten başka çareleri yoktur. Yüreklərini, Lefkara'da bırakırlar:

Kundaktaki bebekler ve çocuklar, bilinmeyen bir geleceğe yürüyüş için hazırlanıyor; yükte hafif pahada ağır eşyalar sarıp sarmalanıyor, gecenin o vaktinde rahatsız edilen eşek, katır ve atlar, huysuzluklarına bakılmadan yola hazırlanıyordu. (Bozkurt 2005: 124.)

Yine göçle insanların bir gecede nasıl hayatlarının değişebileceğini de yazarın ifadesiyle şöyle dile getiriliyor:

Kim derdi ki bırakıp gideceğiz buraları?

Hem de bir gecede.

Bir gecede ne çok şeyler yaşadık!" dedi arkadaşlarına. "Alınyazımız bir gecede değişti. Atalarımızın yüzyıllardır yaşadığı bu topraklardan bir gecede söküldük. (Bir Gecede, 2005: 167-170)

İsmail Bozkurt'un *Kaza* romanında da "göç" olgusu işlenmektedir ama bu noktada roman kahramanları Ayhan ile Marulla, yaşadıkları tartışmalar esnasında Ayhan, tarihî bilgi ve ıspatlarla Marulla'nın düşünce yapısını değiştirmesi gerektiğini dile getirir:

Yahu Marulla! Bu ülkede bir savaş oldu. Savaşı kim başlattı? Siz. Niçin? Adayı, Yunanistan'a bağlamak için. 1963-1974 arasında on bir yıl inim inim inlettiniz bizi. Köylerimizi yaktınız. İnsanlarımızı göç ettirdiniz. Çadırlarda yaşattınız bizi yıllarca. Yüzlerce kişiyi öldürdünüz. Yollardan topladığınız yüzlerce kişiden bir daha haber alınamadı. En sonunda, yine sizin hatanızla Türkiye müdahale etti. Bu kez sizin tarafınızda kalan Türklere, tutsak gibi davrandınız. Kıyımlar yaptınız. İnsanlar zorunlu olarak göç etti bu tarafa... (Bozkurt 2016: 55-56.)

b) Türkiye'ye olan Göçler

1925'lerden sonra Türkiye'ye yönelik başlayan göç, Kıbrıs Türklerinin aile ilişkilerini de sarsar. İsmail Bozkurt'un romanlarında iç göçler kadar Türkiye'ye yapılan göçler de işlenmektedir. O dönemde aileler bazen eşinden, evlatlarından haber almakta bile zorlanmaktadır. *Bir Gün Belki* romanında Hüseyin Efendi şöyle der:

Bir oğlum Türkiye'de, diye konuştu Hüseyin Efendi. İki oğlum Lefkoşa'da. Onlardan hiç haber alamıyorum. Bir tesellim var, seninle yeni bir oğul kazandım. (Bozkurt 2002: 184)

Bu cümlelerde birkaç hakikat gizlidir. Bunlardan biri Türkiye'ye olan göç, diğeri ise iç göçtür. Haberleşme imkanlarının kısıtlı olması da buna eklenebilir. Bu cümlelerde Kıbrıs taşra insanının yalnızlık psikolojisini tespit etmek de mümkündür.

Yine *Yusuçuklar Oldu mu?* romanında Türkiye'ye olan bir göç şöyle dile getirilir: *15 Kasım olayları sırasında Kemal yine Türkiye'de idi. 1964 başlarında Lefkoşa'ya gelmiş ancak kısa bir süre sonra ailesiyle hiç görüşmeden Türkiye'ye geri gönderilmişti. Uzunca bir süre ondan haber alamadılar. Derken Erenköy'de olduğunu duydular, orada iken Barış Gücü aracılığı ile arada bir ondan mektup aldılar. Sonradan oradan yeniden Türkiye'ye geri döndüğünü öğrendiler. Mehmet ile Mustafa da, Kemal'in Erenköy'den döndüğü yıl Ankara'ya üniversite okumaya gittiler. Onların durumundaki tüm gençleri göndermişlerdi Türkiye'ye. (Bozkurt 1991:25)*

Yukarıda *Bir Gün Belki* romanında Hüseyin Efendi'nin ağzından dile getirilen göç, iletişimsizlik ve yalnızlık duyguları *Yusufçuklar Oldu mu?* Romanında da tekrar edilmiştir.

c) Dış Dünyaya Olan Göçler

Kıbrıs Türk edebiyatının baskın temlerinden biri olan “göç” İsmail Bozkurt'un birçok romanında bir leit motif şeklinde (tekrarlanan motif) işlenir. Yazarın *Yusufçuklar Oldu mu?* Romanında da söz ettiği gibi pekçok göç yaşanır. Adada, romanda da söz edildiği üzere pekçok göç yaşanır. Eserde Kemal'in babası, yaşanan bu göç sonrasında toprağını, doğduğu yerleri özler ama bir daha maalesef köyüne dönemez. Üzüntüsüne yeni üzüntüler eklenir ve ne yazık ki genç yaşta vefat eder. Adada yaşanan göçler dışında adadan başka ülkelere göçler yaşanır. Türkiye, İngiltere, Avustralya ve Amerika; göç edilen ülkelerden birkaçıdır. Örneğin romandaki kahramanlarından Taner, Kıbrıs'tan İngiltere'ye gider. Hayatını orada kurur ve maddi olarak da kendini epeyce geliştirir. Kemal'e de iki defa göç imkânı doğar. Birincisi Taner'in onu İngiltere'ye yanında çalışması için davet etmesi, diğeri ise Nilüfer'le evlenip İstanbul'da maddi olarak refah bir hayat yaşamasıdır. Ancak Kemal, Taner gibi davranmaz. Çünkü Kemal, vatanına, ülkesine, toprağına sevdalıdır.

Burhan'ın : *Demek seni de yitiriyoruz Kemal! Daha niceleri gibi. Kimi Türkiye'ye kimi İngiltere'ye kimi Avustralya'ya ya da başka bir yerlere...* (Bozkurt 1991: 182) ifadesi bu bağlamda değerlendirilmelidir.

Yine Londra'ya zorla gönderilme *Bir Gecede* romanının bir yerinde şöyle dile getirilmektedir:

Peki anne senden başka bir şey isteyeceğim.

Birinci isteğimden vazgeçtim. Belli ki istesem de istemesem de beni Londra'ya göndereceksiniz. Herhangi bir eşya gibi paketleyeceksiniz beni. Öyle olsun. Seninle Mehmet'e bir haber gönderebilir miyim?... (Bozkurt 2002: 311)

İsmail Bozkurt'un *Bir Gün Belki* romanında göç edilen diğer bir ülke de Amerika'dır. Tsiro, hayatını iyi şekilde idame ettirmek için Amerika'ya gitmek zorunda kalmıştır. Romanda Tsiro'nun Amerika'ya gidişi şöyle ifade edilmektedir:

Adamın lâkâbı Tsiro idi. Türkçe çıplak anlamına geliyordu. Çoğu kişi adını unutmuştu. Boğaziçi'nde yoksul bir ailenin çocuğı olarak doğmuştu. Tsiro lâkâbı, yoksulluğundan dolayı giyilebilecek doğru dürüst elbisesi olmadığı için daha çocukluğunda kendisine verilmişti. Genç yaşında Amerika'ya gitti. Orada, Amerikan

düşünden ona da pay çıktı. İşi hep rast gitti. Kıbrıs koşullarına göre iyice varsıllaştı. Birkaç yıl önce Amerika'da eşini yitirdi ve Kıbrıs'a geri dönüp Boğaziçi'ne köyüne yerleşti. Arada birkaç aylığına Amerika'ya gidip dönüyordu.

(Bozkurt 2002, 133.)

BÖLÜM VI

Tartışma

6.1 Araştırma Nitel Bulgularına Yönelik Tartışma

Araştırmanın birinci boyutu olan “Toplumsal Yaşamda Kültürel Değerlerin Paylaşılması” kapsamında, katılımcıların görüşlerine göre aşağıdaki çıkarım ve önerilerde bulunulabilir. Katılımcıların görüşlerine göre ülkemiz de dâhil olmak üzere tüm küresel dünyada kültürel değerlerin kaybolmaya başladığı söylenebilir. Bu bağlamda kültürel değerlerin yeni nesillere aktarılması önerisi önemli sayılabilir (Kruft ve Gamber, 2021; Bitzer, vd., 2021). Bu düşünce ve görüşler kapsamında okullarda kültürel değerler konusuna daha fazla önem verilmesi gerektiği söylenebilir. Dolayısıyla kültürel değerlerimize sonuna kadar sahip çıkmamız gerektiği katılımcıların görüşlerine göre değerlendirilebilir. Araştırmanın ikinci boyutu olan “Kültürel Değerlerin Paylaşımına İlişkin Örnek Hikâyeler” kapsamında, katılımcıların görüşlerine göre aşağıdaki çıkarım ve önerilerde bulunulabilir. Yurt dışından ülkemize gelen misafirlere kendi kültürel değerlerimizi tanıtmaya hikâyelerinin kültürel değerlerin yayılmasında ve kalıcılığında önemli bir değer taşıdığına altı çizilebilir. Büyüklerimizden öğrendiğimiz kültürel değerleri arkadaşlarımızla paylaşma konusunda verilen örnek hikâyelerden, değerlerimizin nesiller boyu aktarılmasında ve değerlerin zamanla kaybolmamasında büyük önem taşıdığı katılımcı görüşlerinden anlaşılmaktadır. Yabancı ülkelere kardeş okul projelerine odaklanmak için verilen hikâye örneklerine göre (Toker, 2021, Barneti vd., 2021) kültürel değerlerimizin küreselleşmesinde önemli bir rol oynayacağını söyleyebiliriz. Kültürel değerlere daha fazla zaman ayırmanın ve hafta sonları etkinlik yapmanın kültürel değerlerin yaşatılmasında önemli rol oynadığı başta aileler olmak üzere katılımcıların görüşlerine göre değerlendirilebilir. Bunların yanı sıra kültürel değerlerin paylaşımına yönelik örnek hikâyeler kapsamında yurt dışında yaşayan vatandaşlarımız için kültürel değerler konusunda daha fazla çalışma yapılması gerektiği sonucuna varılabilir. Araştırmanın üçüncü boyutu olan “Kültürel Değerlerin Paylaşımına Yönelik Eğitimcilerin Görevleri” kapsamında, katılımcıların görüşlerine göre aşağıdaki çıkarım ve önerilerde bulunulabilir. Eğitimcilerin kültürel değerlerin paylaşımına ilişkin görevleri kapsamında bazı derslerde örf ve adetlere daha fazla yer verilmesi ve anlatılması gerektiği söylenebilir. Eğitimcilerin içinde yaşadıkları kültürü taşımaları ve eğitimin her

anında konuları kültürle ilişkilendirmeye ve öğrencilere küçük yaşlardan itibaren aktarmaya özen göstermeleri gerektiği anlaşılmaktadır. Katılımcıların görüşlerine göre sınıfta oluşan çok kültürlü yapının birbirleriyle paylaşılması ve kendi deneyimlerini aktarmaya özen göstermeleri gerektiği söylenebilir. Okullarda halk oyunlarına daha fazla önem verilmesi ve kültürümüzün müziğine gereken önemin verilmesi konularında ciddi çalışmaların yapılması gerektiği anlaşılmaktadır (Campbell, 2021). Eğitimciler, öğretmenlerimiz aileden, aileden geçen kültür ve kültürden sonra daha çok gelişim odaklı çalışmalar yapmalıdır. Bu bağlamda eğitici ve öğrenen ikilisinin öğrencilere resimli veya kompozisyonlu tiyatro şeklinde ödevler vererek akılda kalıcı ve öğretici olması açısından kültür kavramını birlikte oturtmalarına yardımcı olabileceği düşünülebilir (Sleiman, 2021). Araştırmanın dördüncü boyutu olan “Kültürel Değerlerin Paylaşılmasına İlişkin Ailenin Görevleri” kapsamında, katılımcıların görüşlerine göre aşağıdaki çıkarım ve önerilerde bulunulabilir. Araştırma sonuçlarına göre kültürel değerlerin paylaşımına yönelik aile görevleri kapsamında ailelerin çocuklarını kendi milletlerine özgü yeme ve giyinme alışkanlıkları ile yetiştirmeleri gerektiği söylenebilir. Ailelerin sahip oldukları kültürü yaşatarak çocuklarına öğretmek için gerekli özeni göstermeleri gerektiği anlaşılmaktadır (Albert, vd., 2021). Ailelerin büyüklere saygı göstermek, küçükleri sevmek, kucaklamak ve sevmek, herkese iyi davranmak, hayvanları korumak, tüm canlılara zarar vermemek gibi konularda gerekli özen ve hassasiyeti göstermesi gerektiği sonucuna varılabilir. Aile bağlarımızın, ülkemizi ve bizi biz yapan kültürel değerlerin öneminin paylaşılmasında ailelere büyük sorumluluklar düştüğü anlaşılmaktadır. Bu bağlamda aile içindeki kültürel değerlerin korunması ve bu doğrultuda hareket edilmesi gerektiği söylenebilir. Araştırmanın beşinci boyutu olan “Kültürel Değerlerin Metaforla Anlatılması” kapsamında katılımcıların görüşlerine göre aşağıdaki çıkarım ve önerilerde bulunulabilir. Kültürel değerlerin bir metaforla anlatılması bağlamında, toplumun aynası olduğu ifade edilerek, toplumun değerlerinin yansımalarının kültürel değerlerle örtüştüğü ve paralellik gösterdiği anlaşılmaktadır. Kültürel değerler ve toplumun ev gibi olması metaforu bağlamında evin her tuğlasının toplumun her değerine karşılık geldiği söylenebilir. Kültürel değerler bir haritaya benzetilmiş ve her şehir ve yerleşim yerindeki yaşamın birleştiği ve toplumun kültürel değerlerini oluşturduğu belirtilmiştir. Bunların yanı sıra kültürel değerler bir kütüphaneye benzetilmekte, tüm kitapların yerleri ve bölümleri farklı olduğundan kütüphanede bir düzen oluşmakta ve daha önce

kütüphaneye gitmemiş bir kişi bile aradığı kitabı rahatlıkla bulabilmektedir. ister ve bu bağlamda toplum üyeleri kültürde nerede ve nasıl aynı şekilde davranacaklarını bildikleri için kafa karışıklığının oluşmasını engeller. Özellikle kültürel değerleri bir hazineye benzetilerek bir toplumun en önemli hazinesinin kültürel değerleri olduğu sonucuna varılabilir (Onecha, vd., 2021).

İsmail Bozkurt'un Hikayelerine Yönelik Tartışma

İsmail Bozkurt'un bu açıdan romanlarına geçmeden önce genel Türk edebiyatında Akdenizlilik düşüncesinin ve Yunan-Latin antikitesinin Tanzimatla birlikte XIX. yüzyılın ikinci yarısından sonra yavaş yavaş edebiyatımıza girdiğini, 1912'li yıllarda Yahya Kemal Beyatlı ve Yakup Kadri Karaosmanoğlu tarafından edebiyatta "Nev-Yunanilik" adıyla benimsendiğini, 1923 Cumhuriyeti'nden sonra ise Halikarnas Balıkcısı, Sabahattin Eyuboğlu başta olmak üzere kimi şair ve yazarlarca savunulduğunu belirtmek gerekir. Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 1071'den sonra Anadolu coğrafyasına yerleşen ve bu coğrafyada ekip biçen, farklı kültürlerle alışverişlerde bulunan Türk milletini, "Bir Akdeniz Milleti" olarak değerlendirmesi karşımıza çıkar. Kıbrıs Türk edebiyatında ise Akdenizlilik ve adalılık düşüncesinin ortaya çıkıp belirginleşmesi, 1930'lardan sonra Hikmet Afif Mapolar'ın romanlarıyla başlar, günümüze kadar gelir. Fikret Demirağ ve Mehmet Kansu gibi şairlerde "Akdenizli-Doğu Akdenizli" olmak düşüncesi öne çıkar. Predrag Matvejevic, Akdeniz'in Kitabı adlı eserinde, ada toplumlarının, adaları kadar adada doğdukları beldeye de bağlı olduklarını belirterek, adalılık düşüncesinin önemine dikkat çeker. İşte Çağdaş Kıbrıs Türk yazarı İsmail Bozkurt'un, Akdenizli ve adalı bir Kıbrıs Türk'ü olarak romanlarına doğduğu, yaşadığı, tecrübe ettiği mekân ve coğrafyaları, Akdeniz ve adaya özgü iklim, bitki örtüsü ve karakter özelliklerini yansıtmaları gayet doğaldır. Kıbrıs-ada coğrafyasının, Kıbrıs Türk romanına taşınıp işlenmesi hususunda İsmail Bozkurt'un bir ilk olduğunu söyleyebiliriz. Yayımlanış sırasıyla Yusufçuklar Oldu mu? (1991), Mangal (1997), Bir Gün Belki (2003), Bir Gecede (2005) ve Kaza (2016) romanları üzerinde yapılan coğrafya merkezli bir okuma bize bunu göstermiştir. Kaldı ki, şimdiye kadar İsmail Bozkurt'un romanları üzerine yapılan incelemeler daha çok onlarda Kıbrıs Türk var oluş mücadelesi ile eser kahramanları üzerinedir. Yazarın romanlarında coğrafya-insan ilişkisi, Akdenizlilik-adalılık ve yazarın bunların kullanımına dair bir inceleme daha önce yapılmamış olup, ilk defa bu çalışmada gerçekleştirilmiştir.

İsmail Bozkurt'un romanlarında yer alan coğrafya ve mekânlara baktığımızda onların çoğunun kendi şahsî yaşantı ve deneyiminden geldiği görülür. 1940 Larnaka (Boğaziçi beldesi) doğumlu olan Bozkurt, lisede iken Türk direniş örgütü TMT'ye katılmış, doğup büyüdüğü Geçitkale ve Boğaziçi beldelerinde mücahit komutan olarak görev almıştır. Bu coğrafyalar ve oralarda yaşanan olayların, yazarın Bir Gecede, Bir Gün Belki ve Kaza romanlarında ayrıntılı bir şekilde karşımıza çıkar. Yazarın, Ankara Siyasal Bilgiler Fakültesi mezunu olması, ikinci romanı Mangal'ın ağırlıklı biçimde Türkiye coğrafyasında ve başkent Ankara'da kurgulanmasını sağlar. Yusufçuklar Oldu mu? romanında ise Güney'den göç (Lefkara), Lefkoşa ve Mağusa, romanda öne çıkan coğrafyalardır. Okunduğu üzere yazarın romanlarında, edebiyat coğrafyasında ağırlıklı yer tutan Larnaka, Boğaziçi, Geçitkale ve Lefkara'dır. Yani kendi hayat hikâyesinden kaynaklanan coğrafyalar yazarlarda ağırlıklı yer almaktadır. İsmail Bozkurt'un romanlarında Kıbrıs dışı hayat coğrafyalarına göz attığımızda Kıbrıs'la maddi ve manevi bağlantıları olan Türkiye ve İngiltere'nin yer aldığı görülür. Kıbrıs Türk edebiyatında göç, yüksek öğrenim görme olguları söz konusu edildiğinde coğrafya olarak Türkiye, daha sonra ise özellikle iş ve göç anlamında İngiltere işlenmektedir. Bozkurt'un Yusufçuklar Oldu mu? adlı romanında, roman kahramanı Kemal'in küçük kardeşi Taner, Londra'da kaçak olarak çalışıp sonra evlilik yaparak İngiltere'ye yerleşmiştir. Mangal'da, Mustafa Ankara'da Siyasal Bilgiler Fakültesi'nde okumuştur. Bir Gün Belki'de İngiltere-Londra, Kıbrıs dışı mekân olarak karşımıza çıkar. Ana kahraman Mehmet, bir yanda Rumlarla çatışırken, bir yandan da Londra'ya gitme hayali kurar. Mehmet'e aşık Rum kızı Nitsa'yı babası Londra'ya gönderir. Bir Gecede romanında Lefkara'dan Türkiye, İngiltere, Avustralya ve Amerika'ya göç edenlerden söz edilir.

BÖLÜM VII

Sonuç ve Öneriler

Bu bölümde araştırmanın amaç ve alt amaçları doğrultusunda ulaşılan sonuçlara ve bu sonuçlardan yola çıkarak geliştirilen önerilere yer verilmiştir.

7.1 Sonuç

Yazarın romanlarındaki iç hayat coğrafyalarına gelince; Yusufçuklar Oldu mu? romanında Merkez Lefkoşa şehridir. Kemal'in ailesi Geçitkale'den Kuzey'e göçmüştür. Mangal'da Girne ve denizi anılırken; Bir Gün Belki'de Boğaziçi, buradaki Türk mahallesi, Beştulum Deresi ve köprüsü, yani yazarın hayat coğrafyasından gelen yerler söz konusudur. Bir Gecede romanında ise Türk ve rumların yan yana yaşadığı fakat Rum saldırılarına uğrayan Lefkara ve oradan da Geçitkale vardır ki, yazarın hayat coğrafyasına tipik bir örnektir. Lefkara ile ilgili romanda anlatılanlar dışında yaşanan göç, olayları gözlemleyen İsmail Bozkurt tarafından canlı bir şekilde aktarılmaktadır. Yazarın Kaza adlı romanı adeta adanın tamamını kapsar. Türk tarafında bir kazada tanışan ve özellikle Türklere ön yargıyla yaklaşan Marulla, Kıbrıs Türk genci Ayhan aracılığıyla gerçeklerle yüzleşir. Bu romanda, Kıbrıs'ta yaşanan olayları yazar kahramanlarının ağzından bir itiraf, anlatma ve rûhî boşalma, rahatlama şeklinde kurgular. Ayhan ile Marulla, Kıbrıs'ın kuzeyi ve güneyi arasında birçok coğrafi yeri birlikte gezerler, Lefkoşa, Tuzla, Güvercinlik, Muratağa Sandallar, Mehmetçik-Karpaz, Kantara, Girne, Beşparmaklar, Trodoslar, Ainapa, Limasol, Larnaka (Boğaziçi, Aytotro) ve Baf birlikte gezilirken özellikle Ayhan, anlattıklarıyla Marulla'nın ön yargılarını kırar. Boğaziçi (Aytotro), Geçitkale ve Köfünye; yani yazarın yaşam coğrafyasından gelen bu beldeler Kaza romanında da mutlaka bir yere konmuştur. İsmail Bozkurt'un, Kıbrıs dışı ve Kıbrıs içi coğrafyaların eserlerine yansımaları tespit ettikten sonra, seçilen bu coğrafyalarda ve özellikle Kıbrıs içinde (ada coğrafyasında) yer alan Akdeniz bitki örtüsü, iklim, ada yeme içme kültürü vb. konular da bir zenginlik arz eder. İsmail Bozkurt'un, daha ilk iki romanında Yusufçuklar Oldu mu? ile Mangal'da seçtiği eser başlıkları, bu romanların Kıbrıs'a özgü motifler barındıracağına işaretini verir. Yusufçuklar Oldu mu? romanında Kemal'in annesi Faize Hanım, Lefkara'daki günleri anarken harnıplıkları, zeytinlikleri, bademlik ve bağları sayar. Kemal de bunları bir yerde saydıktan sonra Lefkara'da topladıkları rengârenk çiçekleri anar. Bir Gecede adlı romanda bademlik

ve harnıplıklar dile getirilirken, limongil bahçeleri unutulmaz. Akdeniz ikliminin göstergesi olan güneş ve sıcaklık, buna bağlı susuzluk olgunları, Bozkurt'un Yusufçuklar Oldu mu? romanının başlangıcında, Lefkoşa'dan Gazimağusa'ya araba süren Kemal'in anlatımında işlenir. Kaza romanında Ayhan, arkadaşı Ali ile sıcak bir yaz gününde Limasol ve Baf'a giderken temmuz ayında ortalık cayır cayır yanar. Realist yazarlarda özellikle Fransız Balzac ve Rus Çehov'da daha fazla biçimde göze çarpan yerel-ulusal yeme içme kültürüne ait motifler, İsmail Bozkurt'un romanlarında da bulunur. Bunlar daha çok adada yapılan yemek ve mezelerdir. Yusufçuklar Oldu mu?, Bir Gecede ve Bir Gün Belki'de cikla, diçi, pulya; mezeler ve kebab çeşitleri; Mangal'da molehiya, şammali, şiş kebab, hellimli, zeytinli, katmer ve tahınlı; Kaza'da ceviz macunu ve ev işi limonata Kıbrıs Türk yeme-içme kültürüne ait unsurlar olarak işlenir. Hatta yazarın, yeme-içme kültürü açısından zengin malzeme ihtiva eden Bir Gün Belki romanında cikla ve pulya avı konusunda iki yarı bölüm, epizot vardır. Bu bölümlerde ayrıntılı biçimde bu kuşların nasıl yakandığı, nasıl pişirildiği geniş biçimde anlatılmıştır. Sonuç itibarıyla; doğulan, yaşanılan, gezilip görülen coğrafyaların insan karakteri, jest ve mimikleri üzerindeki etkisi kadar coğrafyanın ısısı (soğuk-sıcak), toprağı, bitki örtüsü ve bunlara bağlı özellikleriyle, insan hayatını şekillendirir ve etkiler. Bunun edebiyata yansiyıp anlatıldığı bir gerçektir. Genelde Türkiye, özelde ise Kıbrıs Türk edebiyatında, coğrafi merkezli okumalar veya edebiyat coğrafyası çalışmaları, edebiyatın diğer çalışma alanlarına göre daha yenidir. Edebiyat-tarih, edebiyat-psikoloji, edebiyat-sosyoloji, edebiyat-iletişim vb. araştırma alanları olduğu gibi edebiyat-coğrafya ilişkisi de edebiyatın bir araştırma alanıdır. Kıbrıs Türk edebiyatında roman türünde, edebiyat coğrafyası bağlamında, zengin malzemeyi İsmail Bozkurt'un romanlarında bulmaktayız. Bu zenginlik bize yazarın bir ada insanı, bir Kıbrıs Türk'ü olarak bir iç güdü ve dürtüyle, yaşadığı coğrafyadan etkilendiğini, onu içselleştirdiğini ve anlatma ihtiyacı duyduğunu göstermektedir. Bu bağlamda İbni Haldun'dan Ahmet Hamdi Tanpınar'a "coğrafya bir kaderdir" tezi, İsmail Bozkurt ve romanları için de geçerlidir.

7.2 Öneriler

Bu tarz çalışmaların genişletilerek Kıbrıs Türk Edebiyatında yeni çalışmalarla desteklenerek genişletilmesinin düşünülmesi gerekmektedir.

Kaynakça

- Adam-Troian, J., Wagner-Egger, P., Motyl, M., Arciszewski, T., Imhoff, R., Zimmer, F., & van Prooijen, J. W. (2021). Investigating the links between cultural values and belief in conspiracy theories: The key roles of collectivism and masculinity. *Political Psychology*, 42(4), 597-618.
- Tanpınar, A. H. (1974). Mektuplar. (Haz. Zeynep Kerman) Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Aktaş, H. (2012). “Disiplinler arası İlişkiler Bağlamında Şiir ve Coğrafya”, *Studies of The Ottoman Domain*, C.2, S.3.
- Aktaş, H. (2003). Çağdaş Türk Şiirinde Coğrafya, Yort Savul Yayınları, Edirne.
- Akten, S. (2018). “İsmail Bozkurt’un Yusufçuklar Oldu mu? Romanında Aydın Dönemecinde Bir Kişi”, ”, III. Uluslararası Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu Bildirileri, 5-6 Mart 2018- KKTC, C.II, Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını, Çevik Matbaacılık, Lefkoşa 2018.
- Albayrak, A. Ö. (2011). Geleneklerimiz Göreneklerimiz Manilerimiz I, Önder Matbaacılık, Lefkoşa.
- Albert, I., Emirhafizovic, M., Shpigelman, C. N., & Trummer, U. (Eds.). (2021). *Families and family values in society and culture*. IAP.
- Alparslan, G. ve Gökalp, G. (2007). “Coğrafyanın ve Arkeolojinin Işığında Nabizade Nazım’ın Karabibik Romanı” *Türkbilig*. S.13.
- Altun, I. (2014). “İsmail Bozkurt’un Romanından Yola Çıkararak TMT Üzerine Bir Çözümleme”, *Kardeş Kalemler*, Sayı:89, Mayıs 2014.
- Aslan Cubutoğlu, S. (2019). “Ahmet Mithat Efendi’nin Roamnlarında Göç Coğrafyası: Özgürlükten Sürgünlüğe Kafkasya”, *Türklük Bilimi Araştırmaları (TÜBAR)*, sayı 45.

- Âşık Kenzî, “Dâsitan-ı Kıbrıs”, Kıbrıslı Âşık Kenzî Divanı III, (Haz.Harid Fedai), KKTC Milli Eğitim ve Kültür Bakanlığı Yayınları.
- Atun, S. (2008). “Kıbrıs Türk Geleneğinde Zeytin ve Kahve”, Kıbrıs Türk Kültütü Üzerine Belgeler-Bildiriler I, SAMTAY Vakfı Yayınları, Lefkoşa.
- Avni, H.(1922). Edebiyatımızda İklim, Dergâh Mecmuası, 41, 75-78.
- Aydın, F. (2016). Mehmet Akif Ersoy’un Şiirlerinde Coğrafi Unsurlar, Türk Kültüründe Coğrafya II (Ed.Turhan Çetin, Ali Meydan), Pegen Akademi Yayınları, Ankara.
- Aylanç, M.(2011), Kıbrıs Türk Edebiyatında Göç (Yayımlanmamış Doktora Tezi), Marmara Üniversitesi, Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü, İstanbul.
- Aylanç, M. (2016/3). “İsmali Bozkurt’un Romanlarında Realist Roman Kişileri ve Karakterizasyon”, Folklor/Edebiyat, C.22, Sayı:87.
- Balman, U. M. (1952). “Lefke”, Yurduma Giden Yollar, Bozkurt Basımevi, Lefkoşa.
- Barnett, Bruce G., and Philip A. Woods, eds. *Educational leadership for social justice and improving high-needs schools: Findings from 10 years of international collaboration*. IAP, 2021.
- Beliğ, K. (2015). “Zeytin Ağacı”, Kır Çiçekleri II, Tipograf Art Basım Yayın.
- Birinci, N. (1999). “Osman Türkay’ın Şiirlerinde Kıbrıs”, Türk Dili.
- Bitzer, M., Jöhnk, J., Urbach, N., & Hinsin, S. (2021). Everything Is IT, but IT Is Not Everything: What Incumbents Do to Manage Digital Transformation Towards Continuous Change.
- Bozkurt, İ. & Aktay, H. (2019). “Hikmet Afif Mapolar”, Kıbrıs Türk Edebiyatı Tarihi (1571-2017), cilt 4-Roman, (Haz: İsmail Bozkurt-Oğuz Karakartal), Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını, Ankara.
- Bozkurt, İ. (1987). Kızıl Meydanda Bir Uçak, Cem Yayınevi, İstanbul.
- Bozkurt, İ. (1991). Yusufçuklar Oldu mu?. İstanbul: 1. Baskı, Doğan Offset.

- Bozkurt, İ. (1997). *Mangal*. Lefkoşa: 2. Baskı, Galeri Kültür Yayınları.
- Bozkurt, İ. (1999). *Yusufçuklar Oldu mu?*. İstanbul: 2. Baskı, Cem Yayınevi.
- Bozkurt, İ. (2002). *Bir Gün Belki*. İstanbul: Cem Yayınevi.
- Bozkurt, İ. (2005). *Bir Gecede*. Cem Yayınevi.
- Bozkurt, İ. (2016). *Kaza*. Lefkoşa: Anahtar Ajans Yayınları.
- Braudel, F. (1989). *Akdeniz ve Akdeniz Dünyası*. Eren Yayıncılık, İstanbul.
- Braudel, F. (1995). *Akdeniz Mekân ve Tarih*, Metis Yayınları.
- Burağan, A. “Yaseminler” , Poyraz’ın Çılgılığı, Tipograf Art Basım Yayın, Lefkoşa, yty.
- Buyrukçu, M. (2014). “Kıbrıslı Yazar İsmail Bozkurt’un Kitabı Yusufçuklar Oldu mu? Bir Halkın Romanı” , Kardeş Kalemler Dergisi, Sayı:89, Mayıs.
- Campbell, P. S. (2021). Cultural issues and school music participation: The new Asians in American schools. *Visions of Research in Music Education*, 16(1), 138.
- Coureas, Nicholas (2015). “Lüzinyan ve Venedik Dönemlerinde Kıbrıs’ta Avcılık (1192-1570)”, *Toplumsal Tarih*, Sayı 256, Nisan.
- Creswell, J. W (2014). *Research Design: Qualitative, Quantitative, and Mixed Methods Approaches*. SAGE Publications
- Çelgin, G. (1996). *Tanzimat’tan günümüze Eski Yunan-Latin Dili ve Edebiyatlarıyla İlişkin Türkçe Yayınlar Bibliyografyası*, Ege Yayınları, İstanbul.
- Çiftlikli, R. (1999). “Kıbrıs Türk Romanında İsmail Bozkurt Fenomeni”, II.Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi, 24-27 Kasım 1998, C.II, Türkçe Bildiriler, Edebiyat-Sanat, (Haz: İsmail Bozkurt, Hüseyin Ateşin, M.Kansu), DAÜ Kıbrıs Araştırmaları Merkezi Yayınları, Gazimağusa-KKTC.

- Çobanoğlu, Ö..(2000). "Akdeniz Bağlamında Adalı Türk Kimliğinin Oluşumu ve Osmanlı Uygarlığına Katkıları Üzerine Tespitler" Folklor ve Edebiyat, C.VI, S. 23.
- Enginün, İ. (2000). "Cumhuriyet Sonrası Türk Şiirinde Kıbrıs ve Kıbrıslı Şairlerin Yeri", Araştırmalar ve Belgeler, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Ercilasun, B. (2003). "Bir Kıbrıs Romanı: "Yusufçuklar Oldu mu?", Türk Roman ve Hikâyesi Üzerine, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Ercilasun, B. (2003). "Kıbrıs'ta Yakın Tarih: Bir Gecede", Türk Roman ve Hikâyesi Üzerine, Dergâh Yayınları, İstanbul.
- Eren, H. (Prof.Dr.) (1971). "Kıbrıs Ağzının Kökeni", Milletlerarası Birinci Kıbrıs Türk Tetkikleri Kongresi (14-19 Nisan 1999) Türk Heyeti Tebliğleri, Türk Kültürünü Araştırma Enstitüsü, Ankara.
- Erkul, R.(2013). "XVII. ve XVIII. Yüzyıllar Osmanlı Edebiyat Coğrafyasında Manisa", (2013), **Manisa Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi**, Volume 11, Issue 3.
- Fedai, H. (2011). Kuş Hasanlar Nam-ı Diğer Hasanbulliler-Kıbrıs Eşkiyası, Ateş Matbaacılık, Lefkoşa.
- Fevzioğlu, B. (2020). Yüzyıldan Günümüze Mağusa Edebiyat Haritasından Ellibeş Şiir Yolcusu, Okman Printing LTD. Ağustos.
- Genç, İ. (2000). Divan Edebiyatında Bir Şiir Adası: Kıbrıs, Üçüncü Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi, C.2. Gazimağusa Doğu Akdeniz Üniversitesi.
- Gökbulut, B. & Yeniasır, M. (Haziran 2017). İsmail Bozkurt'un Bir Gün Belki İsimli Romanında Kıbrıs Türk Folkloruna Dair Tesbitler, Tarih, Kültür ve Sanat Araştırmaları Dergisi, C.6, Nr.3.
- Gökçeoğlu, M. (1991). Tezler ve Sözler 2, Lefkoşa.
- Gökçeoğlu, M. (2008). Kıbrıs Türk Ağızları Sözlüğü, Türkiye İş Bankası Yayınları, Yayıncılık Matbaacılık, İstanbul.

Gökçeoğlu, M., Tezler Ve Sözlür 1, Lefkoşa, 1989-1993.

Gürsoy, C. R. (2002). "Kıbrıs". TDV İslâm Ansiklopedisi, C.25, Ankara.

Gürsoy, C. R. (Temmuz-Aralık 1962). "Kıbrıs Müşahadeleri (Geographical Observations in Cyprus)" adıyla kaleme almış ve bu detaylı inceleme Ankara Üniversitesi, Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi, C.XX, sayı:3-4.

Hakeri, B. H. (2003). Hakeri'nin Kıbrıs Türkçesi Sözlüğü, SAMTAY Vakfı Yayınları.

Hisa, A., Mohiddin, F., & Susanto, H. (2022). Challenges of Digital Transformation: Impact on Culture and the Role of HRM. In *Handbook of Research on Big Data, Green Growth, and Technology Disruption in Asian Companies and Societies* (pp. 256-275). IGI Global.

Hür, E. (2009). "Yasemine Övgüler", Yasemin Yangını, Ateş Matbaacılık, Lefkoşa.

Hüseyin A.i (1922). "Edebiyatımızda İklim", Dergâh Mecmuası, Nr.41, 20 Kânun-ı Evvel 1338.

Ilıcak, T. (1966). Bademler Eylülde Açar, Venüs Yayınları, Avustralya, y.t.y.

İbn-i Haldun (2021). Coğrafya Kaderdir (Haz: Mesut Topal), Destek Yayınları, İstanbul.

İlseven, S. (2017). Kıbrıs'ın Beşerî, Ekonomik ve Siyasî Coğrafyası, 2.Baskı, Tiograf Art Basım Yayın, Lefkoşa.

İnal, T. (2018). "Umutsuzluk-Umut İkileminde İki Kıbrıs Romanı: Bütün Kapılar Kapandı – Özker Yaşın / Bir Gün Belki –İsmail Bozkurt", III. Uluslararası Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu Bildirileri, 5-6 Mart 2018- KKTC, C.II, Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını, Çevik Matbaacılık, Lefkoşa.

İnce, Ö. (2000.). "Akdeniz Gökleri Altında Bağdaştırıcı Bir Şaman", Şiirde Devrim, Adam Yayınları, İstanbul.

- İsen, M. (2000). “Osmanlı Kültür Coğrafyası İçinde Kıbrıs’ın Yeri ve Kıbrıslı Divan Şairleri”, III.Uluslararası Kıbrıs Araştırmaları Kongresi, 13-17 Kasım 2000, cilt II (Haz.İsmail Bozkurt), DAÜ KAM Yayınları, Gazimağusa.
- İslamoğlu, M.t (1969). Kıbrıs Türk Folkloru, Halkın Sesi Matbaası, Lefkoşa.
- İslamoğlu, M. & Öznur, Ş. (2006). Kıbrıs Rum Halk Edebiyatında Türkler İçin Yakılan Ağıtlar, Ateş Matbaacılık, Lefkoşa.
- İslamoğlu, M. & Öznur, Ş. (2007). Karşılaştırmalı Kıbrıs Türk ve Rum Masalları, Lefkoşa,
- İslamoğlu, M. & Öznur, Ş. (2010). Geleneksel Kıbrıs Türk ve Rum Düğünleri, Gökada Yayınları, Lefkoşa.
- İsmail, S., Narenciye Toplayıcıları, Bir Savaşın Tasviri, Akdeniz Haber Ajansı Yayınları, yty
- Kabataş, O. (2007). Kıbrıs Türkçesinin Etimolojik Sözlüğü, Lefkoşa.
- Kaçmaz , M. & Kaçmaz, P. (2019). Elif Şafak Romanlarının Coğrafi Terim ve Mekân Analizleri, Türk Coğrafya Dergisi, Issue 73.
- Kaçmaz , M. & Kaçmaz, P. (2017). “Edebiyat Coğrafyası; Elif Şafak Romanlarında Coğrafi Unsurlar”, Journal Of Strategic Research in Social Science, C.3, s.4.
- Kaplan, M.t (1988). Edebiyat Coğrafyası, Mehmet Kaplan’dan Seçmeler II, (Haz:İnci Erginün-Zeynep Kerman), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Karaca, B. (2018). “Edebiyat ve Sinema Etkileşimini Bir Örnek: İsmail Bozkurt’un Eserlerinde Zaman ve Mekân Kurgusunun Analizi”, ”, III. Uluslararası Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu Bildirileri, 5-6 Mart 2018-KKTC, Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını, Çevik Matbaacılık, Lefkoşa.
- Karaca, B. (Ankara 2016). “İsmail Bozkurt’un Kurmaca Eserlerinde Kıbrıslı Gençler”, Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyum Bildirileri,

12-13 Mayıs 2016, izmir-Türkiye, (Haz. Mehmet Çevik), Başkent Klişe ve Matb.

Karakartal, O. (2019). “İsmail Bozkurt”, Kıbrıs Türk Edebiyatı Tarihi (1571-2017) C.IV-Roman-Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını (Haz: O.Karakartal-İ.Bozkurt) , Ankara.

Karakartal, O. (2020). “Lefkeli Kadın Şair Nevruz Tekman (1936-2007)”, II.Lefke Kent Sempozyumu Bildiriler Kitabı 2, Lefke Belediyesi Yayınları, Lefke.

Karakartal, O. (I/2-Ocak 2018)) “Kıbrıslı Müftü Hilmi Efendi (1782-1847)’nin Şiirlerinde Akdenizlilik ve Adalı Kimlik”, Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi.

Karakartal, O. (Mart, 1989). Müftüoğlu’nun Çanakkale Hikâyesi: Sümbül Kokusu’,

Karakartal, O. (Ocak 2018.). “Kıbrıs Müftüsü Hilmi Efendi’nin Şiirlerinde Akdenizlilik ve Adalı Kimlik”, Kıbrıs Sosyal Bilimler Ün. Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi, sayı 2.

Karakartal, O. (2018). Kıbrıslı Müftü Hilmi Efendi (1782-1847)’nin Şiirlerinde Akdenizlilik ve Adalı Kimlik , Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi, I/2, 25-31.

Kefeli, E. (1998). "Yeni Türk Edebiyatında Akdeniz Kültürü." İlmî Araştırmalar : Dil, Edebiyat, Tarih İncelemeleri 6 .

Kefeli, E. (2006). Edebiyat Coğrafyasında Akdeniz, 3F Yayınevi, İstanbul.

Kefeli, E. (2009). “Coğrafya Merkezli Okuma”, Turkish Studies, Volume IV/1-I, İstanbul.

Kefeli, E. (2019). “Edebiyat-Coğrafya İlişkisi”, Edebiyatın İzinde Edebiyat ve Coğrafyalar (Haz:D.Büyükarman-S. Şahin-B.Öztürk-T.Ural), Bağlam Yayıncılık, İstanbul.

,Koday, Z. (1998). “KKTC’de Doğal Bitki Örtüsü ve Orman Varlığı”, Türk-Coğrafya Dergisi, sayı 33.

- Korkmaz, F. (2011). “Ahmet Mithat Efendi’nin İlk romanlarında Mısır ve Mısırlılar”, Atatürk Ün. Türkiyat Araştırmaları Ens.Dergisi, Sayı 45.
- Korur, F. (2017). “Kıbrıs’ım”, Asmaaltı-Kıbrıs Şiirleri, Akoğul Basım-Yayım, İstanbul.
- Kruft, T., & Gamber, M. (2021). Connecting the Corporate Brain: How Digital Platforms Accelerate Digital Transformation and Continuous Cultural Renewal. In *Digitalization* (pp. 167-204). Springer, Cham.
- Kürşat, F. (2013). “Memleketim”, Kıbrısname III, H.Özyay Matbaacılık, Lefkoşa.
- Mariati, M., Abbas, E. W., & Mutiani, M. (2021). The Social Science Contribution Through Social Studies Learning. *The Innovation of Social Studies Journal*, 2(2), 110-120.
- Mapolar, H. A. (2019). Diken Çiçeği (Haz:Emin Onuş-Ahmet Üngüder), Hiperlink Yayınları, İstanbul.
- Mapolar, H. A. (2004). Toprak Aşk, Kıbrıs Türk Edebiyatında Öykünün 107 Yıllık Kronolojik-Antolojik-Tarihsel Süreci (Haz:Suna Atun-Bülent Fevzioğlu), SAMTAY Vakfı Yayınları, Lefkoşa.
- Martins, P., Pinto, A., Costa, E., & Abreu, A. (2022). Digital Transformation in the Teaching and Learning Process: Case Study of a School of the Future. In *Perspectives and Trends in Education and Technology* (pp. 1015-1025). Springer, Singapore.
- Matvejevic, P.(1999). Akdeniz’in Kitabı (Çev. Tolga Esmer), YKY yayınları, İstanbul.
- Nesim, A. (1986). Kıbrıs Türk Edebiyatında Sosyal Konular, Gelişim Offset, Lefkoşa.
- Nesim, A. (2012). Bir Zeytin Ağacının Feryadı-Manzum Öykü, Tipograf Art Basım-Yayın, 2.Baskı, Lefkoşa.
- Nevruz, T. (1999). Özlem , Birikimler, Adam Basın Yayın, Lefkoşa.

- Karakartal, O. (2010). Kıbrıs'ta Türkiye Kültür Adamları ve Eserleri (1873-1974), Doğan Kitap, İstanbul.
- Karakartal, O. (2013), "Yeni Türk Edebiyatında Bazı Kıbrıs Gezi Kitapları", Yeni Türk Edebiyatı İncelemeleri (Haz:Zeynep Kerman), TKAE Yayınları, Ankara.
- Karakartal, O. (2016). "Kıbrıs Türk Edebiyatçılarının Ana Dili-Türkçe Karşısındaki Tutumu", III. Uluslararası KIBATEK Kıbrıs Türk Edebiyatı ve edebiyatçıları Sempozyumu, 5-6 Mart 2018. Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını, Lefkoşa.
- Onuş , E (2019). "Edebiyat Coğrafyası Bağlamında Harid Fedai'nin "Lefke Sayıklamaları Destanı" Üzerine (2019), Kıbrıs Araştırmaları ve İncelemeleri Dergisi, Volume 3, Issue 5.
- Onuş, E (5-6 Mart 2018). "Susuzluk Sorununun Kıbrıs Türk Edebiyatına Yansıması Üzerine" III. Uluslararası Kibatek -Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu Bildirileri, Lefkoşa.
- Onuş, E. (2017). Kıbrıs Türk Varoluş Mücadelesinin Türk Edebiyatına Yansıması, (Yayınlanmamış Doktora Tezi, Girne Amerikan Üniversitesi.
- Onecha, B., Dotor, A., & Marmolejo-Duarte, C. (2021). Beyond Cultural and Historic Values, Sustainability as a New Kind of Value for Historic Buildings. Sustainability, 13(15), 8248.
- Öksüzöğlü, O. & Saracoğlu, E. (...) Oydaşlar, Yakın yayınları, Lefkoşa.
- Öztürk, R (2001). Beşparmak Olgusu ve Kıbrıs, Selçuk Ün. Türkiyat Araştırmaları Dergisi, Sayı 10.
- Rade, Z. (2019). 21. Yüzyılda Edebiyat Coğrafyaları, Edebiyatın İzinde Edebiyat ve Coğrafyalar (Haz:D.Büyükarman-S. Şahin-B.Öztürk-T.Ural), Bağlam Yayıncılık, İstanbul.
- Saracoğlu, E. (2004). Kıbrıs Ağzı, 3. Baskı, Lefkoşa.

- Sleiman, N. A. H. (2021). Leading international schools: The questions of cultural and social justice. *ACCESS: Contemporary Issues in Education*, 41(2), 16-21.
- Şen, C. (2020). *Edebiyat ve İdeolojisi İlişkisi Bağlamında Türk Romanında Kıbrıs Meselesi (1955-2015)*. İstanbul: Hiperyayın.
- Şenderin, G. (2019). “Zeytûnî Yakışlar”, *Son Dövenin Türküsü*, Artshop İstanbul.
- Taşçı, Y. (2004). *Kıbrıs Ağzı Dil Özellikleri*, Lefkoşa, 2005. Mustafa Gökçeoğlu, *Kıbrıs Türk İkillemeler*, Lefkoşa.
- Toker, Ş. (1982). “Edebiyatımızda Nev-Yunanilik Akımı”, *ege ün., sosyal Bilimler Fak. türk Dili ve edebiyatı araştırmaları Dergisi*, I, İzmir.
- Toker Gökçe, A. (2021). Core Values in Education From the Perspective of Future Educators. *SAGE Open*, 11(2), 21582440211014485.
- Tomat Yılmaz, A. (2018). “İsmail Bozkurt’un Mangal Adlı Romanında Oidipus Kompleksi Görünümleri”, III. Uluslararası Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Sempozyumu Bildirileri, 5-6 Mart 2018- KKTC, Kıbrıs Türk Edebiyatı Araştırma ve Tanıtma Projesi Yayını, Çevik Matbaacılık, Lefkoşa.
- Topal, M. (Haz.)(2021). *İbn-i Haldun, Coğrafya Kaderdir*. İstanbul: Destek Yayınları.,
- Turdiyev, B. S. (2021). Cultural And Educational Development Of Society In The Scientific Heritage Of World Philosophers. *Academic research in educational sciences*, 2(4), 443-451.
- Uluçamgil, S. (1988). “Ben ve İğde Ağacı”, Süleyman Uluçamgil Bütün Eserleri (Haz: Orbay Deliceırmak), KKTC Milli Eğitim Kültür Gençlik ve spor Bakanlığı Yayınları.
- Wellek, R. (1983). *Edebiyat Biliminin Temelleri*. (Çev.Ahmet Edip Uysal), Kültür ve Turizm Bakanlığı Yayınları, Ankara.
- Yalçın, N. (1999). “Mangal”, *Üçgen Denemeler*, Öner Verlag, Köln.

- Yaşın, M. (1994). Kıbrıslı Türk Şiiri Antolojisi. Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.,
- Yaşın, Ö. (1986). Kıbrıs Benim Vatanım. Başaran Matbaası, İstanbul.
- Yiğitbaş, M. (2019). “Ahmet Mithat Efendi’nin Yazarlık Serüveni ve Kafkaslar”,
Ahi Evran Ün. Sosyal Bil. Enstitüsü Dergisi, cilt 5 sayı 1.
- Yoo, J., Miyamoto, Y., Evers, U., Lee, J., & Wong, N. (2021). Does materialism hinder relational well-being? The role of culture and social motives. *Journal of Happiness Studies*, 22(1), 241-261.
- Yorgancıoğlu, O. (2000), Kıbrıs Türk Folkloru, Lefkoşa, y.y.y.
- Yorgancıoğlu, O. (1998), Masallar. Y.y.y.
- Yorgancıoğlu, O. (2006). Masallar 2, Arif-Canbulat Basımevi, Mağusa.
- Yorulmaz, B. (2013).“20. Yüzyıl Kıbrıs Türk Şiirinde Kadın Şairler”, Zeynep Kerman Armağanı, TKAE Yayınları, Ankara.
- Yozcu, H. (2020). İlk Yağmur, Gecenin Karanlığında Üşümek, Keleş Matbaası, Gazimağusa.

Ekler

Ek 1. Söyleşiler

İSMAİL BOZKURT'LA YAPILAN SÖYLEŞİ

Soru 1-Romanlarınızda işlediğiniz coğrafyalar, mekânlar ve yer adları üzerine bir doktora tezi hazırlanması hakkındaki duygu ve düşünceleriniz nedir?

Yanıt:

Elbette ki sevindim ve mutlu oldum. İnsan, roman ya da başka türde yazarken, yazdıklarının bir gün akademik çalışmalara konu olacağını düşünmez. En azından kendim için bunu rahatça söyleyebilirim. Benim bu alandaki tüm çabam ve hedefim, ülkemi, halkımı olabildiğince her şeyiyle edebiyata, edebiyat üzerinden de toplumsal/ulusal belleğe taşımaktır. Romanlarımda işlediğim coğrafyalar, mekânlar ve yer adları üzerine bir doktora tezi hazırlanması, çabamın boşa gitmediğinin ve hedefime ulaştığımı gösteriyor. Doktora teziyle yazdıklarım bu kez bilim dünyasına da taşınmış olacak!

Soru 2- Doğduğunuz coğrafyayı romanlarınıza ne kadar ve nasıl yansıttığınızı düşünüyorsunuz? Coğrafya-biyografi ilişkisi bağlamında kendi özelinizde neler söylersiniz?

Yanıt:

Bir Gün Belki romanım yayımlandıktan bir süre sonra karşılaştığım bazı okuyucularım, romana mekân olan köyümü ve romanın mekânlarını çok merak ettiklerini, sırf bunun için Güney Kıbrıs'a geçip oraları yerinde ziyaret ettiklerini, romanda anlatılanları kendi mekanlarında canlandırdıklarını söylemişlerdi.

Özellikle Türkiye'den romanlarımı okuyanlardan, en çok "Kıbrıs'ı şimdi tanıdık" sözlerini dinledim. Kıbrıs'lı genç okuyucularımdan en çok duyduğum sözler de benzerdir.

Merhum Nevzat Yalçın da, olayları, mekânları ve kişileri ile görselliğin romanlarımda çok güçlü olduğunu ve sinemaya çok kolayca uyarlanabileceğini söylediler. Benzer şeyleri başkalarından da işittim.

Gerçekten de ben, doğduğum coğrafyayı romanlarıma, çok büyük oranda ve bire bir gerçekle yansıtmayı hedefledim. Aldığım tepkiler bu hedefime ulaştığımı gösteriyor ve bunun öyle olduğuna inanıyorum.

Coğrafya-biyografi ilişkisine gelince: Doğduğum coğrafyayı romanlarıma, çok büyük oranda ve bire bir gerçekle yansıtırken, yaşanmışlıklarımın yazdıklarımın da yansıması kadar doğal bir sonuç olamaz. Ben bu ülkenin kırsalında doğdum. Savaş, göç, sıkıntı, açlık, korku, toplu kıyımların yaşandığı bir ülkeden söz ediyorum. Çok sayıda kırılma noktalarım oldu. Göçmen oldum. 1963 ve 1974'te çıktığım iki eve bir daha dönemedim. Savaşın tüm acımasızlıklarını yaşadım. Yaşamımın pamuk ipliğine bağlı olduğu, sonuna geldiği anlar oldu. Yanımda insanlar öldü. Küçük çocukların parça parça olmuş bedenlerine, işkence edilen insanlara tanık oldum. Bir devletin adım adım kuruluşunun merkezinde bulundum. Bütün bu yaşanmışlıkların, tanıklıkların, sorulan soruya göre coğrafya-biyografi ilişkisi bağlamında yazdıklarımın yansımaması olanaklı mıdır?

Soru 3- İlk romanınız Mangal'da coğrafya olarak Türkiye ve Kıbrıs var. Ancak bu romanda edebiyat coğrafyası ve motifleri açısından çok bir yoğunluk yok. Mangal'dan sonra romanlarınızda git gide artan Kıbrıs coğrafyası, yer adları, mitolojisi ve benzer konularda bir durum söz konusu. Bu bilinçli bir tercih midir? Açıklamada bulunur musunuz?

Yanıt:

Elbette bilinçli bir tercihtir. Kıbrıs Türkleri'nin yoğun bir yakın tarihi var. Yüzyıllardır var oldukları bu topraklarda var olmak için, gerçek anlamda "efsanevî" bir savaşım verdiler. Ne yazık ki bunlar gereği gibi ve gereği kadar yazılmadı. Yazılmadığı gibi gelecek kuşaklara da aktarılmadı. Kıbrıs Türkleri'nin adaya zembille indiğini sanacak kadar geçmişinden kopuk kuşaklar yetişti.

Bir ara, Fransa'da izlemeye çalıştığım bir tartışmayı anımsıyorum. Roman artık Fransa'yı yeteri kadar yansıtmıyor ya da Fransa artık romana yansımıyor gibi bir tartışmaydı. Ayrıca Lenin'e atfedilen bir söz vardır: "Ben Rusya'yı romanlardan tanıdım." Lenin'in ağzından çıkmamış ama ona mal edilmiş bir söz bile olsa, buna yüzde yüz katılırım. Benim romanla ilgili görüşümü bire bir karşılar. Çok gezmiş, dünyanın pek çok yerini dolaşma olanağı bulmuş bir kişi olarak, gezip dolaştığım

yerleri, romanını okuduğum ülkeler kadar tanımadığımı rahatça söyleyebilirim. Ayrıca en etkili toplumsal/ulusal bellek yaratma, var olma, tanınma ve tanıtma aracıdır edebiyat!

Yalnız roman değil, bir bütün olarak gibi edebiyat da en etkili toplumsal/ulusal bellek yaratma, var olma, tanınma ve tanıtma aracıdır. Kısaca edebiyat benim için budur ve ben anılarımı, yaşadıklarımı, tanıklıklarımı, bildiklerimi, düşündüklerimi oldukları gibi yazmak: Kıbrıs Türkleri’ni, kültürleri, dilleri, mücadeleleri, tarihleri, coğrafyaları, sevdaları, kavgaları, kısaca her şeyleri ve yaşam biçimleriyle edebiyata yansıtmak, okuyucuya “ben Kıbrıs Türkleri’ni İsmail Bozkurt’un romanlarından tanıdım” dedirtmek istiyorum.

Soru 4- Bir edebiyatçının doğduğu yer, oranın bitki örtüsü, coğrafyası, iklimi bildiğiniz üzere eserlerine yansıyor. Bu bağlamda yaptıkları gezilerin de edebiyatçılara kattıkları var. Sizin de gezi kitabınız ve Evliya Çelebi’nin İzinde Kuzey Kıbrıs Seyahatnâmesi adlı çalışmanız var. Gezilen coğrafyaların, edebiyatı etkilediğini düşünüyor musunuz?

Yanıt:

İnsan ülkesinden ayrıldığı an, beyni bir başka çalışır. Kafasındaki gündem, konular, sorunlar belki tam silinmez ama başka bir gündem oluşur. Artık başka bir ülkededir. Beyni bulunduğu ülkeye ve bundan kaynaklanan yeni konu ve sorunlara yönelir.

Bir ülkeyi, yerinde görüp yaşamadan, tam olarak, siz kendiniz yaşamışçasına izleyemezsiniz, anlayamazsınız. Olup biteni, yazıya geçenleri okuyarak ya da birilerinden dinleyerek anlamaya çalışırsınız ama genellikle öğrenmiş olsanız bile, kendiniz yaşamışçasına olan bitene hakim olamazsınız. Bu bakımdan gezilerin insanlara ve edebiyatçılara ciddi katkısı olduğunu düşünüyorum.

Benim ilk gezi kitabım Kızıl Meydanda Bir Uçak, oğlumun tedavisi için Moskova’ya yaptığım geziden doğdu. Yani yazar olarak ilk eserim bir gezi kitabıdır. Sovyetler Birliği dönemi idi. (1987) Yazarlar Birliği Yönetim Kurulu Kim Selikov bana şöyle demişti: “Yazar olabildiğince gezip görmeli. Gezip görme, yazarlık

olgusu üzerinde olumlu etkiler yapıyor. Yazarlar Birliği, genç ve amatör yazarlar için geziler düzenliyor.”²²

Selikov’un verdiği bilgiye göre, son beş yılda, bin kişi için böyle geziler düzenlenmiş ve bunun sonucunda yüz yeni yazar kazanılmıştı. Bunun anlamı, gezinin yazarlık için bir tür eğitim olduğu ve saklı yetenekleri gün ışığına çıkarmakta etkili olduğudur. Buna katılıyorum. Gezilen coğrafyaların, edebiyatı etkilediğini gösteren güzel ve çarpıcı örnek!

Soru 5- 1870’lerden günümüze gelişen ve özgünleşen bir Kıbrıs Türk Edebiyatı var. Yerli hayatın, yerli coğrafyaların Kıbrıs Türk yazınındaki yeri ve rolü sizce nedir?

Yanıt:

Kıbrıs Türkleri’ndeki yazılı edebiyatını beş döneme göre ele almak gerekir:

- Osmanlı (Divan Edebiyatı) Dönemi (1571 – 1875)
- Yenileşme Dönemi (1875 – 1928)
- Yerelleşme Dönemi (1928 – 1955)
- Direniş Dönemi (1955 – 1975)
- Çağcıl Dönem (1975 - _)

Bu “dönemleme”den de anlaşılacağı gibi, 1875-1928 arası, Kıbrıs Türk Edebiyatı’nda “Yenileşme Dönemi”dir. Bu dönemde, Kıbrıs Türk edebiyatçılarının gerek konu, gerekse dil-üslup açılarından Servet-i Fünûn edebiyatından etkilendiklerini ve bu dönemdeki edebiyatta oldukça geniş biçimde millilik/ulusalcılık da olduğunu, Osmanlı’da yer bulan tüm ideolojilerin/eğilimlerin Ada’da yer yansımaları olduğunu biliyoruz.

Buna karşın bu dönemin edebiyat eserlerinde pek yerellik görülmez. Yerelleşme 1920’li yıllardan itibaren başlar. Nitekim Kıbrıs Türk Edebiyatı’nın üçüncü dönemi “Yerelleşme Dönemi (1928 – 1955)” adını taşır.

²² İsmail Bozkurt (1987) *Kızıl Meydanda Bir Uçak*, Cem Yayınevi, İstanbul, s. 29.

Lozan'la Kıbrıs'ın artık kesin olarak İngiliz toprağı olmasına; 1930'larda dünya ekonomik buhranının bütün şiddeti ve olumsuzluklarıyla Kıbrıs'ta da etkisini göstermeye başlamasına, bütün siyasal, yönetsel ve toplumsal değışikliklerin ve büyük göç dalgasının yarattığı sarsıntılara karşın, Kıbrıs Türkleri 1920'lerin sonlarına doğru, toparlanmaya başlamıştı. Hayat sürüyordu ve bu Ada'da kalmayı yeğleyenler varlıklarını korumak zorundaydı.

Bu dönemin ağır koşullarla sosyo-politik, sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel ortamda, yazınsal ürünlerde İstanbul'daki soylu insanların yaşamına özenme bir süre daha süregitti. İstanbul'daki şairler gibi duygusal - romantik şiirler yazılıp bunlar gazetelerde tefrika ediliyor; bu arada, ilginç biçimde Türkiye'de yapıldığı gibi, peş peşe operetler yazılıyordu.

Hikmet Afif Mapolar, bu durumu şöyle dile getirir: “Şair var şiir yok. Hikâyeci var hikâyeye yok. Şiir yazıyorlar. Fakat bizi, bizim toplumumuzu, bizim hayatımızı, bizim havamızı, renklerimiz bulamıyoruz o şairlerin şiirlerinde. Aştan bahsedener, denizi dile getirenler, apaçla konuşanlar, ıstıraplarını yaşayanlar var ama ‘bizi’ yazan yok. Sanatçı özgür olmalı, dilediğini yazmalı; fakat bizi, bizim insanlarımızı da dile getirerek bir yerli sanat yaratma yolunu tutmalı.”⁷⁹

Nitekim yerel hayatın, yerel coğrafyaların Kıbrıs Türk yazınında yer almaya başlaması bu dönemde, Hikmet Afif Mapolar'ın öykü, oyun, roman, oyun, efsane, şiir türlerinde verdiği eserlerde görüldü. Mapolar, Kıbrıs Türkleri'nde yerelleşmiş yazının öncüsü oldu. Onun eserleriyle, ilk kez Kıbrıs Türk insanı öykülere ve romanlara konu oldu; sıradan insanlarla köylüler yanında şehirli zenginler, hizmetçiler ve onların yaşamı edebiyatın konusu haline geldi. Ada coğrafyası edebiyata girdi.

Kıbrıs'ın coğrafyasının, insanının, doğasının, dağlarının, ormanlarının, köy ve kasabalarının edebiyata girmesi, Çağdaş Kıbrıs Türk Edebiyatı'nın habercisi ve bir filizlenmeydi. Yerelleşme/yerlileşme eğilimi giderek güçlendi ve edebiyatın ana unsuru oldu.

⁷⁹ *Çardak Dergisi*, Ekim 1955

Süreç içinde Türkiye’de ve dünyada gelişen tüm yazınsal eğilimler/akımlar, bu bağlamda realizm (gerçekçilik) ve toplumsal gerçekçilik de Kıbrıs’a yansdı. Özellikle gerçekçilik söz konusu olduğunda, zaten artık kendi doğal süreci içinde Kıbrıs Türk Edebiyatı’nın belirleyici unsuru olan yerli hayat ile yerli coğrafyaların olmaması düşünülemez.

Günümüzde yerellik artık baskın unsurdur. Türkiye de elbette yer alıyor ama esas olan Kıbrıs’tır. Elbette ki başka coğrafyalar da edebiyatımıza yansımıyor değil. Bir de, yeterli oranda olmasa bile İngiltere, Avustralya gibi Kıbrıs Türkleri’nin yoğun olarak yaşadığı coğrafyalar da edebiyatımızda yer almaya başladı. Zaman içinde bu da edebiyatımıza zenginlik katar diye düşünüyorum.

Sözcük Değerlendirmesi

Açkı: Oklava ile açılmış hamur

Ağrelli: Kuşkonmaz

AKEL: Kıbrıs Rum Komünist Partisi

Akridas Planı: Kıbrıs Rum

Yönetimi’nin Kıbrıs’ı Yunanistan’a

ilhak politikalarına karşı çıkan Ada

Türkleri’ni silahlı saldırı ile Kıbrıs

Cumhuriyeti’nden dışlayarak

etkisizleştirmeye, gerekirse topluca

imha ederek ENOSİS’i

gerçekleştirmeye dayalı plan

Alaminyo: Güney kıbrıs’ın Larnaka

ilçesinde köy.1974 öncesinde nüfusu

Türk-Rum karma idi. Türk

nüfusu,1974 Barış Harekatı’ndan

sonra Kuzey Kıbrıs Cumhuriyeti’nin

Lefkoşa İlçesi’ne bağlı Değirmenlik

Köyü’ne yerleştirildi.

Anasına Renga bile almamak: Eli sıkı olmak

Anglia: Ünlü bir Rum konyağı

Arı: TMT(Türk Mukavemet Teşkilatı’nın) and içmiş üyesi.

Arpalık:1974 öncesinde, Güney Kıbrıs’ın Lefkoşa İlçesi’nde küçük bir türk köyü

Aşçı: Yemek işiyle uğraşan kişi/ahçı; yemek verilen yer/lokanta

Azgan: Sert, iri dikenli, bol ve ufak sarı çiçekli bir çalı

Babutsa: Bir çeşit kaktüs ağacı, onun dikenli ve çok çekirdekli meyvesi, mısır inciri

Banayia: (Rumca)Azize

Banayiamu: (Rumca)Azizem

Beştulum Deresi: Güney Kıbrıs'ta bir dere. Haritalarda 'Pendaşino Deresi' adıyla yer alır

Bir Okka Olmak: Ezilip Büzülmek

Bodiri: Bir tür özel içki kadehi

Boğaziçi: Güney Kıbrıs'ta Larnaka İlçesi'nde köy.1974 öncesi, nüfusu Türk-Rum karma idi. Türk nüfusu 1974 Barış Harekatı'ndan sonra Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Gazimağusa ilçesi'ne bağlı Yeniboğaziçi (eski adı Aysergi) Köyü'ne yerleşti

Bonloya: Harnıp ve zeytin ağaçlarında unutulmuş, ulaşılamayan, eşek arısı dolayısıyla yaklaşılmayan ya da yerde kalan ürün. Bu ürünü dileyen toplayabilir.

Cırlak: Cırlayan(kişi)

Cırlamak: Sözüden dönmek

Cikla: Kıbrıs'ta eti makbul olan, bildircına yakın büyüklükte bir kuş çeşidi. Haşlanarak yenilir ya da haşlandıktan sonra sirkede turşusu yapılır.

Cimnasium: Lise ayarında okul

Cira/Cıra: Rum kadını

Çakıstes: Kırılarak tuzlu suda uzun süre korunabilen bir yeşil zeytin çeşidi

Çanak: TMT'nin yeraltında saklı, gizli silah ve mühimmat deposu

Çanaklama: TMT'nin yeraltına gizli silah depolama işlemi

Çangar Çizmesi: Dize yakın boyda, tabanı büyük başlı özel çivilerle donatılan bir tür çizme

Çirpi: Zeytin ağacını çırıp ürünleri yere düşürmeye yarayan ince, uzun sırtık

Çokum: Birçok harnıbın, üzüm salkımı gibi olması; çok parçadan oluşan

Çubuk: Kuş tutmakta kullanılan ve üzerine yapışkanlı bir madde sürülmüş 'avlayıcı' değnek; ökse

Dabaca: Dama(merteklere) sarkılı, ekmeklerin korunduğu, salıncağa benzer şey.

Değnek: Harnıba ağacından silkmekte (yere düşürmekte)kullanılan 4-5 metre boyunca kalınca sırtık

Desteban: Köylerde ekilmiş araziye ve ağaçlara zarar verilmemesi için bekçilik yapan, gerektiğinde ceza kesen ya da saptayan ve hükümetçe atanan aylıkçı kamu görevlisi; kırbekçisi

Dibelik: Sonuna kadar, iyicene

Dibitatlı: Kökleri yenen(tatlımsı)bir tatlı

Diçi: Kıbrıs'ta eti makbul olan küçük bir kuş çeşidi, Haşlanarak yenir ya da haşlandıktan sonra sirkede turşusu yapılır.

Dirhem: Okka'nın 400'de 1'ine eşit olan, 3.148 gramlık eski bir(Osmanlı) ağırlık ölçüsü.

Ekşi: Limon

Ekşi Ağacı: Limon Ağacı

Ekşilice: Sapı yenen(ekşi tadında)bir ot.

Elen:(Helen): Yunan

Elleda: Yunanistan

Enosis: Yunanlılar'la Kıbrıslı Rumlar'ın yayılmacı zihniyetlerinde, Kıbrıs'ın Yunanistan'a bağlanması ülküsü

EOKA: Kıbrıs'ı Yunanistan'a bağlamayı hedefleyen yeraltı Rum terör örgütü

Erkek eşekle değişik oynamak: Zorlanmak,çok zor bir iş yapmak.

Fanus: Genellikle silindir biçiminde olan, mum ve gaz lambası gibi aydınlatma araçlarının çevresini

kapatarak rüzgardan koruyan cam koruyucu

Fassa: Güvercine benzer bir av kuşu

Fish&Chips: İngilterede balık lokantası

Gabbar: Kıbrıs bitki örtüsünde çokça bulunan, yaprakları ve salatalığa benzer çok küçük meyvesi turşu yapılabilen bir bitki

Gabira: Ateşte kızartılmış ekmek dilimi

Gafgarıt: Yabani enginar

Gavcar: Çok kolay işlenen, kısa ömürlü bir bodurağaç cinsi

Gaz Lambası: İçine konan gazyağını bir fitil yardımıyla yakan, şişeli türlü biçimlerde aydınlatma lambası

Geçitkale: Güney Kıbrıs'ın Larnaka ilçesinde bir Türk köyü.1974 öncesinde nüfusunun tümü türk'tü.1974 Barış hareketi'ndan sonra halkı, KKTC'nin Gazimağusa ilçesi'ndeki Geçitkale (eski adı Lefkonuk) Köyü'ne göç etti.

Genabla: Yenge (Gelin abladan gelir)

Gındırık: Hafif aralık.

Gırla: Alabildiğince çok

Graso: Grasyağı

Golifa: Haşlanmış buğday, susam, nar, kuru üzüm, bademiçi karışımı

Harnıp: Keçi boynuzu

Havrasına Sıçmak: Canına Okumak

Hayıflanmak: Yerinmek, esef etmek

Hellim: Kıbrıs'a özgü bir peynir çeşidi

Hellimli: Hellim parçalarıyla yoğrulup pişirilmiş bir ekmek türü

Hristos: İsa Peygamber

Istama: 8-10 metre genişliğinde, iki metre yüksekliğinde ağaç dallarından yapılan set

İhtiyar Heyeti: Köy ve mahallelerde, muhtar başkanlığında görev yapan yetkili organ

İki Yıldızlı Konyak: Üzerinde iki yıldız işareti bulunan kalite düzeyi orta derece konyak

İşagülü: Genç Rum kızları için kullanılan bir tanımlama

İskarınu: Güney Kıbrıs'ın İskele ilçesi'nde Lefkoşa, Leymosun, İskele ilçesinin ortasında bir Rum köyü

İskele: Larnakanın halk dilindeki adı

İslim: Gazyağı ile çalışan bir tür ocak

İspaho: İple iplik arasında, türlü kalınlıkta ve en çoğu bitki liflerinden örülmüş bağ, sicim

Kalamya: Kamıştan örülmüş, silindir biçiminde, dibi kapalı, üstü açık, yaklaşık 60-70 santim uzunluğunda ve yaklaşık 20 santim çapında kılıf

Kalbur: Tahıl ve başka iri taneli maddeleri elemek için kullanılan büyük delikli elek

Kara Mili: 1609.344 metre; Deniz Mili; 1853.2 Metre

Kazayağı: İspanakgillerden, yaprakları kazayağına benzeyen ve pişirilip yenilebildiği gibi turşusu da yapılabilen bir tür kır bitkisi

Kedinin kuyruğuna maşrapa bağlamak: Dümbür düdük etmek(olmak)

Kerpiç: Duvar örmekte kullanılmak için, kalıplara dökülüp güneşte kurutulmuş saman ve balçık karışımı ilkel tuğla

Kışılmak: Kuş ve kümes hayvanlarını ürkütmek

Kıynaşmak: Cesaret etmek, yüreklenmek

Kostantinopolis: İstanbul'un fetih öncesi adı. Rumlar'la Yunanlılar,

bugün için de İstanbul'dan söz
ederlerken bu sözcüğü kullanıyorlar

Kovan: TMT örgüt yapısında,
peteklerin oluşturduğu üst birim

Kovanbey: TMT örgüt yapısında,
kovanın komutanı

Köfter: Üzüm suyu ve undan yapılan
bir tür tatlı

Köfün: Yük taşımaya elverişli,
kamuştan ve başka ağaç dallarından
yapılan kaba ve dayanıklı büyük sepet;
küfe

Kuşluk: Günün sabahla öğle
arasındaki bölümü

Kutu Balığı: Konserve balık

Kutu eti: Konserve et

Küçük Mehmet (Paşa): Mora
ayaklanması'nın başladığı 1821
yılında, Osmanlı'nın Kıbrıs Valisi

Küllü Su: Eskilerde, içerisine kül
karıştırılarak çamaşır yıkamada
kullanılan su

Küp: Su, pekmez, yağ gibi sıvıları ya
da un, buğday gibi tahılları saklamaya
yarayan geniş karınlı, dibi dar toprak
kap

Lambasuyu: Ham petrolden elde edilen
bir akaryakıt, gazyağı

Landrover: Arazi aracı, jeep

Lapsana: Hardal otu

Larnaka: Güney Kıbrıs'ta liman
kenti.1974 öncesinde nüfusu Türk-
Rum karma idi.1974 Barış
Harekatı'ndan sonra Türk nüfusunun
bir kısmı Kuzey Kıbrıs Türk
Cumhuriyeti'nin İskele ilçesi'nin
merkezi İskele'ye (eski adı trikomo),
diğer kısmı Maraş, Girne ve
Güzelyurt'a yerleştirildi.

Lefkara: Güney Kıbrıs'ta Larnaka
İlçesin'de Lefkara işi, gümüş ve
lokumu ile ünlü, Trodos Dağı
eteklerinde bir köy.1974'e kadar Türk-
Rum karma nüfusa sahip'ti.

Lefkara İşi: Adını Lefkara
köyünden(Güney Kıbrıs) alan,
dünyaca ünlü bir nakış işi

Leymosun: Limasol'un (Güney
Kıbrıs'ta bir liman şehri) halk
dilindeki adı

Liraya on düğün atmak: Eli sıkı olmak

Macun: Kıbrıs ağzında reçele verilen
ad

Makarios: Kıbrıs Cumhuriyeti'nin
(1960-1963)ilk Cumhurbaşkanı ve
Kıbrıs Rum halkının 1950-1974 yılları
arasında en büyük dini lideri
(Başpiskopos)olan kişi

Maroni: Güney Kıbrıs'ın Larnaka İlçesine bağlı, 1963 öncesi nüfusu Türk-Rum karma bir köy. 1974'ten sonra Türk halkı Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nin Gazimağusa İlçesi'ndeki Yeniboğaziçi'ne yerleştirildi.

Megali İdea: (Rumca: Büyük ülkü) Kıbrıs'ın Yunanistana ilhakını öngören Rum ve Yunan düşü

Merteksiz yerde doğmak: Sözünü sakınmamak, Usul, adap bilmemek

Mikşa: Meyvelerinden çubuk yapılabilen bir ağaç

Mil: Yer yer uzunluğu değişen bir uzaklık ölçü birimi.

Molihya: Yemeği yapılan bir ot. Mülhiye.

Moline İpliği: Lefkara işinin işlenmesinde kullanılan özel bir iplik

Mücahit: Kutsal ülkeler uğruna savaşan kimse; 1963 sonraları'nda TMT saflarında direnişçi

Nor: Kıbrıs'a özgü bir tür peynir, lor

Oğul: TMT örgüt yapısında arılardan oluşan en küçük birim, hücre

Oğulbeyi: TMT örgüt yapısında oğulun başı

Okka: 1283 gramlık ya da 400 dirhem'lik ağırlık ölçüsü birimi

Ökse: Ökse otu saplarından veya çoban püskülü kabuklarından çıkarılan yapışkan macun; kuş tutmakta kullanılan, bu macunla bulanmış değnek

Önge: 1283 gramlık ağırlık ölçüsü olan okka'nın 4'te biri

Ötüken: Güney Kıbrıs'ın Larnaka ilçesinde bir köy. 1974'e kadar tüm nüfusu Türk'tü. 1974'ten sonra halkı KKTC'nin Gazimağusa İlçesi'ndeki Ötüken (eski adı Spaharigo) Köyü'ne göç etti

Papara: Kavga, karmaşa

Peki: Kapı sürgüsü, kapının iç tarafında bulunan emniyet mandalı

Pekileme: Kapıyı sürgüleme

Perende almak: Bir Şey yapmaya niyetlenmek, hazırlanmak

31 Periskan: Ünlü bir Rum konyağı

Petek: TMT örgüt yapısında oğulların oluşturduğu üst birim

Petek Beyi: TMT örgüt yapısında petek komutanı

Pilavuna: Hamur, peynir, yumurta ve mayadan yapılan bir nevi börek

Pulya: Kıbrıs'ta çok aranan, az bulunduğu için pahalı satılan bir tür göçmen kuş. Haşlanarak yenir ya da haşlandıktan sonra sirkede turşusu yapılır.

Rahmetliyi sıçırtmak: Çok ileriye gitmek, aşırılığa kaçmak

Renga: Kurutulmuş ringa balığı

Ruhsat'ı Grevno'dan almak: Ruhsatı hak etmeden almak

Sac: Yassı demir-çelikten yapılmış dışkübey pişirme aracı

Sağdıç: Düğünde güveye yardımcı ve düğünün düzenini sağlayan kişi

Sakko: Ceketle palto arası bir giysi

Samarella: Kemiksiz etin kekiklenmesi, tuzlanması ve kurutulması yöntemi ile yapılan bir tür pastırma. Keçi ya da muflon(Kıbrıs yaban koyunu) etinden yapılır.

Sancak: TMT örgüt yapısında kovanların oluşturduğu üst örgüt

Sancaklar: TMT örgüt yapısında sancak komutanı

Serdar: TMT örgüt yapısında, sancaktarın yardımcısı

Seyfol: Konsol

Sıtır Etmek: Barındırmak

Sinekci: Sağlık görevlisi

Skalavat: 3-4 metre yüksekliğinde, zeytin haşatında kullanılan, ham ağaç gövdesinden yapılmış merdiven

Sokum: Bir lokmalık yiyecek

Stalin: Gürcü asıllı ünlü Sovyet diktatörü

Steak house: Et lokantası

Sten: İngiliz yapısı hafif makineli tabanca

Sucuk: Üzüm suyu ve undan yapılan, bademiçi geçirilmiş ince sicime dizilen bir tür tatlı

Sündürme: Sundurma

Şarjör: Otomatik silahlarda belli sayıda mermi taşıyan ve bu mermileri namluya arka arkaya sürmeye yarayan mekanizma

Şeftali kebabı: Kıyma, soğan, maydanoz, tuz, baharat karışımının karınyığı ile sarılmasından oluşan Kıbrıs'a özgü bir kebab türü; bir tür köfte

Şehirge: Şehriye

Şinno: Maki cinsi bir ağaç

Şinya: Bodurağaç (maki) cinsii, Çitlembikten küçük yemişi olan güzel

kokulu ve yapraklarını dökmeyen bir bitki

T Cetveli: Kuzey Kıbrıs Türk Cumhuriyeti'nde, Güney Kıbrıs'ta taşınmaz mal bırakanlara verilen, bir tarafta KKTC'den aldığı diğer yanda Güney'de terkettiği taşınmazları, puan değerleri ile gösteren cetvel

Tafra atmak: Kendisini olduğundan büyük göstermek, böbürlenmek, yüksekte atmak

Tahınlı: Buğday unu ve harnıp pekmezinden yapılan tatlımsı bir kek

Tahtakale: Güney Lefkoşa'da bir mahalle.1963 Aralık'ına kadar nüfusunun çoğunluğu Türk idi.

Talvar: Asmayı taşıyan çatı

Tava: Kuşbaşı ve yağlı kuzu eti ya da tavuk bol soğan, domates, pirinç, karabiber ve tarçınla yapılan yemek. Ocakta ya da tercihen fırında pişirilir.

Tıraş: Turac'ın Kıbrıs ağzı'ndaki söylenişi.

TMT: Kıbrıslı Türkler'in 1957 yılında kurduğu gizli (yeraltı)direnış örgütü. Açılımı, Türk Mukavemet Teşkilatı'dır.

Üçlü Askeri Kurul: Kıbrıs'ın Garantörleri İngiltere, Türkiye ve

Yunanistan'ın 21 Aralık 1963'ten sonra oluşturdukları askeri kurul

Vartayı Atlatmak: Tehlikeyi savmak, esenliğe çıkmak

Velvele: Gürültü, bağırma

Verigo: Kıbrıs'a özgü, kara, iri taneli, sofralık üzüm türü (İngilizce very good) deyiminden geldiği söylenir

Vimpi: Bir lokanta türü

Vordo: Katır anlamında Rumca sözcük.

Yesemin: Yasemen

Yufka Yüreği: Güçsüz,yoksul

Yufkalma: Yumuşama

Yusufcuk: Mandalina

Zeytinli: Çekirdekli ya da çekirdekleri alınmış siyah zeytin ile yoğurularak yapılmış bir tür Kıbrıs Ekmeği

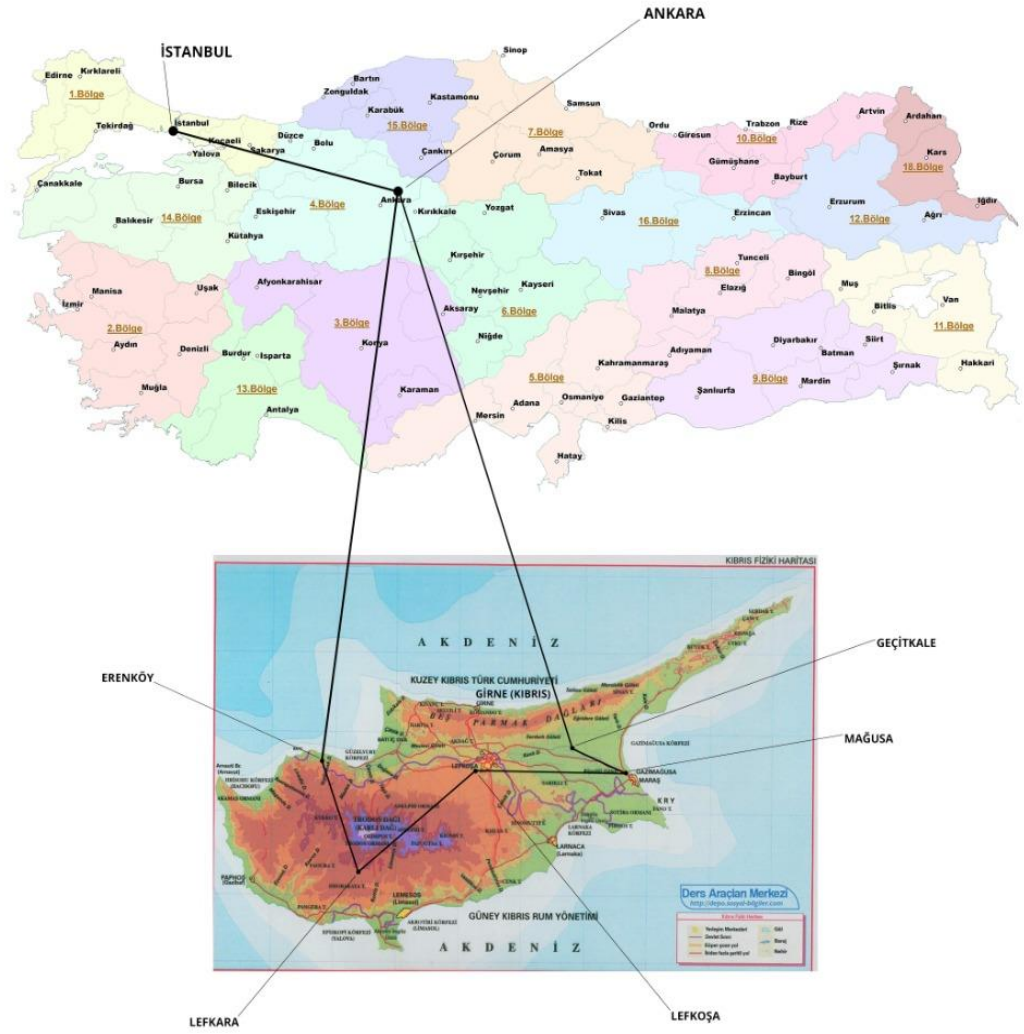
Zınc diye durmak: Aniden durmak

Ziğil Zağarı: Başı boş dolaşan it

Zito (Rumca): Yaşa, Yaşasın

Zivaniya: Üzümünden çıkarılan, alkol derecesi çok yüksek saf içki; üzüm boğması

Ek II. İsmail Bozkurt'un Romanlarındaki Coğrafi Konumlar

YUSUFÇUKLAR OLDU MU?

MANGAL

BİR GECEDE

BİR GÜN BELKİ

a) Kaza

KAZA

Ek III: İntihal Raporu

ib-tez			
ORIGINALITY REPORT			
3%	3%	0%	%
SIMILARITY INDEX	INTERNET SOURCES	PUBLICATIONS	STUDENT PAPERS
PRIMARY SOURCES			
1	dspace.akdeniz.edu.tr Internet Source	2%	
2	dergipark.org.tr Internet Source	<1%	
3	acikbilim.yok.gov.tr Internet Source	<1%	
4	kutaksam.karabuk.edu.tr Internet Source	<1%	
5	Mihrican AYLANÇ. "KIBRIS TÜRK ROMANINDA SAVAŞ KARŞITLIĞI VE HÜMANİST YAKLAŞIMLAR", Journal of International Social Research, 2018 Publication	<1%	
6	teis.yesevi.edu.tr Internet Source	<1%	
7	www.semanticscholar.org Internet Source	<1%	

Ek IV

Özgeçmiş

Çağın Zort

20 Kasım 1984 tarihinde doğan Çağın Zort; ilkokulu İnönü İlkokulu'nda, ortaokulu Lefkoşa Bayraktar Ortaokulu'nda, liseyi ise 20 Temmuz Fen Lisesi'nde okudu.

2005 yılında Yakın Doğu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. 2008 yılında Türk Dili Anabilim Dalı'nda Yüksek Lisansını tamamladı ve sırasıyla Asistan, Araştırma Görevlisi ve Öğretim Görevlisi olarak görev yaptı. 2016-2020 yılları arasında KKTC Başbakanlık'ta Afet ve Acil Durum Yönetimi Komitesi, Denetimli Serbestlik Kurulu, Sağlık Kurulu Değerlendirme Komitesi, Engelli Hizmetleri Koordinasyon Kurulu, Cezaevi Danışma Kurulu'nda görev yaptı. Türk Dili ve Edebiyatı Anabilim Dalı'nda doktora eğitimini de tamamlayan Çağın Zort; yurt içi ve yurt dışı, ulusal ve uluslararası pek çok kongre ve sempozyuma katıldı. "Türk Edebiyatı, Kıbrıs Türk Edebiyatı, Türk dili ile ilgili bildiri sundu, ayrıca pek çok okulda konferanslar verdi. Kıbrıs Türk Edebiyatı ve Edebiyatçıları Derneği KITED Yönetim Kurulu üyesi, İnönü kooperatifi Kredi Şirketi Yönetim Kurulu üyesi, Çağdaş Müzik Derneği Kurucu üyesi, Mağusa Mesarya Lions Kulübü'nde Kurucu Üye ve Yönetim Kurulu Üyesi, Mağusa Kültür Derneği'nde Mektup Jüri Üyesi, KIBATEK (Kıbrıs Balkanlar Avrasya Türk Edebiyatları Kurumu) Yönetim Kurulu Üyesi ve Kıbrıs Türk Yazarlar Birliği üyesi olan Çağın Zort'un ayrıca basılmış pek çok yayını bulunmaktadır.

Çağın Zort, CY Papparazzi KKTC ve T.C Yılın En İyileri'nde (İstanbul Beşiktaş - 2016) "Yılın En İyi Akademisyeni" ödülü; ENMODA Uluslararası Ödül Töreni'nde (2017) "Yılın En İyi İletişim ve Başarı" ödülü ve ENMODA Uluslararası Ödül Töreni'nde (2018) "Yılın En İyi Kurumsal İletişim ve Başarı" ödülü gibi pek çok ödül almıştır. İngilizce bilen ve akademik çalışmalarına da devam etmekte olan Çağın Zort, 25 Aralık 2020 tarihinden itibaren Cumhurbaşkanı Özel Kalem Müdürü olarak görev yapmaktadır.